

*[Κάποιος] θα ονειρευτεί πως μια βραδιά του Οδυσσέα μπορεί και να 'ναι πλουσιότερη από το ποίημα που αφηγείται τους
άθλους του. Θα ονειρευτεί ανθρώπινες γενιές που δε θ' αναγνωρίσουν το όνομα του Οδυσσέα.*

Χ.Λ. ΜΠΟΡΧΕΣ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

2014

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝΟΣ 8, 112 57 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210.8231.890, ΦΑΞ: 210.8232.543

www.dedalus.gr

grwrisoc@otenet.gr

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 104 37 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟΥΤΥΠΕΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ: ΜΑΡΙΝΑ ΚΟΛΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ είναι ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο, που συστήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 1981 και αποτελεί τον μείζονα φορέα πεζογράφων, ποιητών, δοκιμιογράφων, μεταφραστών, κριτικών και άλλων ανθρώπων του λόγου από την Ελλάδα και την Κύπρο, ενώ αντεπιστέλλοντα και επίτιμα μέλη της Εταιρείας αποτελούν διακεκριμένοι νεοελληνιστές και επιφανείς ξένοι συγγραφείς. Προϋπόθεση για να γίνει κάποιος μέλος της Εταιρείας είναι να έχει δημοσιεύσει στην ελληνική γλώσσα έναν αριθμό έργων αναγνωρισμένης λογοτεχνικής αξίας. Υποβάλλει αίτηση στην Εταιρεία υπογεγραμμένη από επτά μέλη της (ένα από τα οποία συντάσσει εισηγητική έκθεση) και η υποψηφιότητα τίθεται σε ψηφοφορία στην επόμενη Γενική Συνέλευση. Η Εταιρεία αριθμεί σήμερα περισσότερα από 300 μέλη.

Οι συγγραφείς της Εταιρείας έχουν πολλαπλώς αναγνωρισμένη παρουσία στα ελληνικά γράμματα με πρωτότυπο έργο, δημοσιεύσεις στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, κριτικές, μεταφράσεις και συμμετοχές σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, ενώ γενικότερα δραστηριοποιούνται σε οτιδήποτε έχει σχέση με τον χώρο του βιβλίου. Δεν υπάρχει πολιτιστικό γεγονός μείζονος σημασίας στην ελληνική επικράτεια ή μεγάλου ελληνικού ενδιαφέροντος στο εξωτερικό στο οποίο να μη συμμετέχουν, κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μέλη της Εταιρείας Συγγραφέων. Ειδικά σε σχέση με το εξωτερικό, θεσμοί όπως το Ευρωπαϊκό Αριστείο Γραμμάτων, η Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συγγραφέων, το Διεθνές Συμβούλιο των Τριών Θαλασσών, το Διεθνές Δίκτυο για την Πολιτιστική Πολυμορφία, οι Διεθνείς Εκθέσεις Βιβλίου στη Θεσσαλονίκη, στο Λονδίνο, στο Παρίσι, στη Φρανκφούρτη, στη Λειψία, στη Μαδρίτη κ.λπ. είναι γεγονότα όπου η ενεργός συμμετοχή της Εταιρείας υπογραμμίζει την πολιτιστική εμβέλεια της χώρας.

Γενικός ΣΤΟΧΟΣ της Εταιρείας Συγγραφέων είναι να ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ των μελών της και να υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης.

Ειδικότερα, η Εταιρεία επιδιώκει:

- να υποστηρίζει τα δημιουργικά και επαγγελματικά συμφέροντα των Ελλήνων συγγραφέων
- να εκπροσωπεί τα μέλη στις σχέσεις τους με τις ελληνικές αρχές και τα θεσμικά όργανα γενικότερα
- να παρέχει πληροφορίες στα μέλη μέσω ενημερωτικών εκδόσεων
- να προωθεί την παρουσία των μελών της σε άλλους φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό
- να διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις τοπικής και διεθνούς εμβέλειας
- να συνεργάζεται με αντίστοιχους φορείς στην Ευρώπη και διεθνώς
- να προωθεί την ελληνική λογοτεχνία στο εξωτερικό

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2013

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δημήτρης Καλοκύρης

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ερρίκος Μπελιές

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Αγγελική Στρατηγοπούλου

ΤΑΜΙΑΣ: Νένα Κοκκινάκη

ΜΕΛΗ: Κώστας Αρκουδέας, Μιχάλης Μοδινός, Γιώργος Χουλιάρης

Εἴμ' Ὀδυσσεὺς Λαερτιάδης, ὃς πᾶσι δόλοισιν
ἀνθρώποισι μέλω, καί μεν κλέος οὐρανὸν ἴκει.
ναιετάω δ' Ἰθάκην εὐδείελον· ἐν δ' ὄρος αὐτῆ,
Νήριτον εἰνοσίφυλλον, ἀριπρεπές· ἀμφὶ δὲ νῆσοι
πολλαὶ ναιετάουσι μάλα σχεδὸν ἀλλήλησι,
Δουλίχιόν τε Σάμη τε καὶ ὑλήεσσα Ζάκυνθος.
αὐτῆ δὲ χθαμαλὴ πανυπερτάτη εἶν ἀλλὶ κείται
πρὸς ζόφον, αἱ δέ τ' ἄνευθε πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε,
τριχεῖ, ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος· οὐ τι ἐγὼ γε
ἦς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι.
ἦ μὲν μ' αὐτόθ' ἔρυκε Καλυψώ, δι' αθεάων,
ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι·
ὥς δ' ἄτως Κίρκη κατερήτυεν ἐν μεγάροισιν
Αἰαίῃ δολόεσσα, λιλαιομένη πόσιν εἶναι·
ἀλλ' ἐμὸν οὐ ποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν.
ὥς οὐδὲν γλύκιον ἦς πατρίδος οὐδὲ τοκίῳ
γίγνεται, εἴ περ καὶ τις ἀπόπροθι πίονα οἶκον
γαίῃ ἐν ἀλλοδαπῇ ναίει ἀπάνευθε τοκίῳ.
εἰ δ' ἄγε τοι καὶ νόστον ἐμὸν πολυκηδέ' ἐνίσπω,
ὄν μοι Ζεὺς ἐφέηκεν ἀπὸ Τροίηθεν ἰόντι.

Εγώ 'μαι ο δολομήχανος Λαερτιάδης Οδυσσέας,
και από τη γη στους ουρανοὺς ἡ δόξα μου ἔχει φτάσει
και κατοικῶ τὴν ἠλιακὴν Ἰθάκη, 'π' ὅρος ἔχει
μεγάλο κινησίφυλλο, τὸ Νήριτο, και γύρω
νησιά πολλά, και σύνεγγυς τὸ 'να με τ' ἄλλο, υπάρχουν,
Δουλίχιο, Σάμη, Ζάκυνθος ἡ πολυδενδρωμένη·
κείνη στο πέλαο χαμηλὴ βαθειά τὴ δύση βλέπει·
κι ὅλες οἱ ἄλλες χωριστά προς τῆς αὐγῆς τα μέρη·
πετρώδης, ἀλλ' ἀνδρῶν καλὴ βυζάστρα· κι ἐγώ ἄλλο
πράγμα δεν δύναμαι να ἰδῶ γλυκότερο ἀπ' τὴν γῆν μου.
και ἰδέξ, μ' ἐκράτ' ἡ Καλυψώ, σεπτὴ θεά, μεγάλη,
στα κοῖλα σπήλαια, και ἀνδρας τῆς ἐπόθει να τῆς εἶμαι·
ὅμοια κι ἡ Κίρκη ἐκράτει με, ἡ δολερὴ Αἰαία,
στα μέγαρά τῆς, και ἀνδρας τῆς ἐπόθει να τῆς εἶμαι·
ἀλλὰ ποτέ δεν ἐπεισαν στα στήθη τὴν ψυχὴ μου.
Ἀχ, τίποτε γλυκότερο δεν ἔχει ἀπ' τὴν πατρίδα
και ἀπ' τοὺς γονεῖς ὁ ἄνθρωπος, και σπίτι ευτυχισμένο
εἰς ξένην γῆν αν κατοικεῖ μακράν ἀπ' τοὺς γονεῖς του.
Τῶρ' ἀκουσε τὸ θλιβερό ταξίδι, που εἰς ἐμένα,
ὡς ἀπ' τὴν Τροία ἐγερνα, διώρισεν ὁ Δίας.

Μτφρ. ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΟΛΥΛΑ

Εἴμ' ὁ Δυσσέας,
τοῦ Λαέρτη ὁ γιος, που ξέρουν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι
τοὺς δόλους μου, κι ἡ δόξα μου στον ουρανὸ ανεβαίνει.
Και κατοικῶ στο λιόλουστο τὸ Θιάκι, που ἔχει ἀπάνω
τὸ Νήριτο, τρανὸ βουνὸ που σειεῖ ἀψηλά τα φύλλα,
κι ολόγυρα πολλά νησιά τὸ 'να κοντά 'ναι στ' ἄλλο,
ἡ Σάμη και τὸ Δουλιχίό, κι ἡ Ζάκυνθο ἡ δεντράτη.
Ετούτῃ χάμου ἀπλώνεται στα πέλαγα τῆς Δύσης,
τ' ἄλλα νησιά 'ναι ξέχωρα, στ' ἀνάβλεμμα του ἡλίου.
Πέτρες γεμάτο, μα καλὸ λεβέντες για να βγάξει.
Ἄλλο ἀπ' τὴ γῆς μου πιο γλυκὸ δεν ξέρω ἐγώ στον κόσμο.
Με κράτησε κι ἡ Καλυψώ, ἡ θεά ἡ χαριτωμένη,
μες στη σπηλιά τῆς, κι ἀντρας τῆς να γίνω λαχταρούσε·
με κράταε στα παλάτια τῆς ἡ Κίρκη, ἡ θεά τῆς Αἰας,
ἡ δολοπλέχτρα, κι ἀντρας τῆς να γίνω λαχταρούσε·
ὅμως ποτέξ δε γύρισαν αὐτές τὸ νοῦ μου ἐμένα.
Ἀπὸ πατρίδα και γονιούς γλυκότερο δεν ἔχει
τίποτ' ὁ ἄνθρωπος, κι ἀς ζεῖ σε πλουτισμένο σπίτι
γῆς ξενικιάς κι ἀπόμερης, μακριά ἀπὸ τοὺς γονιούς του.
Μα τώρα τὸ πολὺπαθο ταξίδι ἀς ἱστορήσω,
που ὁ μέγας Δίας μου ὅρισε σα μίσευα ἀπ' τὴν Τροία.

Μτφρ. ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Εγώ εἶμαι τοῦ Λαέρτη ὁ γιος Δυσσέας, που ὅλοι λένε
τῆς τέχνης μου, κι ἡ δόξα μου ὡς τα ουράνια φτάνει,
και κατοικῶ στο ξέφαντο, τὸ φημισμένο Θιάκι,
πο 'χει τὸ Νήριτο βουνὸ, ψηλὸ και δεντρωμένο,
κι ολόγυρα πολλά νησιά, τὸ 'να κοντά με τ' ἄλλο,
τὴ δασωμένη Ζάκυνθο, τὴ Σάμη, τὸ Δουλίχι.
Πιο κάτω ἀπ' ὅλα, χαμηλὸ τὸ Θιάκι, στου πελάγου
τα δυτικά, κι ἠλιόβγαλμα κοιτάζουν ὅλα τ' ἄλλα.
Βραχότοπος, μα ξακουστὴ παλληκαριῶν γεννήτρα.
Δεν εἶδα ἀπ' τὴν πατρίδα μου γλυκότερο στον κόσμο.
Ἐτσι λοιπὸν ἡ Καλυψώ με κράταε ἡ νεράιδα,
μες στη βαθουλωτὴ σπηλιά ποθώντας με για ταίρι.
Ἐτσι μ' ἐμπόδιζε ἐπειτα κι ἡ δολοπλέχτρα Κίρκη
στο σπίτι τῆς και ταίρι τῆς να μ' ἔχει λαχταρούσε.
Ὅμως ποτέξ δεν ἐπειθαν στα στήθια τὴν καρδιά μου.
Γιατί δεν ἔχει πιο γλυκὸ στον κόσμο ἀπ' τὴν πατρίδα
κι ἀπ' τοὺς γονιούς, κι αν κάθεσαι σε ἀρχοντικά παλάτια,
μες στην πικρὴ τὴν ξενητιά κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου
ἀλάργα.
Μα ἐλάτε τὸν πολὺπαθο ν' ἀκούστε γυρισμὸ μου,
που μ' ὅρισε τοῦ Κρόνου ὁ γιος σαν ἐφυγα ἀπ' τὴν Τροία.

Μτφρ. ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

Είμαι ο Οδυσσέας, ο γιος του αντρόκαρδου Λαέρτη· ο κόσμος όλος
Ξέρει τους δόλους μου, κι η δόξα μου ψηλά στα ουράνια φτάνει!
Πατρίδα μου είν' η Ιθάκη η ξέφαντη, με το καμαρωμένο
το Νήριτο, το φυλλοσούσουρο βουνό της, κι ένα γύρο
νησιά πολλά προβάλλουν, όλα τους κοντά κοντά βαλμένα,
η Σάμη, η δασωμένη Ζάκυνθο και το Δουλίχιο· κι είναι
η Ιθάκη χαμηλή, στο πέλαγο ψηλά ψηλά, στη δύση,
μα τ' άλλα αλάργα στου ήλιου βρίσκονται και στις αυγής τα μέρη.
Πετραδερό νησί, μα ασύγκριτη λεβεντομάνα, κι ούτε
άλλο στον κόσμο εγώ γλυκύτερο μπορώ να δω απ' τη γη μου.
Η Καλυψώ η θεά η πανέμοστη, στις βαθουλές σπηλιές της
μου αντίσκοφτε το δρόμο, θέλοντας να με κρατήσει γι' άντρα.
Κι η Κίρκη η δολερή απ' το σπίτι της στην Αία να φύγω πίσω
δε μ' άφηνε, κι αυτή γυρεύοντας να με κρατήσει γι' άντρα.
Όμως ποτέ δε μου μετάστρεψαν τη γνώμη μες στα στήθη·
τι πιο γλυκό στον κόσμο τίποτε δεν ξέρω από πατρίδα
κι από γονιούς, ακόμα αν κάθεται σε μυριοπλούσια σπίτια
στα ξένα μέρη εκεί που βρέθηκες, αλάργα απ' τους γονιούς σου.
Άκουσε τώρα το πολύπαθο του γυρισμού ταξίδι
που μου 'χε ο Δίας ορίσει, ως άφηνά της Τροίας τη χώρα πίσω.

Μτφρ. Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΑΔΗ

Είμαι λοιπόν ο Οδυσσέας, γιος του Λαέρτη, όλοι καλά με ξέρουν
Για τους δόλους μου, η φήμη μου έχει φτάσει ψηλά στον ουρανό.
Πατρίδα μου η Ιθάκη, που τη γνωρίζεις εύκολα· στη μέση της
Υψώνεται βουνό, το Νήριτο περήφανο, ο άνεμος κλονίζει
Τα φυλλώματά του. Τριγύρω κατοικούνται κι άλλα
Πολλά νησιά, πολύ κοντά το ένα στο άλλο,
Δουλίχιο και Σάμη, η δασωμένη Ζάκυνθος.
Αν είναι χαμηλή η Ιθάκη, βρίσκεται όμως πιο ψηλά
Στην αλμυρή τη θάλασσα και προς τη δύση· τα άλλα νησιά,
Μακραίνοντας, κοιτούν τον ήλιο στο ξημέρωμα.
Τραχιά, κι όμως καλή, τρέφει τα παλληκάρια της λαμπρά–
Εγώ δεν ξέρω να 'χω δει κάτι γλυκύτερο απ' τη γη της.
Αλλά με κράτησε μακριά η Καλυψώ στις θολωτές σπηλιές της,
Θεά δαιμονική, από τον πόθο ταίρι της να με κάνει·
Όπως μ' εμπόδισε κι η Κίρκη, μες στο δικό της το παλάτι
Δολερή, εκεί στην Αία, από τον πόθο ταίρι της να με κάνει.
Κι όμως δεν μπόρεσε το φρόνημά μου να λυγίσει μες στα στήθη.
Τίποτε άλλο πιο γλυκό από πατρίδα και γονιούς,
Έστω κι αν κάποιος κατοικεί σε τόσο πλούσιο σπίτι
Αλλά σε τόπο ξένο, απόμακρο, απ' τους δικούς του χωρισμένος.
Ήλθε ο καιρός ωστόσο τον πολυδάκρυτό μου νόστο να ιστορήσω,
Όπως ο Ζεός τον όρισε, όταν ξεκίνησα να φύγω από την Τροία.

Μτφρ. Δ.Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗ

ΕΝΑΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΜΥΘΟΣ

Η Τροία του Ομήρου, η Τροία του ονείρου

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΛΑΣ, Οδός Νικήτα Ράντου

Ο Όμηρος έγερνε νυσταγμένα το κεφάλι και κάπου κάπου κοιμόταν κατά το μεγαλύτερο μέρος της Ιλιάδας· ήταν όμως ξύπνιος όταν έγραφε την Οδύσσεια.

ΤΖΟΝ ΑΣΜΠΕΡΥ, *Can You Hear, Bird* (μτφρ. Β. Παπαγεωργίου)

Ο Οδυσσεύς ήταν γιος της Αντίκλειας και του Λαέρτη ή, κατ' άλλους, νόθος γιος του Σίσυφου (Ευριπίδης, *Τφιγένεια εν Αύλιδι*). Το όνομά του σημαίνει θυμωμένος, τσαντισμένος, ίσως. Είναι ο *πολυμήχανος*, ο εκνευριστικά ευφυής, ο δόλιος επίσης (επεισόδιο Παλαμήδη). Παντρεύτηκε την Πηνελόπη (παρά την πανθομολογούμενη πίστη της, υπάρχει και η «κίτρινη» εκδοχή ότι, κατά την απουσία του συζύγου της, πλάγιαζε με όλους τους μνηστήρες, με τους πάντες, και καρπός αυτής της δραστηριότητας υπήρξε... ο Παν) και έκαναν έναν γιο: τον Τηλέμαχο (ή, κι άλλους: τον Αρκεσίλαο και τον Πολυπόρθη). Οι μύθοι όμως του αποδίδουν κι άλλα παιδιά: με την κόρη του Θόαντα (Λεοντοφόνος), με την Κίρκη (Τηλέγονος, Άγριος, Λατίνος, Αύσοντας, Ρώμος, Αντεία, Αρδέα, Κασσιφώνης, Κασσιφώνη), με την Καλυψώ (Ναυσίθοος, Ναυσίνοος), με την Καλλιδική (Πολυποίτης), με την Ευίππη (Ευρύαλος) κ.ά.

Τόσο ο κεντρικός ήρωας της *Οδύσσειας*, όσο και ο κεντρικός ήρωας της *Ιλιάδας*, ο Αχιλλέας, έκαναν ό,τι μπορούσαν για να αποφύγουν τη συμμετοχή τους στην εκστρατεία κατά της Τροίας. Ο πρώτος παρίστανε τον τρελό οργώνοντας με το γαϊδούρι του και σπέρνοντας αλάτι, ενώ ο Αχιλλέας είχε ντυθεί κορίτσι και κρυβόταν σε μια βασιλική αυλή.

Κατά τον ποιητή Ρόμπερτ Γκρέιβς, ο Οδυσσεύς «είναι η πρώτη μυθολογική μορφή στην οποία αποδίδεται μια ασήμαντη ανατομική λεπτομέρεια: τα πόδια του είναι πολύ κοντά σε σχέση με το σώμα του έτσι ώστε να φαίνεται ευγενέστερος όταν ήταν καθιστός παρά όρθιος». Είναι κοκκινομάλλης και έχει μια ουλή από δόντι κάπρου στον μηρό (από την οποία παρετυμολογείται η λατινική εκδοχή του ονόματός του, Ulysses ή Ulixes). Είναι επίσης ο μοναδικός μεταξύ των Αχαιών που χαμηλώνει συχνά το βλέμμα του για να συγκεντρωθεί.

Όπως και ο Οδυσσεύς, ο ΓΙΛΓΑΜΕΣ περιπλανιέται σε επικίνδυνους τόπους της Μεσοποταμίας αναζητώντας τη γυναίκα του, μολονότι, ως προς τους χαρακτήρες, το ουμεριακό έπος σχετίζεται περισσότερο με την *Ιλιάδα* (Αχιλλέας/Γιλγαμές, Θέτις/Νινσούν, Πάτροκλος/Ενκιντού).

Η *Ραμαγιάνα*, το μεγάλο ινδικό ποίημα, αφηγείται την περιπλάνηση του Ράμα σε αναζήτηση του χαμένου του βασιλείου. Ένα χαρακτηριστικό κοινό επεισόδιο με την *Οδύσσεια* είναι το τέντωμα της χορδής του τόξου από τον Ράμα προκειμένου να κερδίσει μια γυναίκα, όπως ανάλογα κάνει και ο Οδυσσεύς ξεκινώντας τη μνηστήροφονα.

Ο Dennis MacDonald, καθηγητής της Καινής Διαθήκης στη Θεολογική Σχολή Claremont της Καλιφόρνιας, υποστηρίζει ότι το αρχαιότερο Ευαγγέλιο, του Μάρκου, έχει γραφτεί ως συνειδητή μίμηση του Ομήρου, επιχει-

ρώντας να αναδείξει την υπεροχή του χριστιανισμού σε ένα πλαίσιο συμφραζόμενων αντιληπτών από τους αναγνώστες της εποχής του. Αναζητώντας παραλληλισμούς μεταξύ Οδυσσέα και Ιησού, ο συγγραφέας υπογραμμίζει μεταξύ άλλων ότι ο ξυλουργός Ιησούς υποφέρει τα πάνδεινα επιθυμώντας να επιστρέψει στο σπίτι του Πατέρα του, όπως, ανάλογα, ο ξυλουργός Οδυσσέας περνάει τα μύρια όσα επιθυμώντας να επιστρέψει κι αυτός στο σπίτι του. Οι άπιστοι και άνισης ευφυΐας σύντροφοι του Οδυσσέα θυμίζουν την καχυποψία και τις αφελείς ερωτήσεις που απευθύνουν στον Ιησού οι μαθητές του. [Οι δώδεκα σύντροφοι που απομένουν στην τελική ευθεία της πορείας του Οδυσσέα έχουν συνδυαστεί τόσο με τους αστειρισμούς όσο και με τους δώδεκα μαθητές του Ιησού. Η χριστιανική «είς Άδου κάθοδος» αναλογεί προς τη *Νέκυια* (ραψωδία λ), την κάθοδο του (ζωντανού) Οδυσσέα στον Άδη.] Μόνος, μεταμορφωμένος και μεταμφιεσμένος, ο Οδυσσέας τελικά επιστρέφει σπίτι του, δίνει την έσχατη μάχη και την κερδίζει, όπως ο μεταμορφωμένος Ιησούς επιστρέφει από τον θάνατο, επίσης μόνος και αγνώριστος, και κερδίζει τη δική του μάχη (ανεβαίνει στους ουρανούς της επιθυμίας του). Βλ. και C. Gordon, *Όμηρος και Βίβλος*, Καρδαμίτσα 1990.

Ο Σεβάχ ο Θαλασσινός διασχίζει τις θάλασσες της αραβικής μυθολογίας των Αββασιδών σαν τον Οδυσσέα,

ενώ τον υβριδικό *Οδυσσεβάχ* ανεβάζει επί σκηνής η Ξένια Καλογεροπούλου (1981) σε μια πετυχημένη παράσταση για παιδιά.

Το μυθιστόρημα του Ρωμαίου Πετρώνιου *Σατυρικόν* (1ος αι. μ.Χ.) θεωρείται ότι αποτελεί παρωδία της *Οδύσσειας*. Όπως στην *Οδύσσεια* παρακολουθούμε δέκα χρόνια επίπονης προσπάθειας του ήρωα να επιστρέψει στην πατρίδα του κυνηγημένος από την οργή του Ποσειδώνα, στο *Σατυρικόν*, ο ήρωας Εγκόλπιος είναι έρμαιο της σαρκικής ισχύος του Πρίαπου, που τον εμπλέκει σε ποικίλες ερωτικές περιπέτειες. Επιπλέον και οι δύο μπλέκονται στους ιστούς της Κίρκης...

Ο Λουίς Βαζ ντε Καμόενς (Luís Vaz de Camões) με το έπος *Os Lucíadas* («Οι Λουσιάδες» ή «Οι Λουζιτανοί»), που ολοκλήρωσε το 1572, φιλοδόξησε να δημιουργήσει για την Πορτογαλία (Λουζιτανία) ό,τι ο Όμηρος για την Ελλάδα. Λουσιάδες ονόμαζαν τους Πορτογάλους οι Ρωμαίοι, από τον (κελτικής ίσως καταγωγής) μυθικό ήρωα *Lusus*, σύντροφο του Οδυσσέα, ο οποίος ίδρυσε τη Λισαβόνα ως Οδυσσεούπολη (Ulyssipolis).

Η Βάρνα (= Πόλη) της Βουλγαρίας είναι χτισμένη στη θέση της αρχαίας Οδησσού (να μη συγχέεται με την Οδησό της Ουκρανίας), αποικίας των Μιλησίων (περ. 610-575 π.Χ.). Έχει επικρατήσει η γραφή της ονομασίας Οδησσός με η, μαρτυρείται όμως και γραφή με υ με ετυ-

μολογία (ή παρετυμολογία) από το Οδυσσεύς. Π.χ. σε κατάλογο των επαρχιών και μητροπόλεων που υπάγονταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, την εποχή του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου, αναγράφεται «επαρχία Μυσίας Όδύσσου, ήτις καὶ Βάρης λέγεται».

Ο Βείναμοίνεν, κεντρικός ήρωας της *Καλεβάλα* («Γη του Κάλεβα», το εθνικό έπος της Φινλανδίας), ένας επίσης ταξιδιώτης του νόστου (πολύ διαφορετικού, ωστόσο, χαρακτήρα).

Ο συγγραφέας και ζωγράφος Αλμπέρτο Σαβίνιο (1851-1952) έγραψε το 1925 σε μορφή θεατρικής όπερας «υπαρξιακής παρωδίας» τον *Capitano Ulisse*, τον οποίο εικονογράφησε ο αδελφός του, Τζόρτζιο Ντε Κίρικο.

Στο μυθιστόρημα *Η γέννηση της Οδύσσειας* (1938) ο Προβηγκιανός Ζαν Ζιονό επιχειρεί «μια τεχνητή αντιστροφή του ηρωικού έπους», περιγράφοντας έναν «νευρικό και γερασμένο ψεύτη που σκαρώνει περιπέτειες με τέρατα για να δικαιολογήσει την απουσία του με γοητευτικές γυναίκες» (βλ. G. Highet, *Η κλασική παράδοση*, μτφρ. Τζένη Μαστοράκη, ΜΙΕΤ 1988).

Στα 100 «καλύτερα βιβλία του 20ού αιώνα» ψηφίστηκε το 1999 από το κοινό της εφημερίδας *Le Monde* το μυθιστόρημα του Αλμπέρτο Μοράβια *Il disprezzo* (1954, *Η περιφρόνηση*, μτφρ. Νικ. Αλεφραγγή, εκδ. Σαμουράι,

χ.χ.), στο οποίο βασίστηκε και η ομώνυμη ταινία του Γκοντάρ, όπου, κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων κάποιος επικής κινηματογραφικής Οδύσειας, εξελίσσεται η συζυγική κρίση των συντελεστών της.

Το 1968 ο Άρθουρ Κλαρκ σε συνεργασία με τον σκηνοθέτη Στάνλυ Κιούμπρικ έγραψαν το βιβλίο-σενάριο επιστημονικής φαντασίας *2001, Η Οδύσεια του Διαστήματος* και το 1982 δημοσίευσε την αναμενόμενη (αλλά άنيση) συνέχεια *2010, Οδύσεια Δύο*.

Ισπανόφωνοι, Καταλανοί, Πορτογάλοι αλλά και αρκετοί συγγραφείς των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης έχουν επίσης ασχοληθεί με θέματα της *Οδύσειας* (βλ. λ.χ. το πλουσιότατο <http://detroitaitaca.wordpress.com>, που περιλαμβάνει και μουσικές, εικαστικές συνθέσεις κ.λπ.).

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ αποτέλεσε, ήδη από την αρχαιότητα, θέμα πολλών συγγραφέων. Ο χρησμός του Τειρεσία στον Οδυσσέα, ότι θα πεθάνει «έξ άλος» (που εξηγείται με δύο τρόπους: είτε «θα πεθάνει έξω από τη θάλασσα», είτε «από τη θάλασσα»), έχει καθορίσει τη μοίρα του. Στην *Τηλεγόνηα* (σώζεται μόνο σε περιλήψη), ένα έπος που συνεχίζει την *Οδύσεια* και αποδίδεται στον Ευγάμμωνα, επικό ποιητή από την Κυρήνη (6ος αι. π.Χ.), ο Τηλέγονος, γιος του Οδυσσέα από την Κίρκη, σκοτώνει

άθελά του τον πατέρα του και νυμφεύεται στο τέλος την Πηνελόπη (ενώ ο Τηλέμαχος την Κίρκη ή τη Ναυσικά). Παραλλαγές απαντώνται σε μεταγενέστερους ποιητές: π.χ. σε μια χαμένη τραγωδία του Σοφοκλή (*Όδυσσεύς άκανθό-πληξ*), ο Οδυσσέας μαθαίνει από χρησμό ότι θα τον σκοτώσει ο γιος του και, υποθέτοντας ότι ο χρησμός εννοεί τον Τηλέμαχο, τον εξορίζει. Ο Τηλέγονος, φθάνοντας στην Ιθάκη για να βρει τον πατέρα του, συγκρούεται με τον Οδυσσέα χωρίς να τον γνωρίζει και τον σκοτώνει με ένα δόρυ που η αιχμή του ήταν από *άκανθα* σαλαχιού.

«Ο Οδυσσέας είναι ο τελευταίος από τους ήρωες, αυτός που κλείνει τον κύκλο». Όπως το διατυπώνει ωραία ο Ρομπέρτο Καλάσσο, «μετά τον Οδυσσέα αρχίζει η ζωή χωρίς ήρωες, όπου οι ιστορίες δεν συμβαίνουν υποδειγματικά, αλλά επαναλαμβάνονται και γίνονται αφήγηση. Όσα συμβαίνουν είναι καθαρή ιστορία» (*Οι γάμοι του Κάδμου και της Αρμονίας*, μτφρ. Γ. Κασαπίδης, Γνώση 1991).

Τα επιμέρους επεισόδια της *Οδύσειας* έχουν ερμηνευτεί και αναλυθεί λέξη προς λέξη ανά τους αιώνες. Η ιστορία του ΚΥΚΛΩΠΑ π.χ. μπορεί να είναι κατά βάση «ένας αγώνας για την εξουσία, καθώς το θέμα της πάλης υπερβαίνει το πλαίσιο της αναζήτησης. Υπάρχουν δύο αντιστροφές, από την υπεροχή στην απελπιστική μειονεκτικότητα, και από τη μειονεκτικότητα στη θριαμβευτική

υπεροχή. Αυτή η τελική υπεροχή φανερώνεται σε τέσσερις «κώδικες»: άντρας με όπλο εναντίον άοπλου πρωτόγονου· ο νηφάλιος εναντίον του μεθυσμένου· εκείνος που βλέπει εναντίον του τυφλού· ο κάτοχος της γλώσσας εναντίον του ηλίθιου. Ο μύθος λοιπόν περιέχει το θρίαμβο της εξυπνάδας εναντίον της κτηνώδους δύναμης, μέσα σε μια θεμελιώδη εμπειρία παγίδευσης και διαφυγής» [βλ. W. Burkert, *Ελληνική μυθολογία και τελετουργία. Δομή και ιστορία*, 1978, μτφρ. Ηλ. Ανδρεάδη, ΜΙΕΤ 1993. Βλ., π.χ., επίσης το ποίημα του Ούγγρου György Rába (1924-2011) «Οι Έλληνες τυφλώνουν τον Πολύφημο...»].

Διάφορα άλλα πρόσωπα της *Οδύσειας* (όλα έχουν καταστρωθεί διεθνώς στην «Τρωική Ομάδα» των αστεροειδών) κίνησαν το ενδιαφέρον πολλών συγγραφέων αλλά και μουσικοσυνθετών, ζωγράφων κ.λπ. Ενδεικτικά, π.χ., για την ΠΗΝΕΛΟΠΗ, εκτός από τους παλιούς (Αισχύλος, μεταξύ άλλων, ή ο ελισαβετιανός Έντμουντ Σπένσερ) και την ομώνυμη όπερα του Γκαμπριέλ Φορέ (1913), σημειώνουμε *Το μυστικό της Πηνελόπης* του Ν. Επισκοπούλου (ψευδ. Nicolas Ségur, 1925, μτφρ. Β. Λιάσκας, εκδ. Δορυφόρος), το τραγούδι του Μπρασένς, την πρόσφατη *Πηνελοπιάδα* της Μάργκαρετ Άτγουντ (2005) και ένα θεατρικό του Βάργκας Λιάσα (*Οδυσσέας και Πηνελόπη*, 2007). Συνήθως η Πηνελόπη συνδέεται με τους ΜΝΗΣΤΗΡΕΣ και

την παρέα τους (108 συνολικά· *Οδύσσεια*, π, 247-53), που εξοντώθηκαν όλοι, εκτός από τον αιετό Φήμιο και τον κήρυκα Μέδοντα. Στη μνηστηροφονία αναφέρεται και ο θεατρικός *Οδυσσέας* του Νίκου Καζαντζάκη (1927), που κατάγεται από *Το τόξο του Οδυσσέα* (*Der Bogen des Odysseus*, 1914) του Γκέρχαρτ Χάουπτμαν. [Σημ.: Σύμφωνα με πρόσφατη αρθρογραφία (*Το Βήμα*, 24.6.2008), δύο επιστήμονες, αξιοποιώντας πληροφορίες του κειμένου σχετικές με τις θέσεις των άστρων, προσδιόρισαν ότι η μνηστηροφονία έγινε στις 16 Απριλίου 1178 π.Χ. ακριβώς!]

Για τον ΤΗΛΕΜΑΧΟ έχουμε, μεταξύ άλλων, τις *Περίπετειες του Τηλεμάχου* (1699), διδακτικό μυθιστόρημα του Φενελόν, αρχιεπισκόπου του Καμπρέ, καυστική επίθεση κατά της μοναρχίας, καθώς και το ομώνυμο νταναϊστικό βιβλίο του εικοσιτριάχρονου Λουί Αραγκόν, ενώ, πρόσφατα, το *Ιθάκη για πάντα* (1997) του Λουίτζι Μαλέρμπα (1927-2008), μτφρ. Τ. Τσάκου-Κονβερτίνο, Κέδρος 1999.

Άλλες μορφές, όπως η ΚΙΡΚΗ (Κορτάσαρ), οι ΣΕΙΡΗΝΕΣ (Κάφκα, Λαμπεντούζα, Ουράνης, Salvador Espriu και πολλές μουσικές, ιδίως, αναφορές), ο ΦΗΜΙΟΣ (Παλαμάς), ο ΕΥΡΥΛΟΧΟΣ (Ρίτσος) ή η ΝΑΥΣΙΚΑ (Σοφοκλής, Γκαίτε, Σικελιανός, Ρίτσος, Albert Maquet), η ΚΑΛΥΨΩ (π.χ. Παβέζε ή η μελωδική Suzanne Vega), ο ΛΑΕΡΤΗΣ

κ.ά., εξελίσσονται κάποτε σε πρωταγωνιστές. Να αναφέρουμε επίσης τους ΛΩΤΟΦΑΓΟΥΣ του Τέννυσον.

Εμβληματική είναι η μορφή του ΕΛΠΗΝΟΡΑ, ενός συντρόφου του Οδυσσέα που στο έπος γλιστρά μεθυσμένος και σκοτώνεται. Ξεκινώντας από τον Πάουντ, η μορφή αυτού του άτυχου αντι-ήρωα έχει πλημμυρίσει την ευρωπαϊκή όσο και την ελληνική λογοτεχνία. Αξίζει να δει κανείς την εξαιρετική μελέτη του Γ.Π. Σαββίδη *Μεταμορφώσεις του Ελπήνορα* (από τον Πάουντ στον Σινόπουλο), Ερμής 1981, και τη συμπλήρωσή της από το άρθρο του Νάσου Βαγενά «Ο Ελπήνωρ μεταμοντέρνος», (*Σημειώσεις από το τέλος του αιώνα*, Κέδρος 1999). Στη γλώσσα μας κυκλοφορεί επίσης το μυθιστόρημα *Ελπήνωρ* (1986) του Σουηδού Βίλλυ Σύρκλοντ (μτφρ. Β. Παπαγεωργίου, Εστία 1991). Από τους νεότερους που αναφέρθηκαν στο θέμα ήταν και ο Αλέξης Τραϊανός (1944-1980), με το τελευταίο (μεταθανάτιο) βιβλίο του *Το σύνδρομο του Ελπήνορα* (1984), ο οποίος ερωτοτροπεί με οδυσσειακά θέματα και στο παρελθόν (π.χ. *Το δεύτερο μάτι του Κύκλωπα*).

Είναι μάλλον περιττό να αναφερθούμε εδώ στην ΙΘΑΚΗ και τις μυθολογικές διαστάσεις που έχει πάρει στην παγκόσμια τέχνη, κοντά σε άλλα ελληνικά γεωγραφικά συμβολικά ορόσημα (Κύθηρα, Παρνασσός κ.λπ.).

Με τον Οδυσσέα έχει ασχοληθεί και το νεοελληνικό ΘΕΑΤΡΟ (ακόμα και το θέατρο σκιών, διά... χειρών Σπαθάρη). Μεταξύ άλλων: *Οι Μνηστήρες της Πηνελόπης και η επάνοδος του Οδυσσέως* (1884), παρωδία του Π. Ζάνου (*Θέατρον ελληνικόν*, τόμ. Α'), *Το κάτω πάτωμα* του Ζήση Οικονόμου (1947), *Η σφαγή των μνηστήρων* (1955) του Θ. Πετσάλη-Διομήδη, *Οδύσσεια* του Μαν. Σκουλούδη (1961), *Οδυσσέα, γύρισε σπίτι* του Ιάκωβου Καμπανέλλη (1966), *Ξενοδοχείον «Η Κίρκη»* του Δ. Χριστοδούλου (1966). Η Μαργαρίτα Λυμπεράκη έγραψε, το 1967 στα γαλλικά και το 1972 στα ελληνικά, το θεατρικό έργο *Το μυστικό κρεβάτι* (Ερμής 1995) με θέμα τον θάνατο του Οδυσσέα.

Αμφιλεγόμενη εντύπωση προκάλεσε η *Οδύσσεια* (σύλληψη, σκηνοθεσία, σκηνικό, φωτισμοί: Ρόμπερτ Ουίλσον) που ανέβασε το Εθνικό Θέατρο σε συμπαραγωγή με το Piccolo Teatro του Μιλάνου (πρώτη παράσταση: 26.10.2012).

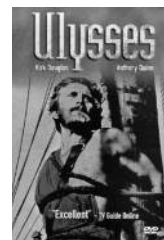
Όπως φαίνεται, η περιπέτεια παραμένει δραστική. Εκτός από την *25η ραψωδία της Οδύσσειας*, που εκδίδει το 1963 ο Τάσος Λειβαδίτης (στη γραμμή του Πόου: «Το χλιοστό δεύτερο παραμύθι της Σεχραζάντ», 1845), έχουμε πρόσφατα τη νέα, ολοκληρωμένη, μετάφραση του έπους από τον καθηγητή Δ.Ν. Μαρωνίτη.

Δεν θα επεκταθούμε στη ΜΟΥΣΙΚΗ, τη ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, τη ΓΛΥΠΤΙΚΗ ή τα ΚΟΜΙΞ, όπου οι αναφορές είναι απέραντες, θα εστιάσουμε μόνο, προς στιγμήν, στο βιβλίο *Ακολουθώντας το πλοίο του Οδυσσέα* του ομηριστή Victor Bérard (μτφρ. Αλόη Σιδέρη) με φωτογραφίες του Fred Boissonnas (Άγρα, 2011), που, από ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ πλευρά, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Το 1912 ο Μπουασσοννά προσκαλείται από τον Μπεράρ να ταξιδέψουν στα μέρη απ' όπου πέρασε ο Οδυσσέας και να αποτυπώσουν φωτογραφικά τα ομηρικά τοπία. Μπορεί πολλές από τις γεωγραφικές ταυτίσεις τους να είναι πια ξεπερασμένες από τη σύγχρονη έρευνα, το βιβλίο όμως δεν παύει να αποτελεί ένα γλαφυρό οπτικό ποίημα.

Στον ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ, όπως σημειώνει ο Αχιλλέας Κυριακίδης, «καίτοι, εκ πρώτης όψεως, η λέξη “οδύσσεια” στον τίτλο του κινηματογραφικού αριστουργήματος *2001, Η Οδύσσεια του Διαστήματος* [*2001, A Space Odyssey* (1968)] των Στάνλυ Κιούμπρικ - Άρθουρ Κλαρκ φαίνεται να χρησιμοποιείται με τη μεταφορική της σημασία, αυτήν της περιπέτειας, της ταλαιπωρίας, της περιπλάνησης, εντούτοις μια εμβριθέστερη ματιά μπορεί ν' ανιχνεύσει κάτω από την “ταξιδιωτική” επιφάνεια τα μοτίβα της επιστροφής (αν όχι στον χώρο, οπωσδήποτε στον χρόνο, στις ρίζες της καταγωγής του ανθρώπου) και της

θεοκτονίας (στη μεγαλοφυή σεκάνς όπου ο άνθρωπος σκοτώνει τον θεό-ηλεκτρονικό υπολογιστή που έπλασε ο ίδιος για τις μεταφυσικές του ανάγκες): αντίθετα, ο Ζαν-Λυκ Γκοντάρ, με την *Περιφρόνηση* [*Le mépris* (1963)] και με πρόσχημα το γύρισμα της *Οδύσσειας* στο Κάπρι (την αρχαία Καπρία, που αποικήθηκε από τους Ταφίους μετά την ήττα τους από τον Κέφαλο, πάππο του Οδυσσέα...) χρησιμοποιεί το ίδιο το ομηρικό έπος ως “δούρειο ίππο” για να στοχαστεί πάνω στην κολασμένη σχέση του χρήματος με την ελευθερία στην καλλιτεχνική έκφραση αλλά και στην ίδια τη ζωή».

Το 1963 γυρίστηκε και η ιταλική ταινία *Ulisse*, του Μάριο Καμερίνι, με τον Κερκ Ντάγκλας (Οδυσσέας), τη Σιλβάνα Μάνγκανο (Κίρκη / Πηνελόπη), τον Άντονι Κουίν (Αντίνοος) και τη Ροσσάνα Ποντεστά (Ναυσικά).

Το 1977 προβλήθηκε η *Οδύσσεια*, αμερικανική τηλεοπτική σειρά του Αντρέι Κοντσαλόφσκι, με τον Αρμάν Ασσάντε στον επώνυμο ρόλο, ενώ, το 2000, η κωμωδία των Joel και Ethan Coen *Ω, αδελφέ, πού είσαι; (O Brother Where Art Thou?)*, με τους Τζορτζ Κλούνυ, Τζον Γκούντμαν κ.ά., που συνδέεται χαλαρά με μοτίβα (παρωδίες) της *Οδύσσειας*.

Τέλος, το 1995, έχουμε *Το βλέμμα του Οδυσσέα*, του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Ένας Ελληνοαμερικανός σκηνοθέτης επιστρέφει μετά από χρόνια στην πατρίδα του, αναζητώντας τρεις μπομπίνες ανεμφάνιστου φιλμ των Αδελφών Μανάκη, πιονιέρων του κινηματογράφου στα Βαλκάνια. Η απεγνωσμένη αναζήτηση του φιλμ όπου καταγράφηκε το πρώτο βλέμμα πάνω σ' αυτή τη χερσόνησο, γίνεται ταυτόχρονα και η αναζήτηση ενός βλέμματος από πλευράς του σκηνοθέτη, που ψάχνει έναν άλλο τρόπο να ξαναδεί τον κόσμο. Βέβαια, η οδύσσεια του Αγγελόπουλου δεν είναι μια ομηρική *Οδύσσεια* και οι ομηρικές αντιστοιχίες αναγνωρίζονται σχηματικά. «Τώρα που όλες οι ιδεολογίες κατέρρευσαν, τώρα που το σοσιαλιστικό όνειρο κύλησε στο ποτάμι της Ιστορίας, η περιπέτεια του βλέμματος απέμεινε η μόνη περιπέτεια για να αφηγηθείς» λέει ο σκηνοθέτης.

Εμείς, οι κωπηλάτες του Οδυσσέα...

«...Τότε παρουσιάζεται ο Οδυσσέας στο παλάτι τάχα πως ήταν έμπορος, και γυρεύει από το βασιλιά να του δώσει την άδεια να δείξει στις θυγατέρες του όσεςπραμάτειες (φαντά, μεταξωτά, τζοβαΐρια) είχε για πούλημα. Στον πάτο όμως της καλαθούνας με τιςπραμάτειες είχε χώσει ένα πιστόλι μεγάλο». – Στην παρατήρησή μου πως τα παλιά εκείνα χρόνια δεν πολεμούσαν με πιστόλια, ο συζητητής μου θύμωσε: «Αυτά που λες τα έχεις διαβάσει στα βιβλία των Φράγκων. Όλα ψέματα! Εμένα ν' ακούς, που είμαι ντόπιος και ξέρω καταλεπτώς πώς έγιναν τα πράγματα!» Ι.Θ. Κακριδής, *Οι αρχαίοι Έλληνες στη νεοελληνική παράδοση*, [Σκύρος], ΜΙΕΤ 1978.

Το 1892, ο Παλαμάς έγραφε: «Το σύμβολον του Έλληнос είναι ο Οδυσσεύς. Ο κόσμος του είναι το πέλαγος. Η Οδύσσεια ήτον, είναι και θα είναι το μέγα εθνικόν μας ποίημα». Είκοσι χρόνια μετά: «Δυο λόγια μόνο που καθέννας θα μπορούσε να τα στοχαστεί. Σ' έναν ήρωα σαν τον Κολοκοτρώνη δείχνεται ξανά αναμμένο κάτι από το νου του Οδυσσέα. Έτσι και στο κλέφτικο το τραγούδι βρίσκειται η ομηρική ραψωδία πολεμώντας να ξαναζωντανέψει: *Ποτέ δεν καταδέχεται τη γης να την πατήσει. / Καβάλα πάει στην εκκλησιά, καβάλα προσκυνάει*». Και, αργότερα,

επανέρχεται: «Ο Γέρος του Μωριά, αρχηγός μέσα στους αρχηγούς. Κόβει το σπαθί του, μα η σκέψη του κοφτερότερη. Από τη λάμψη της περικεφαλαίας του λαμπρότερο το μίλημά του. Τ' όνομά του στα παλιά τα χρόνια Οδυσσέας μπορεί να ήτανε». Οδυσσέα έχει αποκαλέσει τον Κολοκοτρώνη και ο Δημήτριος Βικέλας.

Στα ηρωικά «σύμβολα του Έλληνας» δεν πρέπει να παραμεριστεί ένας ακόμα Οδυσσέας, ο Ανδρούτσος, που τον βάφτισε ο Λάμπρος Κατσώνης το 1790 και αναδείχθηκε σε μια από τις τραγικότερες μορφές της Επανάστασης.

Οδυσσέας δεν είναι όνομα, είναι ιδιότητα, λέω. Ο Οδυσσέας ακόμα ψάχνει την Ιθάκη του στα πέλαγα· ο «αόρατος συνοδοιπόρος» (ίσως «ο τρίτος που περπατάει πάντα στο πλάι σου», όπως τον είχε χαρακτηρίσει ο Τ.Σ. Έλιοτ) έγινε παγκόσμιο σύμβολο της αναζήτησης, του περιπλανώμενου, κοσμοπολίτη αλλά βαθιά μοναχικού χαρακτήρα, εκπροσωπώντας το αντίθετο του εφησυχασμού και της τυποποίησης: είναι, ίσως, μαζί με τον Γιλγαμές, ο πρώτος πραγματικά «παγκόσμιος» άνθρωπος που επι-

νόησε η λογοτεχνία. «Όλοι οι χαρακτήρες που, ανά τους αιώνες, αποδόθηκαν στον έμπορο, στον ξένο, στον Εβραίο, στον θεατρίνο δημιουργήθηκαν μέσα από τον Οδυσσέα» (Καλάσσο, *ό.π.*).

Το θέμα του Οδυσσέα έχει ποτίσει ολόκληρη σχεδόν τη λογοτεχνία. Τα κείμενα είναι άφθονα και παράγονται συνεχώς νέα. Ανθολογήσαμε αυτά που θεωρήσαμε πιο χαρακτηριστικά ή (για διάφορους λόγους) πιο ενδιαφέροντα από το πλούσιο υλικό της ξένης όσο και της ελληνικής λογοτεχνίας (από αξιόλογους συγγραφείς και από μέλη μας που δεν βρίσκονται πια εν ζωή).

Αυτό το ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, προϊόν συνεισφοράς πολλών μελών της Εταιρείας Συγγραφέων (Γιώργος Χουλιάρης, Κώστας Αρκουδέας, Ερρίκος Μπελιές, Παντελής Μπουκάλας, Γιώργος Βέης, Μαρία Παπαδήμα, Στρατής Πασχάλης, Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Αχιλλέας Κυριακίδης, Χάρης Βλαβιανός κ.ά.), σηματοδοτεί μέσω της λογοτεχνίας τη

διάρκεια ενός ελληνικού, διεθνούς μύθου, του ανήσυχου ανθρώπου που διαρκώς ναυαγεί και διαρκώς πλησιάζει έναν αέναο στόχο, προσπερνώντας τους Λαιστρυγόνες, τις Σειρήνες, τους Κύκλωπες και τα υπόλοιπα τέρατα της πολιτικής και πολιτιστικής βαρβαρότητας, που, καμιά φορά, ο ίδιος δημιουργεί...

Ένας σύγχρονος Οδυσσέας του λυρικού λόγου, μέγας ναυτίλος του φωτός, ο πολυμήχανος της γραφής Ελύτης, πρώτος επίτιμος Πρόεδρος της Εταιρείας, ενόσω ζούσε, μας ειδοποιεί *Εκ του πλησίον*:

*Καθ' οδόν βρίσκεις τον Οδυσσέα σου, και πάλι
ζήτημα είναι. Θέλει να κοιμάσαι μ' ανοιχτά
πανιά και μ' ανεβασμένη την άγκυρά σου.*

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ
Πρόεδρος της Εταιρείας Συγγραφέων

Οι μεταφράσεις με το σήμα ⇨ έγιναν ειδικά για το Ημερολόγιο αυτό.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2014

Ιανουάριος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
	1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Φεβρουάριος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

Μάρτιος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Απρίλιος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Μάιος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Ιούνιος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Ιούλιος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Αύγουστος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Σεπτέμβριος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Οκτώβριος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
	1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Νοέμβριος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Δεκέμβριος 2014

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Αισχύλος

(Μιλάει ο Οδυσσέας ανάμεσα στα πτώματα των μνηστήρων.)

Κι άλλος, να ο Ευρύμαχος, που τόσο μ' άπρεπα λόγια μ' έβριζε και πάντα έβαζε το κεφάλι μου σημάδι, θέλοντας μ' άγριο χέρι να μου ρίχνει στα μούτρα του κρασιού τα κατακάθια.

*

Να τος [κι] αυτός, που μου 'ριξε με φόρα κάποτε και χωρίς καν να λαθέψει τ' αγγελιό που κατουράνε, για να γίνω περίγελος στους άλλους· στο κεφάλι με χτύπησε και γίνηκε κομμάτια με τη φριχτή του μπόχα λούζοντάς με.

Ο Αισχύλος σε αρκετά έργα που δεν σώθηκαν αναφέρεται στον Οδυσσέα (Πηνελόπη, Ψυχαγωγοί κ.ά.). Από το επίσης χαμένο έργο του Όστολόγοι σώζονται λίγα αποσπάσματα. Τον Χορό αποτελούν οι συγγενείς των μνηστήρων της Πηνελόπης που έχουν έρθει στην Ιθάκη για να τιμωρήσουν τον Οδυσσέα και να μαζέψουν, μετά το κάψιμο των οστών στην πυρά, τα κόκαλά τους. Αισχύλου, *Αποσπάσματα*, μετάφραση-σχόλια: Τάσος Ρούσσος, Τυπογραφείο Κείμενα 1985.

Ο Λευτέρης Αλεξίου (1890-1964) ήταν αδελφός της Έλλης Αλεξίου και της Γαλάτειας Καζαντζάκη, λόγιος, ποιητής, εκδότης από το Ηράκλειο. Το ποίημα είναι από τα *Σονέτα*, Ηράκλειο, 1926.

Λευτέρης Αλεξίου

Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΨΩ

Το σώμα σου ως ναός φεγγοβολάει στο βράχο ορθό κι ολάσπρο σαν το χιόνι. Τις απλωτές μαγνιές σου μόνο οι χρόνοι σαλεύουν, σαν οι αύρες τα πελάη.

Μα εντός μου εμένα αίμα θνητό κυλάει, που πάθη αρχαία το καίν', μίση και πόνοι. Κι η αθανασία που τάζεις, το παγώνει κι αναριγιάω στο πέτρινό σου πλάι.

Θέλω να φύγω. Του θανάτου η μοίρα είναι στα κόκκαλά μου ριζωμένη. Από του Ολύμπου με τραβάει τη θύρα

η ζωή του ανθρώπου η χιλιοπικραμένη. Λύσε με πια απ' το δίχτυ σου το πλάνο, να ζήσω, να παλαίψω, να πεθάνω.

Δημήτρης Τ. Άναλις

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

Οι νεαρές σύντροφοι του Οδυσσέα, φορτωμένες με περικεφαλαίες ελεφάντινες, με ανεστραμμένα δάχτυλα έπαιζαν, πιέζοντας με τα μάτια τους, που 'ταν καπνός, χοντρά κρυστάλλινα κύματα· σημαίνοντας τις όχθες με κραυγές, εν χορώ αναρριπίζοντας τους αστέρες, αλυσοδένοντας νεράιδες και φύλακες, μαστορεύοντας κατάρτια και φοινικόφυλλα, στων σειρήνων τη χώρα που τις αλυσόδεσαν, από αγωνίες, τραγούδια κι ερμάρια έμπλεες. Αυτός ήταν ο περίπλους εκείνου του αφρού από όνειρα εκείνων των αφρών από ξίφη δακρύων που εν βοή τη σαγήνη αναζητούσαν.

Ένα από τα πρώτα ποιήματα που δημοσίευσε στα γαλλικά ο Δ. Άναλις (1938-2012), στη συλλογή του *Le prince des Iys* (*Ο πρίγκιπας των κρίνων*), Les Paragraphes Littéraires de Paris, Παρίσι 1958. Μτφρ. ⇨ Αντιγόνη Βλαβιανού.

Μάργκαρετ Άτγουντ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΣΕΙΡΗΝΩΝ

Αυτό είναι ένα τραγούδι που όλες
Αθά ήθελαν να μάθουν: το τραγούδι
που είναι ακαταμάχητο:

το τραγούδι που αναγκάζει τους άντρες
να πηδούν στη θάλασσα σε σμήνη
αν και βλέπουν τις νεκροκεφαλές στην ακτή

το τραγούδι που κανείς δεν ξέρει
γιατί όποιος το έχει ακούσει
είναι νεκρός και οι άλλοι δεν θυμούνται.

Να σας πω το μυστικό
και αν το πω, θα με βγάλετε
από αυτό το κοστούμι πουλιού;
Δεν περνώ καλά εδώ
οκλαδόν σε αυτό το νησί
να φαίνομαι γραφική και μυθική
με αυτούς τους δυο μανιακούς με φτερά,
δεν μου αρέσει να τραγουδώ
με αυτό το τρίο, θανατηφόρα και πολύτιμη.

Θα πω σε εσένα το μυστικό,
σε εσένα, μόνο σε εσένα.
Έλα πιο κοντά. Αυτό το τραγούδι

είναι μια κραυγή βοήθειας: Βοήθησέ με!
Μόνον εσύ, μόνον εσύ μπορείς,
είσαι μοναδικός επιτέλους. Δυστυχώς
είναι ένα βαρετό τραγούδι
αλλά δουλεύει κάθε φορά.

Η Margaret Atwood (1939) είναι Καναδή πεζογράφος, ποιήτρια και κριτικός. Το πολύπλευρο έργο της περιλαμβάνει τη νουβέλα *Πηνελοπιάδα*. Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

Βιργίλιος

[ΑΥΤΟ ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ;]

Πρώτος πρώτος κατέβαινε από την ακρόπολη
και τον ακολουθούσε κόσμος πολύς, ο Λαοκόων,
ξαναμμένος,

«Κακομοίρηδες» φωνάζοντας «τόσο μυαλό σας έχει
απομείνει;

Πιστεύετε πως οι εχθροί έχουν φύγει; Σας φαίνεται
ότι των Δαναών τα δώρα τίποτα δεν κρύβουν;

Αυτό έχετε καταλάβει για τον Οδυσσέα;

Ή μέσα στο ξύλινο αυτό άλογο κρύβονται Αχαιοί
ή είναι κάποιος μηχανισμός που φτιάχτηκε για να
περάσει

τα τείχη και να κρυφοκοιτάει από ψηλά τα σπίτια μας,
ή κάποια άλλη παγίδα κρύβει. Τρώες, μην εμπιστευέστε
αυτό το άλογο. Ό,τι κι αν είναι, φοβάμαι
τους Δαναούς κι όταν ακόμα φέρνουν δώρα».

Αινειάδα, Β', 41-49. Απόδοση ⇨ Δημήτρης Καλοκύρης.

Λουίζ Γκλουκ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

Μικρή ψυχή, μικρή αενάως ξεγυμνωμένη,
Μάνε τώρα αυτό που σου λέω, σκαρφάλωσε
τα κλαδιά σαν εταζέρες του έλατου·
περίμενε στην κορφή, προσεκτική, όπως
φρουρός σε επιφυλακή. Θα γυρίσει σίτι σύντομα·
σου πρέπει να είσαι γενναιόδωρη. Ούτε ήσουν εντελώς
άμεμπτη άλλωστε· με το ενοχλητικό σου σώμα
έχεις κάνει πράγματα που δεν θα έπρεπε
να συζητάς σε ποιήματα. Γι' αυτό
φώναξέ τον πάνω από τα ανοιχτά νερά,
πάνω από τα λαμπερά νερά
με το σκοτεινό τραγούδι σου, με το αρπακτικό,
αφύσικο τραγούδι σου – γεμάτο πάθος,
όπως η Μαρία Κάλλας. Ποιος
δε θα σε ήθελε; Σε τίνος την πιο δαιμονική όρεξη
δε θα μπορούσες να ανταποκριθείς; Σύντομα
θα γυρίσει από όπου κι αν πάει εν τω μεταξύ,
ηλιοκαμένος από την απουσία του, επιθυμώντας
το ψητό κοτόπουλό του. Α, πρέπει να τον υποδεχθείς,
πρέπει να τινάξεις τους κλώνους του δέντρου

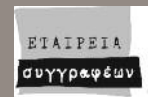
για να τραβήξεις την προσοχή του,
αλλά προσεκτικά, προσεκτικά, μην τυχόν
και παραμορφωθεί το όμορφό του πρόσωπο
από πάρα πολλές βελόνες που θα πέφτουν.

Η ΛΥΠΗ ΤΗΣ ΚΙΡΚΗΣ

Στο τέλος, αποκάλυψα
στον εαυτό μου στη γυναίκα σου όπως
ένας θεός θα έκανε, στο δικό της σπίτι
στην Ιθάκη, μια φωνή χωρίς σώμα: σταμάτησε
να πλέκει, γυρνώντας το κεφάλι της
πρώτα δεξιά, έπειτα αριστερά
αν και δεν υπήρχε ελπίδα βέβαια
να συνδέσει τον ήχο με οποιαδήποτε
αντικειμενική πηγή: αμφιβάλλω
αν θα γυρίσει στον αργαλειό της
με όσα ξέρει τώρα. Όταν
θα την ξαναδείς, πες της
έτσι λέει αντί ενός θεός.
Αν είμαι στο κεφάλι της για πάντα
είμαι στη ζωή σου για πάντα.

Louise Glück (1943). Αμερικανίδα ποιήτρια
και δοκιμογράφος. Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

2014

Ιανουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

20

21

22

23

24

25

26

Ευθυμίου

Γρηγορίου του Θεολόγου

Ρόμπερτ Γκρέιβς

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Στον πολυταραγμένο Οδυσσέα, που τέλος καμία γυναίκα δεν είχε ντυμένη είτε σύζυγος είτε πόρνη, η Πηνελόπη και η Κίρκη έμοιαζαν να είναι μία: σαν πόρνη έτρεφε τις ασελγείς ορέξεις του μία μία και συζυγικά από αυτήν ήρωα διάδοχο παίρνει.

Οι εναλλαγές τους τον δρόμο του τρομοκρατούσαν: οι Συμπληγάδες Πέτρες ήταν αυτές, τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη προσωποποιούσαν· τώρα ήταν θύελλες που πάγο αφρό στη θάλασσα σκορπούσαν και τώρα εύθυμο μεθύσι στων Λωτοφάγων τις ακτές.

Πολλαπλασιάζονταν στο πλήθος των Σειρήνων, που για τον φόβο τους είχε όρθιος σφιχτά δεθεί χέρι και πόδι ανήμπορα στο κατάρτι είχαν δοθεί, αλλά με αυτιά ακάλυπτα στο τραγούδι τους των κινδύνων βογκούσε ιδρώνει η ακτή αυτή πίσω του να αφεθεί.

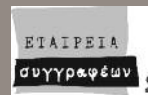
Μία, δύο και πολλές: Τυφλό τον έκανε η σάρκα, η σάρκα έχει μόνον στην πράξη μια ηδονή, έναν σκοπό έβαζε μόνον στο μυαλό η σάρκα – Της σάρκας θρίαμβοι κι έπειτα να βρει βάρκα πάλι ο ίδιος τρόμος τη σάρκα να δονεί.

Η πνευματώδης πανουργία και η φήμη του ως στυλοβάτη, του κάθε βασιλιά η κόρη τον ήθελε δικό της επιβάτη, όμως δεν ήταν τίποτε να κερδηθεί ή να χαθεί εκεί. Όλες οι χώρες για αυτόν ήταν Ιθάκη: από αγάπη παραγμένος αποστρεφόταν την απάτη, αλλά δεν θα 'μενε μόνος στο κρεβάτι.

Ο Robert Graves (1895-1985) ήταν ποιητής, διάσημος για ιστορικά μυθιστορήματα και ανορθόδοξες ερμηνείες ελληνικών και εβραϊκών μύθων. Το ποίημα περιλαμβάνεται στα *Ποιήματα*, 1959. Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

2014

Ιανουάριος

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

27

ΤΡΙΤΗ

28

ΤΕΤΑΡΤΗ

29

ΠΕΜΠΤΗ

30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

31

ΣΑΒΒΑΤΟ

1

ΚΥΡΙΑΚΗ

2

των Τριών Ιεραρχών

Υπαπαντή

Δάντης

(Στον 8ο κύκλο της Κόλασης, ο ποιητής με οδηγό τον Βιργίλιο, πάντα, συναντά τις ψυχές του Διομήδη και του Οδυσσέα μέσα στις φλόγες και τους ρωτάει πώς πέθαναν.)

[ΔΙΗΓΗΣΗ ΟΔΥΣΣΕΑ]

Της φλόγας της αρχαίας η πιο μεγάλη γλώσσα
να τρέμει άρχισε μ' ένα μουρμουρητό
όπως μια φλόγα που άνεμος τηνε δέρνει·
την κορφή της μετά πηγαينوφέρνοντας
σα να 'ταν τούτη που μιλούσε,
[ο Οδυσσέας] έβγαλε έξω φωνή και είπε:
«Σαν έφυγα απ' την Κίρκη, που πάνω από ένα χρόνο
εκεί κοντά με κράτησε στις Γαέτας τα μέρη,
πριν έτσι τη βαφτίσει ο Αινείας,
ούτε του γιου τα χάδια, ούτε η συμπόνια
για τον γέρο πατέρα, ούτε η αγάπη που χρωστούσα
στην Πηνελόπη για να τη γλυκάνω
νίκησαν τη λαχτάρα που είχα εντός μου
όλο τον κόσμο να σεριανίσω
και των ανθρώπων την αξία και τα πάθη να γνωρίσω·
τον ωκεανό τον ανοιχτό βγήκα να κατακτήσω

μ' ένα μοναχικό σκαρί και μ' ένα τσούρμιο
τόσο δα μικρό, που πάντα μου 'μενε πιστό.
Στη μια μεριά φάνηκαν τ' ακρογιαλία ώσμε την Ισπανία,
κι από την άλλη το Μαρόκο και το νησί των Σάρδων,
και τ' άλλα τα νησιά που βρέχει τούτη η θάλασσα.
Εγώ, κι οι σύντροφοί μου, γέροι πια,
φτάσαμε στο στενό το πέρασμα
που ο Ηρακλής είχε σημαδεμένο,
άνθρωπος πιο μακριά ποτέ να μην πηγαίνει·
απ' τα δεξιά, άφησα τη Σεβίλλη πίσω μου,
κι είχα απ' τ' αριστερά μου αφήσει και τη Θέουτα.
“Αδέρφια”, είπα, “ύστερα από τόσα μίλια στη θάλασσα,
κι από τόσους κινδύνους, φτάσατε πια στη δύση,
και τώρα πια που μια μικρή
μας μένει μόνο βάρδια απ' το ταξίδι της ζωής,
δε θ' αρνηθείτε να γνωρίσετε τον ακατοίκητο τον κόσμο,
του ήλιου το μονοπάτι ακολουθώντας.
Την καταγωγή σας να σκεφτείτε:
σαν κτήνη δε γεννηθήκατε να ζείτε,
παρά τη γνώση και την αρετή ν' ακολουθείτε”».

Dante Alighieri, *Η θεία κωμωδία - Κόλαση*, xxvi, 85-120,
μτφρ. Ανδρέας Ριζιώτης, Τυπωθήτω 2002.

Δίκτης ο Κρητικός

[Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ]

Αυτή την εποχή ο Οδυσσέας, τρομοκρατημένος από πολλούς οιωνούς και κακά όνειρα, έστειλε και προσκάλεσε από κάθε μέρος του βασιλείου του όλους τους ικανότατους ερμηνευτές των ονείρων. Τους είπε λοιπόν ότι ανάμεσα στα πολλά που έβλεπε, ένα όνειρο του εμφανιζόταν πολύ συχνά: έβλεπε, λέει, μια μορφή, μισή ανθρώπινη και μισή θεϊκή, με πρόσωπο απίστευτης ομορφιάς, να αναδύεται ξαφνικά από τον ίδιο πάντοτε τόπο. Και όταν εκείνος με ύψιστο πόθο άπλωνε τα χέρια του λαχταρώντας να αγκαλιάσει τη μορφή, του απαντούσε εκείνη με ανθρώπινη φωνή ότι αυτού του είδους η ένωση είναι μιαρή επειδή και οι δύο είναι από το ίδιο αίμα και έχουν την ίδια καταγωγή. Και ότι μέλλεται ο ένας να σκοτώσει κάποτε τον άλλο. Τότε, λέει, ενόσω τον βασάνιζε βαθύτατη σκέψη και σφοδρότατα επιθυμούσε να μάθει την αιτία αυτού του πράγματος, έβλεπε να σηκώνεται μέσα από τη θάλασσα κάποιο σημάδι και να περνά ανάμεσά τους. Ύστερα με δεύτερη εντολή της μορφής έμπαινε το σημάδι εκείνο ανάμεσά τους και τους χώριζε.

Όλοι οι παρευρισκόμενοι του εξήγησαν ομόφωνα ότι το όνειρο αυτό προμηνύει όλεθρο για εκείνον και πρόσθεσαν ότι πρέπει να προσέχει κάποια δολιότητα του γιου του.

Έτσι ο Τηλέμαχος θεωρήθηκε από τον πατέρα του ύποπτος και στάλθηκε στα χωράφια που είχαν στην Κεφαλληνία. [...] Ο Οδυσσέας αποσύρθηκε σε άλλη περιοχή, μυστική και απόμακρη, για να προσπαθήσει (όσο μπορούσε) να αποφύγει να πραγματοποιηθεί το όνειρο.

Τον καιρό εκείνον ο Τηλέγονος, ο γιος της Κίρκης και του Οδυσσέα (γεννημένος και αναθρεμμένος στη νήσο Λιαία), έφτασε σε ηλικία ώριμη και ήρθε στην Ιθάκη να γυρέψει τον πατέρα του. Κρατούσε λοιπόν στα χέρια του ένα ακόντιο οπλισμένο με αιχμή καμωμένη από κόκαλο θάλασσης τρυγόνας, που ήταν σύμβολο του νησιού όπου είχε γεννηθεί. Έμαθε τον τόπο όπου ζούσε ο Οδυσσέας και ήρθε στο μέρος εκείνο. Εκεί όμως οι φρουροί τον εμπόδισαν να μπει στο πατρικό χωράφι. Επέμενε τότε εκείνος να δει τον Οδυσσέα, αλλά αυτοί εξακολουθούσαν να τον απωθούν μακριά, ώσπου άρχισε να φωνάζει ότι είναι ανόσια πράξη να τον εμποδίζουν να αγκαλιάσει τον πατέρα του. Καθώς οι φρουροί πίστευαν ότι είχε έρθει ο Τηλέμαχος για να βιαιοπραγήσει εναντίον του πατέρα του, τον απωθούσαν με μεγαλύτερη δύναμη – άλλωστε δεν εγνώριζαν ότι ο Οδυσσέας είχε κάνει δεύτερο γιο. Όταν λοιπόν είδε ο νέος ότι τον απωθούσαν με μεγαλύτερη βία και ορμή, κυριευμένος από οργή σκότωσε κάποιους φρουρούς και άλλους τραυμάτισε βαρύτερα.

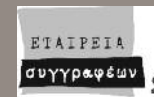
Όταν ο Οδυσσέας έμαθε τι συμβαίνει, θαρρώντας ότι ο νέος αυτός είχε σταλεί εναντίον του από τον Τηλέμαχο,

όρμησε και πέταξε εναντίον του Τηλέγονου το ακόντιο που συνήθιζε να κρατεί μαζί του για προστασία. Απέφυγε τότε ο νέος το χτύπημα και σημαδεύοντας καλά, για να δώσει η βολή του πικρότερη πληγή, έριξε το θαυμαστό του κοντάρι εναντίον του πατέρα του. Έπεσε τότε κάτω χτυπημένος ο Οδυσσέας, αλλά ευχαρίστησε για τούτο την τύχη του. Τα πράγματα, είπε, ήρθαν ευνοϊκά γι' αυτόν, γιατί μια που πεθαίνει από τα χέρια ενός ξένου, ο πολυγαπημένος του Τηλέμαχος γλίτωσε από το έγκλημα της πατροκτονίας.

Ύστερα ο Οδυσσέας, καθώς διατηρούσε ακόμη μέσα του κάποια πνοή, ερώτησε τον νεαρό να του πει ποιος είναι και από ποιον τόπο κινημένος τόλμησε να έρθει και να σκοτώσει τον Οδυσσέα, το γιο του Λαέρτη, που ήταν φημισμένος και για τα έργα της ειρήνης και για τα έργα του πολέμου. Κατάλαβε τότε ο Τηλέγονος ότι αυτός που σκότωσε ήταν ο πατέρας του και άρχισε αμέσως να ξεριζώνει με τα δυο του χέρια τα μαλλιά του και να θρηνεί θλιβερότατα, πληγωμένος από αβάσταχτο πόνο που ο ίδιος σκότωσε τον κύρη του...

Έτσι τελειώνει η *Εφημερίδα του Τρωικού Πολέμου* (μυθιστορηματικού χαρακτήρα αντιρωϊκό χρονικό των τρωικών συμβάντων, έργο μάλλον ψευδώνυμου συγγραφέα του 1ου αι. μ.Χ.), μτφρ. Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Άγρα 1996.

2014

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

10

11

12

13

14

15

16

Χαράλαμπος

Νίκος Εγγονόπουλος

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΛΑΕΡΤΙΑΔΗΣ

Συμμετέχων σε παραστάσεις κινεζικού θιάσου, δεν παραλείπει ποτέ να βάφει τη μύτη του μ' ένα απαστράπτον χρώμα, «σημάδι της πανουργίας του», γιατί δεν εννοεί να κρύψει την πίκρα του, και τη ντροπή του, πως κάποτε υπήρξε μοιχός. Δεν τον δικαιολογεί, στα ίδια του τα μάτια, ούτε καν η ζάλη όπου του προκαλούσε ο έξαλλός του πόθος να φτάσει το γρηγορότερο, μian ώρα αρχύτερα, στην ειδικιά του Ιθάκη.

Ελευσις, Ίκαρος 1948.

Τ.Σ. Έλιοτ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΗΣ ΚΙΡΚΗΣ

Γύρω απ' το σιντριβάνι της που τρέχει με τη φωνή ανθρώπου που πονεί είναι λουλούδια που κανείς δεν έχει ξαναδεί. Με μυρωδιά σιχαμερή και πέταλα που στάζουν φαρμάκι. Φυτρώνουν απ' τα μέλη των νεκρών. Ποτέ να μην ξανάρθουμε εδώ.

Πάνθηρες λιάζονται στη βρύση. Το δάσος σκοτεινιάζει πιο πέρα. Στις σκάλες του κήπου στριφογυρίζει ο πύθωνας. Παγόνια περπατούν αργά κι επίσημα. Και μας κοιτούν με μάτια ανθρώπων που είχαμε γνωρίσει.

Το ποίημα δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *The Harvard Advocate* την εποχή που ο Τ.Σ. Eliot ήταν φοιτητής (μεταξύ 1907 και 1910) και δεν το συμπεριέλαβε στις κατοπινές του συλλογές. Μτφρ. Νάσος Βαγενάς (περ. *Η λέξη*, αφιέρωμα στον Τ.Σ. Eliot, τεύχ. 43, 1985).

2014

Φεβρουάριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

17

18

19

20

21

22

23

Τοικνοπέμπτη

της Απόκρεω

Οδυσσέας Ελύτης

AD LIBITUM

Και ιδού το τελικό συμπέρασμα:
να 'σαι αριστοκράτης αλλ' από την ανάποδη
του λευκού σιδερωμένου σου μανικετιού
να «κάνεις συμφωνίες με τον Άγιον»
που λέει κι ο Μακρυγιάννης
ξέροντας
να φέρεσαι όπως η βροχή στους τσίγκους
ρυθμικά με ανωτερότητα
είδα πάντοτε τις πράξεις που έτειναν
με τρόπο δόλιο να μ' εξουθενώσουν

τι να πει κανείς

εωστού γίνουμε άνθρωποι που να μη μας ανιά η υγεία
θα ταξιδεύει παραπλανητικά μέσα στο διάστημα
κάποια μη χτυπημένη από κανέναν Ομορφιά

είδωλο που ακόμη

ξέρει να διατηρεί το ύφος του ελαιόδεντρου
ανάμεσα στους Σκύθες
και θα μας επιστραφεί

σαν ωραία ηχώ από τη Μεσόγειο
μυρίζοντας ακόμη πελαγίσιο γίδι

ο ένας για τον άλλο Οδυσσέα
πάνω σε μια σχεδιά
αιώνες τώρα

φωνάζω ελληνικά κι ούτε που μου αποκρίνεται κανένας

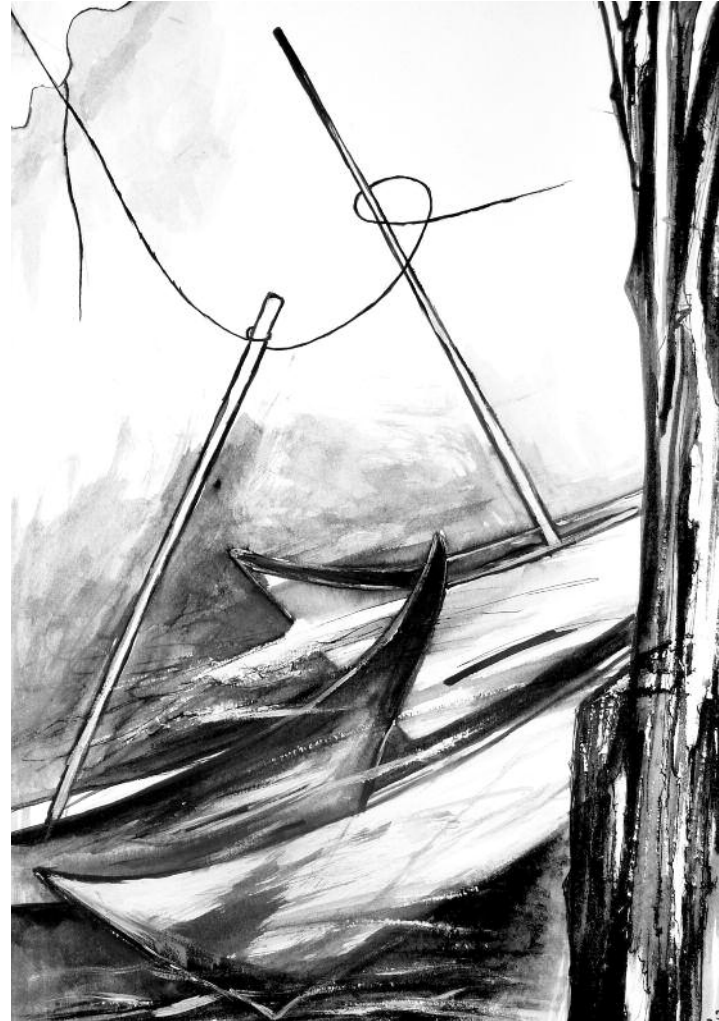
είναι που πλέον δε νογάζει κανένας
τι πάει να πει αντανάκλαση μεσημεριού
πώς κι από πού ακουμπάει τ' ωμέγα στο άλφα
ποιος εντέλει αποσυνδέει τον Χρόνο

Ad libitum.

Υ.Γ. Μόνο που υπάρχει και μια διαφορετική εκδοχή:
μη με πιστεύετε
όσο γερνώ τόσο λιγότερο καταλαβαίνω
η πείρα μου ξέμαθε τον κόσμο

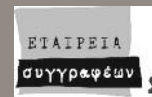
[Απόσπασμα από το ομότιτλο ποίημα]

Τρία ποιήματα με σημαία ευκαιρίας, Ίκαρος 1982.

2014

Φεβρουάριος

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

25

26

27

28

1

2

της Τυρινής

Ανδρέας Εμπειρικός

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ

Ηραστώνη, ό,τι κι αν λένουν μερικοί, είναι κάκιστον πράγμα. Όχι για λόγους ηθικής, αλλά για λόγους βιολογικούς, για λόγους υπερβαινόντας και αυτήν ακόμην την λεγομένην υπαρξιακήν φιλοσοφίαν.

Πρέπει να εξηγηθώ. Το νοιώθω. Ιδού λοιπόν. Κάποτε, στα κράσπεδα της Νέας Ιερουσαλήμ, (ή Salt Lake City), καθόταν ένας πυρρόξανθος μορμόνος – ο Δανιήλ Κάρτερ. Ο άνθρωπος αυτός είχε τρεις όμορφες γυναίκες – την Πηνελόπη, την Τζωρτζιάννα και την Αικατερίνη. Ο Δανιήλ ήτο καλός και αγαθός. Είχε όμως ένα ελάττωμα. Ήτο τεμπέλης.

Τα τρία πρώτα χρόνια της συζυγικής ζωής του, όλα πήγαιναν καλά. Στο τέταρτον έτος, πήρε ακόμα δυο γυναίκες – την Ρουθ και την Ελένη. Πέρασε άλλος ένας χρόνος, και ακόμη όλα πήγαιναν καλά. Ο Δανιήλ, αμέριμνος και υγιής, ζούσε με τις γυναίκες του ευτυχισμένος. Στο τέλος όμως του πέμπτου χρόνου μια πυρκαϊά απετέφρωσε το πρότυπον βυρσοδεφείον που το είχε αφήσει ως κληρονομίαν ο πατέρας του, και ο αγαθός μορμόνος, πλην ενός σπιτιού και ολίγων τιμαλφών, απώλεσε τα πάντα. Τότε κατέστη έκδηλος η τεμπελιά του.

«Καημένε Νταν», του έλεγε η Πηνελόπη, που είχε πε-

ρισσότερο θάρρος μαζί του από τις άλλες του γυναίκες. «Καημένε Νταν, γιατί δεν προσπαθείς να εργασθείς, γιατί δεν κάνεις κάτι... Θα μας ρέψει η φτώχεια... Θα πεθάνουμε της πείνας...»

Ο Νταν πουλούσε πού και πού από ένα τιμαλφές και έλεγε χαϊδεύοντας την μικρά πυρρόξανθή του γενειάδα: «Έχει ο Θεός. Έχει ο Θεός, για τους καλούς ανθρώπους».

Η αλήθεια είναι πως ο Δανιήλ, εκτός που ήτο ένας τεμπέλης, ήτο συνάμα ονειροπόλος και πίστευε σε μια Ιερουσαλήμ ευτυχισμένη, που θα την φύλαγε από ψηλά, εις τον αιώνα ο Παντοκράτωρ.

Μια μέρα τού είπε πάλι η Πηνελόπη: «Άκουσε Νταν, σ' το λέγω από αγάπη. Πρέπει να εργασθείς. Τις πρώτες μέρες ίσως να δυσκολευθείς λιγάκι. Στο τέλος όμως θα σου αρέσει... Είσαι γερός και δυνατός... Είσαι και παλληκάρι... Πάρ' το απόφασι... Πρέπει να εργασθείς».

Τούτη την φορά ο Δανιήλ Κάρτερ βγήκε μέχρι τινός από τους ρεμβασμούς του. Αλήθεια, εσκέφθη, έχει δίκαιο η Πηνελόπη... Η πόλις του η αγαπημένη, δεν ελέγετο μόνον Νέα Ιερουσαλήμ, ελέγετο και Salt Lake City.

«Καλά», είπε στην γυναίκα του αρπάζοντας το στρογγυλό, πλατύγυρο καπέλο του. «Καλά, θα πάω στην λίμνη να σκεφθώ, και αύριο θα πάρω την απόφασί μου».

«Αχ, μπράβο Νταν!» ανεφώνησε η πρώτη του γυναίκα, με δάκρυα στα μάτια της.

«Γεια σου», απήντησε ο Δανιήλ, και πήρε τον δρόμο

προς την λίμνη, όπου του άρεζε κατ' εξοχήν να κάθεται και να ρεμβάζει. Καθ' οδόν, εκεί που περπατούσε, έλεγε και ξανάλεγε, διά πρώτην φοράν εις την ζωήν του με πικριαν: «Ιερουσαλήμ! Ιερουσαλήμ! Ω αλμυρά μου πόλις!»

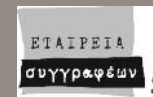
Μετά μίαν ώραν, ο Δανιήλ Κάρτερ καθόταν κάτω από ένα δένδρο στην ακρολιμνιά με το πηγούνι του στα χέρια, σκεπτόμενος τι έπρεπε να κάμει.

Ήτο μια ανοιξιιάτικη ωραία ημέρα. Τα νερά, πάντοτε αλμυρά, εφαινοντο γλυκύτατα. Οι λόφοι, απέναντι, εχλόαζαν, κατάστικτοι από αγελάδες. Κοντά στην είσοδο ενός αγροκτήματος, μια κόρη άρμεγε μιαν αγελάδα. Όχι μακριά από τον Κάρτερ, ένας φιλήσυχος πολίτης, με ψάθινο καπέλο, ψάρευε με μεγάλη υπομονή, καπνίζοντας ένα τσιμπούκι. Ο Δανιήλ, συλλογιζόμενος, κοίταξε αρχικώς ολόκληρο το τοπίον. Σε λίγο όμως το βλέμμα του καρφώθηκε στην κόρη που άρμεγε την αγελάδα. Οι σκέψεις του έγιναν τώρα ρεμβασμοί· οι ρεμβασμοί έγιναν οραματισμοί και οι οραματισμοί, εκστατικά ενατενίσεις.

Θα ημπορούσε να γίνη γεωργός. Θα ημπορούσε να προσθήσει και τούτη την ωραία κόρη στην συλλογή των άλλων συζύγων του. Θα ημπορούσε να γίνη σιγά-σιγά μεγαλογαιοκτήμων, συγχρόνως, απόστολος του Μορμονισμού εις όλον τον κόσμον, και, τέλος, θα ημπορούσε να γίνη κάλλιστα και πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών... Διατί όχι; Μήπως και ο Αβραάμ Λίνκολν δεν ήτο κατ' αρχάς ένας απλούστατος άνθρωπος;

2014

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

3

4

5

6

7

8

9

Καθαρά Δευτέρα

Α΄ Χαιρετισμοί

Θεοδώρου

Αλλά διατί έλεγε «θα ημπορούσα να γίνω τούτο ή εκείνο»; Ήτο ήδη όλα αυτά. Η νεάνις που άρμεγε τις αγελάδες έγινε και αυτή γυναίκα του, σύζυγός του. Η ημέρα ήτο θεσπεσία. Οι αγροί ήσαν χλοεροί. Τα πάντα ήσαν χαρμόсуна. Ήτο μεγάλος ο Θεός και θαυμαστά τα έργα του!

«Ιερουσαλήμ! Ιερουσαλήμ! Αγαπημένη πόλις!» ανέκραξε με πάθος ο μορμόνος, ορθούμενος στα πόδια του. «Θα ῥθουν νέοι καιροί! Θα ῥθουν νέοι προφήται! Θα ῥθω εγώ, ο Δανιήλ, να σε ανακηρύξω, ω Νέα Ιερουσαλήμ, πρωτεύουσα, όλου του κόσμου, μέσ' στην καρδιά της Ιούτα, στις όχθες της ωραίας λίμνης!»

Με αυτήν την επίκλησιν, ο πυρρόξανθος μορμόνος προχώρησε προς την νεάνιδα, που ακόμη άρμεγε τις αγελάδες. Ήτο πανίσχυρος και δοξασμένος. Ήτο πανίσχυρος και αναμορφωτής της Οικουμένης...

Αυτός που ψάρευε στην ακρολιμνιά, κοντά του, κούνησε το κεφάλι του και εσκέφθη: «Και άλλος τρελλός... Ο κόσμος παρεφρόνησε». Η νεάνις, βλέπουσα ότι την επλησίαζε αποφασιστικά ο εκστατικός ανήρ, εγκατέλειψε τις αγελάδες και εκλείσθη στο σπίτι της.

Αλλά ο Δανιήλ, δεν απεγοητεύθη. Ήτο ο μορμόνος Κάρτερ, ο μέγας εραστής και αναμορφωτής του Κόσμου. Την ίδια μέρα, έκτισε μια πρόχειρη καλύβα, με φύλλα και κλαριά, και εγκατεστάθη εκεί, στις όχθες της Αλμυράς λίμνης, στα κράσπεδα της Νέας Ιερουσαλήμ, εκφράζοντας από μακριά τον έρωτά του εις την κόρην και συνεχώς

πλουτίζοντας τα οράματά του. Την τρίτη ημέρα κατώρθωσε να πλησιάση την νεάνιδα. Την πέμπτην ημέρα την ενυμφεύθη. Την έκτην ημέρα –ίσως επειδή η κόρη αυτή ήτο η έκτη σύζυγός του– θυμήθηκε ότι τον επερίμεναν οι άλλες, η Πηνελόπη, η Τζωρτζιάννα, η Αικατερίνη, η Ρουθ και η Ελένη. Πήρε λοιπόν την Καρολίνα –έτσι ελέγετο η νέα του γυναίκα– έβαλε φωτιά στην πρόχειρη καλύβα και επέστρεψε στο σπίτι του με άγχος.

Τι είχαν γίνει οι άλλες του γυναίκες; Μήπως φύγανε; Μήπως πέθαναν; Μήπως ψωμοζητούσανε στους δρόμους, ενώ αυτός τελούσε τους γάμους;

Αδόκητον θέαμα τον επερίμενε εκεί. Δύο ζεμπόροι, ένας αργυραμοιβός, ένας διευθυντής κέντρου χαρτοπαιξίας και ένας χυδαίος δημεγέρτης, είχαν εγκατασταθή στο σπίτι του, και, έχοντες μετατρέψει τις πέντε γυναίκες του σε παλλακίδες, ετέρποντο μαζί των, για ένα κομμάτι ψωμί... Και αυτός που ήρχετο από την λίμνην, με την νέαν σύζυγον εις το πλευρό του, για να αναγγείλη χαρούμενος, ότι είχε φθάσει νέα εποχή, ότι απεφάσισε να εργασθή, στεκόταν εκεί σαν κερατάς, στην πόρτα του σπιτιού του.

Τότε, μέσα στα σπλάχνα του Δανιήλ, εξύπνησε αιφνιδώς το αίμα των παλαιών μεταναστών, το αίμα των πουριτανών τυχοδιωκτών και έλαμψε εμπρός στα μάτια του η ωραία μορφή του αρχιμορμόνου Ιωσήφ Σμιθ και ο Δανιήλ Κάρτερ έγινε διά μιας άνθρωπος της δράσεως. Ανασπών εν ριπή οφθαλμού από τας θήκας των δύο εξάσφαιρα περί-

στροφα (τύπου Σμιθ Ουέσσον), τράβηξε δύο πιστολιές εις τον αέρα. Οι πέντε μνηστήρες ετράπησαν εις φυγήν, σπεύδοντες προς το ανοικτό παράθυρο του δωματίου, ενώ οι γυναίκες, έντρομες, συμπλέκουσαι τα χέρια των, τα τέτωναν ικετευτικά προς τον σύζυγόν των.

Αλλά ο Δανιήλ δεν είχε σκοπόν να αφήση τους πέντε άνδρας να φύγουν ατιμωρητί, και εκστομίζων τρομεράς βλασφημίας, επάτησε κατ' επανάληψιν τας σκανδάλας των δύο περιστρόφων του. Οι μνηστήρες, ο εις μετά τον άλλον, κατεκρημνίζοντο κακήν κακώς από το παράθυρον, και έπιπταν επί της χλόης, με μιαν ή δυο σφάιρας εις τους γλουτούς, ενώ οι έξη γυναίκες του μορμόνου, έπεφταν γονατιστές στα πόδια του και τα φιλούσαν.

Μετά εν έτος, ο Δανιήλ έγινε έμπορος αγρίων ίππων. Μετά δύο έτη, έγινε δήμαρχος της Salt Lake City, και μετά πέντε έτη, εις τας προθήκας όλων των βιβλιοπωλείων της Νέας Ιερουσαλήμ, ενεφανίζετο ένα χονδρό βιβλίον με όνομα και τίτλον:

ΔΑΝΙΗΛ ΚΑΡΤΕΡ

*

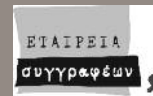
Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ

Η

Η ΔΟΞΑ ΤΩΝ ΜΟΡΜΟΝΩΝ

Γραπτά ή Προσωπική μυθολογία, Δίφρος 1960, Άγρα 1980.

2014

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

10

11

12

13

14

15

16

Β' Χαιρετισμοί

Ευριπίδης

ΚΥΚΛΩΨ

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Όι, όι ξεφτίλα! Με κατάκαψαν! Μα δεν θα βγείτε ζωντανόι, ρε τιποτένιοι. Στην πόρτα θα σταθώ και θα τη φράξω.

ΧΟΡΟΣ: Τι φωνάζεις, Κύκλωπα!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Με χάλασαν! Με χάλασαν!

ΧΟΡΟΣ: Άσχημο σ' έκαναν! Α!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Άσχημο και ξοφλημένο.

ΧΟΡΟΣ: Στα κάρβουνα θα παράπεσες...

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Με κατάστρεψε ο Κανένας...

ΧΟΡΟΣ: Άρα δεν φταίει κανένας!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Με τύφλωσε ο Κανένας!

ΧΟΡΟΣ: Άρα δεν είσαι τυφλός!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Αχ κι εσύ...

ΧΟΡΟΣ: Μα τυφλώνει ο κανένας;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Με κοριΐδεύεις. Ο Κανένας πού είναι;

ΧΟΡΟΣ: Ο κανένας! Πουθενά.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Ο ξένος, για να καταλάβεις. Με πέθανε ο μιαρός. Μ' έπνιξε στο κρασί.

ΧΟΡΟΣ: Α! τρομερός είναι ο κράσος, δύσκολα παλεύεται!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Πού είναι επιτέλους! Μέσα είναι; Ξέφυγαν;

ΧΟΡΟΣ: Εκεί! Εκεί! Στην πόρτα δίπλα! Στην κουφάλα. Κιχ δεν βγάζουν.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Προς ποιο μου χέρι;

ΧΟΡΟΣ: Στο δεξί.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Μα πού;

ΧΟΡΟΣ: Σ' αυτόν το βράχο. Από δω. Τους έπιασες; [*Προχωρώντας ο Κύκλωπας κουτουλάει στο βράχο.*]

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Κακό στο κακό! Έσπασα το κεφάλι μου.

ΧΟΡΟΣ: Ε, γρήγορα, σου ξεφεύγουν. Αργός είσαι.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Δεν είπες από δω;

ΧΟΡΟΣ: Όχι από κει. Από δω.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Πού;

ΧΟΡΟΣ: Εκεί, εκεί! Στ' αριστερά σου.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Πλάκα μου κάνεις, παίζεις με τη συμφορά μου.

ΧΟΡΟΣ: Ούτε εκεί πια. Μπροστά σου τώρα! Πιάσ' τον!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Πού είσαι, βρε κακούργε, επιτέλους; [*Ο Οδυσσέας με τους συντρόφους του τώρα είναι δεξιά, στην άκρη της σκηνής.*]

ΟΔΥΣΣΕΑΣ: Ε, Κύκλωπα! Τον φυλάω τον Οδυσσέα μου μακριά σου!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Τι; Άλλο όνομα; Το άλλαξες;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ: Οδυσσέας! Το όνομα που μου 'δωσε ο νονός μου. Έπρεπε να το πληρώσεις το άνομο φαΐ σου. Κι αν δε σε τύφλωνα, που μου 'φαγες δυο φίλους, εμ τότε τι την έκαιγα την Τροία εγώ;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Όι μου, όι μου! παλιός χρησμός του Τηλέμου αλήθεισε – αν είσαι ο Οδυσσέας! Το είπε πως θα φτάσεις από την Τροία φεύγοντας κι ότι θα με τυφλώσεις. Όμως κι εσύ κακήν κακώς θα το πληρώσεις. Έτσι είπε. Χρόνια και χρόνια μες στη θάλασσα θα δέρνησαι.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ: Α, τώρα, κλαίγε. Εγώ αυτό που είπες έκανα. Τώρα κατεβαίνω και πάω στην ακτή το караβάκι μου θα ρίξω στο νερό της θάλασσας ντουγγού για την πατρίδα φεύγω.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ: Δεν θα μπορέσεις. Τούτο το βράχο θα τον ξεκόψω και πάνω σας θα τον ρίξω, θα σας κομματιάσω και τους συντρόφους σου και σένα. Ας είμαι τυφλός. Από την πίσω πόρτα της σπηλιάς θ' ανεβώ. [*Μπαίνει στη σπηλιά, ενώ ο Οδυσσέας με τους συντρόφους του αποχωρούν.*]

ΧΟΡΟΣ: Κι εμείς θα τη σκαπουλάρουμε με τον Οδυσσέα. Από δω και πέρα τώρα θα λατρεύουμε τον Βάκχο.

Κύκλωψ, στ. 665-709, μτφρ. Κώστας Τοπούζης, Επικαιρότητα 1993. (Ο *Κύκλωπας*, όψιμο έργο του Ευριπίδη, είναι το μόνο σατυρικό δράμα από την αρχαιότητα που σώζεται ολόκληρο. Βλ. σχολιασμό του Ν. Χουρμουζιάδη στο *Ευριπίδης σατυρικός*, Στιγμή 1986).

Γιώργος Θέμελης

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Όχι τη χλιοτραγουδημένη δόξα
το ξύλινο άλογο με τη σιδερένια κοιλιά
τις φλόγες που χόρευαν το μεσονύχτι
ούτε τις μεγάλες περιπέτειες
το έπος που έγραψε μια καρδιά με χίλιες τρόπιδες σε
στεριά και θάλασσα
στις αιωνόβιες πέτρες του χρόνου με το αιώνιο αίμα της
πιο καυτερό απ' το πάθος της φωτιάς
πιο δυνατό απ' τον καημό του ανέμου

*

Το τραγουδούσαν οι ακρογιαλιές και το τραγουδούν
ακόμα
και θα το τραγουδούν ώσπου να κοιμηθεί ο ήλιος χαμη-
λώνοντας όλες τις λάμπες
το τραγούδι του καπετάνιου με τ' απέραντα μάτια

*

Το παίρνουν οι άνεμοι, το δίνουν στα πουλιά να το μοι-
ράσουν στον ουρανό μαζί με το φως
και της βροχής τα δάχτυλα το σπέρνουν στους κόλπους
της γης

και στα ποτάμια να καρπίζουν τα δέντρα
να μεγαλώνουν τα παιδιά να ζουν τ' αγάλματα
και τα κατάρτια να βαστούν τη μοίρα τους
που τα χτυπάει από ψηλά.

(Απόσπασμα)

Ο γυρισμός (σχέδιο για μια λυρική εποποιία),
του ποιητή Γιώργου Θέμελη (1900-1976),
εκδόθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1948
και τώρα περιλαμβάνεται στα *Ποιήματα I* (1969).

Ο Luis Cernuda (1902-1963) ήταν Ισπανός ποιητής
της «Γενιάς του '27». Από την αρχή του ισπανικού
Εμφύλιου αυτοεξορίστηκε στη Βρετανία και κατόπιν
στις ΗΠΑ, όπου έδινε διαλέξεις σε διάφορα
πανεπιστήμια. Το 1957 εγκαταστάθηκε στο Μεξικό.
Ο «Προσκυνητής» δημοσιεύτηκε στην *Ανθολογία*
Ισπανικής Ποίησης (ΧΙΙ-ΧΧ αι.),
μτφρ. Ηλίας Ματθαίου, Γνώση 1983.

Λουίς Θερνούδα

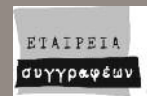
ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ

Να γυρίσεις; Ας γυρίσει όποιος έχει
στα όσα χρόνια κι από τέτοιο ένα ταξίδι
κουραστεί απ' την πορεία και τη λαχτάρα
της γης του, του σπιτιού του, των φίλων του,
της αγάπης, που πιστή τον περιμένει.

Μα εσύ; Να γυρίσεις; Μην το σκέφτεσαι,
παρά τράβα μπροστά ελεύθερος,
διαθέσιμος για πάντα, νιος ή γέρος,
χωρίς γιο να σε ψάχνει όπως τον Οδυσσέα,
χωρίς Ιθάκη ή Πηνελόπη να σε καρτεράνε.

Τράβα, τράβα μπροστά και μη επιστρέφεις,
πιστός στο δρόμο και στη ζωή σου μέχρι τέλους.
Μη νοσταλγείς μια μοίρα, που 'ναι πιο εύκολη-
τα πόδια σου στη γη που πριν δεν πάτησες,
τα μάτια σου σ' αυτό που πριν δεν είδες.

2014

Μάρτιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

25

26

27

28

29

30

Ευαγγελισμός,
Εθνική εορτή

Δ' Χαιρετισμοί

Χοσέ Ιέρρο

Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΤΗ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ

Να μην είχα ποτέ γυρίσει...!
Πόσο καλύτερα να μην είχα ποτέ γυρίσει...!
Μαζί μου έπλεαν οι Ναυσικές και οι Πηνελόπες.
Χαραγμένες τις είχα στα μπράτσα μου
για να τις βλέπω πάντα μπροστά μου
και ποτέ να μην τις ξεχνώ.
Μα ζάρωσε το δέρμα μου και οι θεσπέσιες νέες
φαίνονται τώρα κυρίες υπερήλικες.
Να μην είχα ποτέ γυρίσει!

Έφτασα με τα αυτιά βουλωμένα
για να μη γίνω δούλος της μαγείας
του τραγουδιού εκείνου που ποτέ δεν άκουσα.
Και βρήκα κυπαρίσσια γοθτικά,
πέτρες και πλάσματα που ποτέ δεν ονειρεύτηκα,
βρήκα λόγια αλλιώςίτικα.
Και δεν ήταν εκεί τα νησιά μου,
ίσως δεν ήταν παρά μόνο ένα όνειρό μου.

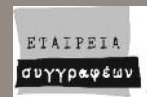
Να μην είχα ποτέ γυρίσει! Κι όμως γύρισα,
και να 'με πάλι εδώ, να κάθομαι
και να χαϊδεύω αυτή τη χούφτα τον καπνό.

Από τη συλλογή *Ατζέντα*, 1991.

Ο José Hierro (1922-2002) είναι ποιητής
της πρώτης ισπανικής μεταπολεμικής γενιάς.
Τιμήθηκε, μεταξύ άλλων, με το Μεγάλο Βραβείο των
Ισπανικών Γραμμάτων το 1990, και με το Βραβείο
Θερβάντες το 1998. Μτφρ. ⇨ Ιωάννα Νικολαΐδου και
Vicente Fernández González.

Μάρτιος 2014

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

31

ΤΡΙΤΗ

1

ΤΕΤΑΡΤΗ

2

ΠΕΜΠΤΗ

3

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

4

ΣΑΒΒΑΤΟ

5

ΚΥΡΙΑΚΗ

6

Ακάθιστος ύμνος

Ευτυχίας

Κ.Π. Καβάφης

ΔΕΥΤΕΡΑ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Οδύσσεια δευτέρα και μεγάλη,
της πρώτης μείζων ίσως. Αλλά φευ
άνευ Ομήρου, άνευ εξαμέτρων.

Ήτο μικρόν το πατρικόν του δώμα,
ήτο μικρόν το πατρικόν του άστου,
και όλη του η Ιθάκη ήτο μικρά.

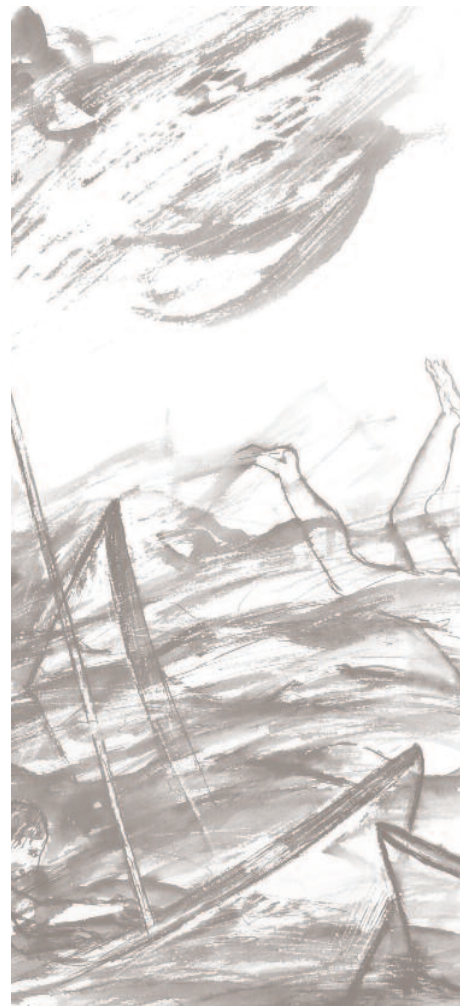
Του Τηλεμάχου η στοργή, η πίστις
της Πηνελόπης, του πατρός το γήρας,
οι παλαιοί του φίλοι, του λαού
του αφοσιωμένου η αγάπη,
η ευτυχής ανάπαυσις του οίκου
εισήλθον ως ακτίνες της χαράς
εις την καρδίαν του θαλασσοπόρου.

Και ως ακτίνες έδυσαν.

Η δίψα
εξύπνησεν εντός του της θαλάσσης.
Εμίσει τον άερα της ξηράς.
Τον ύπνον του ετάραττον την νύκτα
της Εσπερίας τα φαντάσματα.
Η νοσταλγία τον κατέλαβε
των ταξιδίων, και των πρωινών
αφίξεων εις τους λιμένας όπου,
με τι χαράν, πρώτην φοράν εμβαίνεις.

Του Τηλεμάχου την στοργήν, την πίστιν
της Πηνελόπης, του πατρός το γήρας,
τους παλαιούς του φίλους, του λαού
του αφοσιωμένου την αγάπην,
και την ειρήνην και ανάπαυσιν
του οίκου εβαρύνθη.

Κι έφυγεν.

Ότε δε της Ιθάκης αι ακταί
ελιποθύμουν βαθμηδόν εμπρός του
κι έπλεε προς δυσμάς πλησίσιος,
προς Ίβηρας, προς Ηρακλείους
στήλας
–μακράν παντός Αχαϊκού πελάγους–
ησθάνθη ότι έζη πάλιν, ότι
απέβαλλε τα επαχθή δεσμά
γνωστών πραγμάτων και οικιακών.
Και η τυχοδιώκτις του καρδιά
ηυφραίνετο ψυχρώς, κενή αγάπης.

*Κρυμμένα Ποιήματα (1877;-1923),
Ίκαρος 1993.*

Νίκος Καββαδίας

ΠΑΙΔΕΙΑ

Φαίνανε πανί στον αργαλειό
και σε ταρσανά ξόμπλιαζαν κατάρτι
αντικρύ στη Νήρυτο και στο Δασκαλιό
για ένα κοριτσάκι από τη Σπάρτη.

Κι άρχισε μια τέτοια φασαρία,
πήρε πέντε τούμπες η Ιστορία.

Κέρδισε τη μάχη μια φοράδα,
δίχως νου και δίχως γρηγοράδα, –
το 'γραψε κι ο γέρος στην *Ιλιάδα*.

Φύγαμε μπατίδοι* από την Τροία.
Έχω και χαρτί και μαρτυρία.
Δε θυμάμαι μόνο την πορεία.

Σίγουρα κυβέρναγε το διάκι
ένας γιος τσοπάνου από το Θιάκι.
Είχε δαγκωνιά στο μάγουλό του
που κι εκείνη βγήκε σε καλό του.

* Εξαθλιωμένοι

[...] Κάπου εκεί κοντά στους Λαιστρυγόνες
αγκαστρώσαμε όλες τις γοργόνες.

[...] Να κι η Ναυσικά από τσου Κορφούς
τυλιγμένη μες στη σαπουνάδα.
Είχε τρεις φονιάδες αδερφούς
κάπου στο Μαντούκι, στη Σπινιάδα.

Φαίνε Πηγελόπη το πανί σου,
κλώσσαγε την τίμια αναμονή σου.

Του θεού το ασκί, του Αιόλου,
μας σκορπάει κατά διαόλου.

Απόσπασμα από «Τα παραμύθια του Φίλιππου», *Τραβέροσο*,
Κέδρος 1975, Άγρα 1990.

Η Γαλάτεια Καζαντζάκη (1886-1962), ποιήτρια και
πεζογράφος, παντρεύτηκε το 1911 τον Νίκο Καζαντζάκη
και χώρισαν δεκαπέντε χρόνια αργότερα.
Το 1933 παντρεύτηκε τον ποιητή και κριτικό
Μάρκο Αυγέρη. Οι «Μνηστήρες»
πρωτοδημοσιεύτηκαν το 1914.

Γαλάτεια Καζαντζάκη

ΜΝΗΣΤΗΡΕΣ

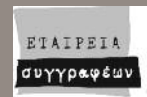
Γλεντάμε στις αυλές, κι είμαστε χίλιοι
μνηστήρες, κι η βουή μας όλο φτάνει
στα δώματά της, που βουβά τα κάνει
ο πόνος που έχουν τα σφιχτά της χείλη.

Ολημερίς υφαίνει, και το δείλι
ό,τι έπλεξε στον αργαλειό ξεκάνει.
Αχνογελούν στη δολερή πλεκτάνη
οι μαύροι λογισμοί της οι ανήλιοι.

Μα ο πόθος μας εμάς, κισσού στεφάνι.
τα μέτωπά μας ζώνει, και σαν ήλιοι
αστράφτουνε, κι ο νους μας δεν το βάνει,

πως ο κισσός θε να γενεί ασφοδίλι.
Ο ξένος όπου να 'ναι στο λιμάνι
αράζει· χαρωπά αλυχτούν οι σκύλοι.

2014

Απρίλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

14

ΤΡΙΤΗ

15

ΤΕΤΑΡΤΗ

16

ΠΕΜΠΤΗ

17

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

18

ΣΑΒΒΑΤΟ

19

ΚΥΡΙΑΚΗ

20

Μ. Δευτέρα

Μ. Τρίτη

Μ. Τετάρτη

Μ. Πέμπτη

Μ. Παρασκευή

Μ. Σάββατο

Πάσχα

Νίκος Καζαντζάκης

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

[...]

Δυο μήνες πάνε πια στις πλούσιες Πύλους
τ' αμμουδερά ακρογιαλία που περνούσα.
Νοτιάς φυσούσε, ξέσπασεν η μπόρα
κι από τα μαύρα νέφελα χυνόταν
βαριά νεροποντή – κι ολούθε ο μέγας
μας τριγυρνούσε κεραυνός του Δία...
Στο φως της αστραπής βιγλίζω απάντεχα
στη μέση του πελάγου το Δυσσέα
γαλήνιος να κρατάει σφιχτά το δοιάκι,
κατάματα στυλώνοντας τη μπόρα!
« — Δυσσέα!» του κράζω, «πας για την πατρίδα;
Πια μες στης θεάς την κλίνη δε χωρούσες;...»
Μ' αυτός, με το τιμόνι στην παλάμη
και τ' αρμυρά δαγκώνοντας μουστάκια
θήραε μπροστά, σκυφτός, και δεν εστράφη!

Οδυσσέας, εκδ. Στοχαστής 1928.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ορθός στο μεσιακό κατάρτι του, μες στα σγουρά σταφύλια
αφουγκραζότα ο μέγας γυριστής του γυρισμού το λάλο·
καθάριζε, άδειαζε η λαμπήθρα του, ξαλάφρωνε η καρδιά του—
κελάηδημα η ζωή κι ο θάνατος, και το πουλί 'ναι ο νους μας.
Γύρα τα μάτια του, τα χέρια του, τα δόντια ανάρια σφίγγει,
τα χέρια του στα σύκα χώθηκαν, στα ρόδια, στα σταφύλια,
και δροσερέψα οι δώδεκα θεοί τρογύρα απ' τα νεφρά του.
'Όλο το μέγα σώμα ξάχινσε του κοσμοπαρωρίτη,
κι αργά, χιονοκαράβι, βλάμηδες και πωρικά και μνήμη,
σαν καταχνιά στο πέλαγο σάλειψαν κι ως δροσουλίτες σβήσαν.
Χύθη το σπλάχνο, επήξαν οι ματιές, το χτυποκάρδι εστάθη·
κι ο μέγας νους τινάχτη στην κορφή της άγιας λύτρωσής του,
τρεμόπαιξε τις άδειες φτερούγες, κι ορθός μες στον αγέρα
πηδάει και λευτερώθη απ' το στερνό κλουβί, τη λευτεριά του.
Τα πάντα πια σαν πάχνη σκόρπισαν, και μια κραυγή μονάχα
στα γαληνά απονύχτερα νερά λίγη ώρα εκράταε ακόμα:
«'Ορτσα, παιδιά, και πρίμο φύσηξε του Χάρου το αγεράκι!»

*

'Ηλιε, μεγάλε ανατολίτη μου, τα μάτα μου βουρκώσαν,
κι όλος ο κόσμος πια σκοτείνιασε κι όλη η ζωή ζαλίστη...

Η *Οδύσσεια* του Καζαντζάκη (γράφηκε μεταξύ 1925 και 1938, οπότε και εκδόθηκε) αρχίζει εκεί όπου τελειώνει η ομηρική *Οδύσσεια*. Αποτελείται από 33.333 δεκαεπτασύλλαβους στίχους και ονομάστηκε «το μεγαλύτερο έπος της λευκής φυλής». Εδώ παραθέτουμε τους καταληκτικίους στίχους της τελευταίας (Ω) ραψωδίας και τους δύο πρώτους του επιλόγου.

Ιταλο Καλβίνο

Στο συλλογικό υποσυνείδητο, ο μεταμφιεσμένος σε φτωχό πρίγκιπα είναι η απόδειξη ότι ο κάθε φτωχός είναι στην πραγματικότητα ένας υπό σφετερισμό πρίγκιπας που πρέπει να ξανακερδίσει το χαμένο βασίλειό του. Ο Οδυσσέας ή ο Γκουερίν Μεσκίνο ή ο Ρόμπιν Χουντ, βασιλιάδες ή γιοι βασιλιάδων ή ξεπεσμένοι ευγενείς ιππότες, όταν θα θριαμβεύσουν εναντίον των εχθρών τους, θα παλινρθώσουν μια κοινωνία δικαίου στην οποία θα αναγνωριστεί η αληθινή τους ταυτότητα. Πρόκειται όμως για την ίδια την προηγούμενη ταυτότητα;

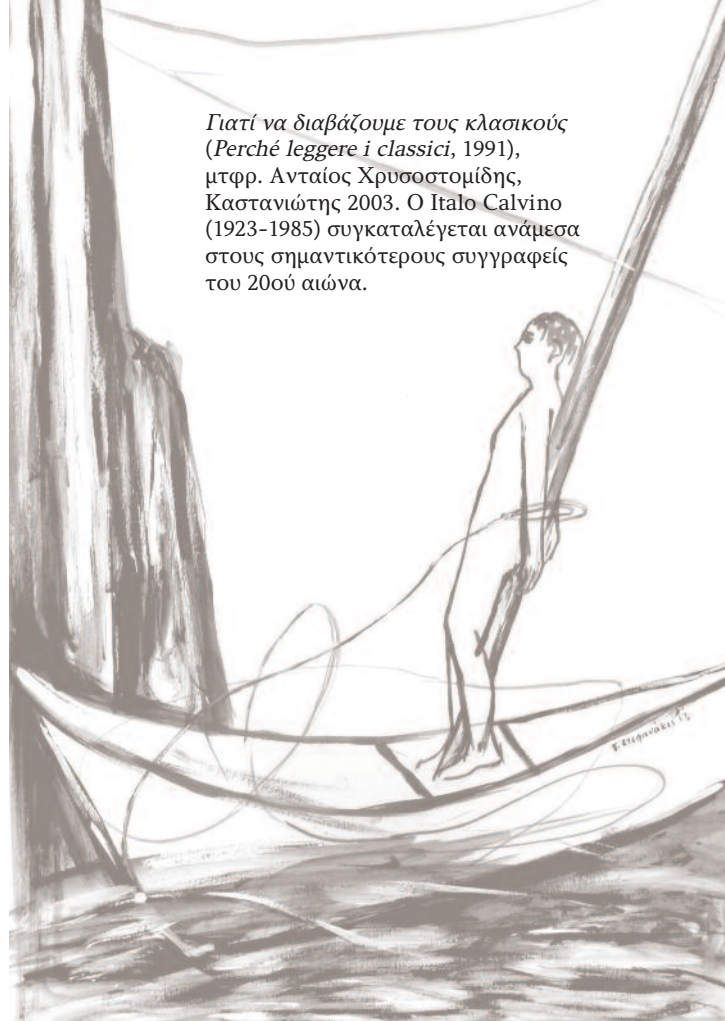
Ο Οδυσσέας που φτάνει στην Ιθάκη με τη μορφή ενός γέρου ζητιάνου τον οποίον κανείς δεν αναγνωρίζει, ίσως να μην είναι πλέον το ίδιο άτομο με τον Οδυσσέα που έφυγε από την Τροία. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σώθηκε αλλάζοντας το όνομά του σε Κανένας. Η μοναδική άμεση και αυθόρμητη αναγνώριση έρχεται από το σκύλο του Άργο, λες και η συνέχεια του ατόμου εκδηλώνεται μόνο μέσα από σημάδια που τα αντιλαμβάνεται μόνο το μάτι ενός ζώου.

Αποδείξεις της ταυτότητάς του για την τροφό είναι τα ίχνη μιας πληγής από χαυλιόδοντα αγριόχοιρου, για τη σύζυγό του το μυστικό της κατασκευής του νυφικού

κρεβατιού από μια ρίζα ελιάς, για τον πατέρα του ένας κατάλογος οπωροφόρων δένδρων· όλα σημάδια που δεν έχουν να κάνουν με τη βασιλική καταγωγή του και τον εξομοιώνουν με λαθροθήρα, με ξυλουργό, με κηπουρό.

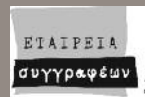
[...] Με τη σειρά του ο Οδυσσέας, ξυπνώντας στην Ιθάκη, δεν αναγνωρίζει την πατρίδα του. Θα χρειαστεί να επέμβει η Αθηνά και να του εγγυηθεί ότι η Ιθάκη είναι πράγματι η Ιθάκη. Η κρίση ταυτότητας είναι γενική στο δεύτερο ήμισυ της Οδύσσειας. Μόνο η αφήγηση εγγυάται ότι τα πρόσωπα και οι τόποι είναι τα ίδια πρόσωπα και οι ίδιοι τόποι. Αλλά και η αφήγηση αλλάζει. Αυτά που αφηγείται ο μη αναγνωρίσιμος Οδυσσέας στο βοσκό Εύμαιο, ύστερα στον αντίπαλό του Αντίνοο και στην ίδια την Πηνελόπη είναι μια άλλη Οδύσσεια, εντελώς διαφορετική: οι περιπλανήσεις που έφεραν μέχρι εκεί από την Κρήτη το πλασματικό πρόσωπο που ο ίδιος ισχυρίζεται πως είναι, η πολύ πιο αληθοφανής ιστορία ναυαγίων και πειρατών από αυτή που ο ίδιος είχε αφηγηθεί στο βασίλιά των Φαιάκων. Ποιος όμως μας βεβαιώνει πως δεν είναι αυτή η «αληθινή» Οδύσσεια; Αλλά η νέα αυτή Οδύσσεια παραπέμπει με τη σειρά της σε μια άλλη Οδύσσεια: ο «Κρητικός» στα ταξίδια του είχε συναντήσει τον Οδυσσέα: ιδού λοιπόν που ο Οδυσσέας διηγείται για έναν Οδυσσέα που ταξιδεύει σε χώρες στις οποίες η Οδύσσεια που μας παρουσιάζει ως «αληθινή» δεν τον έχει ταξιδίψει.

Γιατί να διαβάζουμε τους κλασικούς (*Perché leggere i classici*, 1991), μτφρ. Ανταίος Χρυσοστομίδης, Καστανιώτης 2003. Ο Italo Calvino (1923-1985) συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σημαντικότερους συγγραφείς του 20ού αιώνα.

2014

Απρίλιος

Μάιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

28

ΤΡΙΤΗ

29

ΤΕΤΑΡΤΗ

30

ΠΕΜΠΤΗ

1

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

2

ΣΑΒΒΑΤΟ

3

ΚΥΡΙΑΚΗ

4

Ιακώβου

Πρωτομαγιά

Στάθης Καραβίας

ΣΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ

Τι αν πολέμησες στην Τροία; Πολλοί ήταν οι πολεμιστάδες, ανδρείοι όλοι, πιο ανδρείοι από σένα, πιο μεγάλοι. Όμως συ έμεινες σύμβολο αιώνιο, μόνος συ εδάμασες την τύχη, πάντα εχθρά σου.

Τι ακόμα αν από εσένα αλώθηκεν η Τροία; Σκοπός σου δεν ήταν η άλωση αλλά το μέσο για να τελειώσει ο πόλεμος, να επιστρέψεις στο μεγάλο αγαθό της ζωής σου, την ήρεμη στέγη.

Μάταια τα κύματα σε πολεμούν και μάταια ο Ποσειδώνας σ' οργίζεται. Μάταια οι Κύκλωπες σ' επιβουλεύονται κι άπειροι κίνδυνοι σε κυκλώνουν. Συ κατορθώνεις να τους δαμαζεις.

Μάταια πειρασμοί, Καλυψώ, Κίρκη, ανοίγουν θαρινών αγκαλιές. Η αθανασία να σε μαγεύσει δεν κατορθώνει, ούτε Σειρήνες το μεγάλο σκοπό σου να ματαιώσουν.

Και νικάς. Ακόμα νικάς τον καιρό, το μεγάλον εχθρό σου και δεν μπορούν δέκα χρόνια αγώνες να σβήσουν τον υπέροχο πόθο σου, που δυνατότερος κάθε μέρα ξαναγεννιέται.

Τι αν ενίκησες στην Τροία; Πολλοί ήταν οι νικητές. Όμως συ έμεινες σύμβολο, συ έκαμες μέσο τη νίκη για να τελειώσει ο πόλεμος να επιστρέψεις στο μεγάλο αγαθό της ζωής σου, την ήρεμη στέγη.

Το ποίημα αυτό του Ιθακίσιου Σ. Καραβία (1883-1945), που δημοσιεύτηκε στο περ. *Νέα Ζωή* της Αλεξάνδρειας τον Ιανουάριο του 1910, έγινε γνωστό κυρίως από τον Στρατή Τσίρκα (*Ο Καβάφης και η εποχή του*, Κέδρος 1958), ως πηγή της καθαφικής «Ιθάκης», που θα δημοσιευτεί έναν χρόνο αργότερα.

Ο Luís Vaz de Camões (1524-1580) είναι ο εθνικός ποιητής της Πορτογαλίας. Στο αριστουργηματικό έπος του *Οι Λουσιάδες* (*Os Lusíadas*, 1574) υμνεί τα κατορθώματα του πορτογαλικού έθνους και των ηρώων του.
Μτφρ. ⇄ Μαρία Παπαδήμα.

Λουίς Βαζ ντε Καμόενς

ΟΙ ΛΟΥΣΙΑΔΕΣ

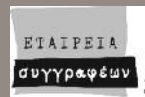
Αν ο δεινός στο λόγο Οδυσσέας την αιώνια σκλαβιά Αγλίτωσε φεύγοντας από της Ωγυγίας το νησί, αν ο Αντήνωρ έφτασε στις Ιλλυρίας τις ακτές και τις πηγές του ποταμού Τιμάβου, αν ο σεβαστικός Αινείας πέρασε μέσα από της Σκύλλας και της Χάρυβδης την άγρια θάλασσα, οι άντρες σας, μεγαλύτερα κατορθώματα τολμώντας, νέους κόσμους θα δείξουν στον κόσμο.

ΑΣΜΑ ΙΙ, ΣΤΡΟΦΗ 45

«Οδυσσέας είναι όποιος ιερό βωμό ιδρύει για τη Θεά που δεινή γλώσσα τού δίνει. Αν στην Ασία, στη γη της Τροίας, φωτιά ανάβει, στην Ευρώπη, της μεγάλης Λισαβόνας το θεμέλιο βάζει». — «Ποιος είναι αυτός εδώ που με νεκρούς σπέρνει την πεδιάδα, με ασυγκράτητη ορμή; Πολλές στρατιές εχθρών πήρε φαλάγγι που έχουν αετούς ζωγραφιστούς στα τρόπαιά τους».

ΑΣΜΑ VIII

2014

Μάιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

5

6

7

8

9

10

11

Ειρήνης

Φραντς Κάφκα

Η ΣΙΩΠΗ ΤΩΝ ΣΕΙΡΗΝΩΝ

Όπου αποδεικνύεται ότι σωτήρια μπορεί να φανούν και τα ανεπαρκή, ακόμη και τα παιδαριώδη μέσα: Για να προφυλαχτεί από τις Σειρήνες, ο Οδυσσέας έφραξε τα αυτιά του με κερί και έβαλε να τον αλυσοδέσουν στο κατάρτι. Κάτι ανάλογο, ασφαλώς, θα μπορούσαν να κάνουν ανέκαθεν όλοι οι ταξιδιώτες –εκτός από εκείνους που οι Σειρήνες πρόφταιναν να τους σαγηνεύσουν από μακριά– ήταν όμως παγκοσμίως γνωστό ότι δεν ωφελούσε. Το τραγούδι των Σειρήνων διαπερνούσε τα πάντα, και το πάθος των σαγηνευμένων δεν ήταν ικανό να σπάσει μόνο αλυσίδες και κατάρτια. Αυτό ο Οδυσσέας δεν το σκέφτηκε, αν και πολύ πιθανόν το είχε ακουστά. Εναπέθεσε τις ελπίδες του σε μια χούφτα κερί και μια αρμαθιά αλυσίδες, και γεμάτος αθώα χα-

ρά για τα πενιχρά του μέσα, έβαλε πλήρη για τις Σειρήνες.

Οι Σειρήνες όμως έχουν ένα όπλο πιο φοβερό και από το τραγούδι: τη σιωπή τους. Και πιθανότερο, παρόλο που δεν έτυχε ποτέ, θα ήταν να γλιτώσεις από το τραγούδι τους, παρά από τη σιωπή τους. Τίποτε στον κόσμο αυτόν δεν μπορεί να αντισταθεί στο αίσθημα πως τις νίκησες με το σπαθί σου, ούτε στην αλαζονεία που επακολουθεί και σαρώνει τα πάντα.

Κι η αλήθεια είναι πως δεν τραγουδούσαν οι τρομερές Σειρήνες καθώς τις ζύγωνε ο Οδυσσέας· γιατί πίστευαν, ίσως, ότι με τη σιωπή τους μόνο θα νικούσαν τούτο τον αντίπαλο – εκτός κι αν, βλέποντας τόση ευτυχία στο πρόσωπο του Οδυσσέα, που μόνο το κερί σκεφτόταν και τις αλυσίδες του, λησμόνησαν κάθε τραγούδι.

Ο Οδυσσέας, όμως, τη σιωπή τους, ας μου επιτραπεί η έκφραση, δεν την άκουσε: του φάνηκε πως τραγουδούσαν, και πως μόνο εκείνος δεν τις άκουγε, επειδή

είχε λάβει τα μέτρα του. Πριν ξεκινήσει, έριξε μια κλεφτή ματιά, είδε τον καμπυλωμένο λαιμό, τις βαθιές ανάσες, τα δακρυσμένα μάτια, το μισάνοιχτο στόμα, και πίστεψε πως όλα αυτά συνόδευαν τις άριες που ανάκουστες αντηχούσαν γύρω του. Κι έπειτα δεν τις ξανακοίταξε, γύρισε το βλέμμα του πέρα, μακριά, κι εμπρός στην αταλάντευτη απόφασή του οι Σειρήνες κυριολεκτικά εξαφανίστηκαν, τόσο που, κι όταν βρέθηκε κοντά τους, μήτε που τις πρόσεξε.

Εκείνες όμως, ωραιότερες παρά ποτέ, συστρέφονταν, τεντώνονταν, παράδερναν τα απαίσια μαλλιά τους με τον άνεμο, και τα γαμψά τους νύχια σέρνονταν πάνω στα βράχια. Και πια δεν ήθελαν να ξελογιάσουν – μόνο να κρατήσουν ένα καθρέφτισμα από τα μεγάλα μάτια του Οδυσσέα ήθελαν, όσο γινόταν πιο πολύ.

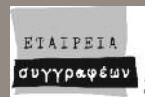
Αν οι Σειρήνες είχαν συνείδηση, εκείνη η φορά θα ήταν το τέλος τους. Τίποτε δεν έπαθαν όμως· απλώς, ο Οδυσσέας τους ξέφυγε.

Στην ιστορία αυτή υπάρχει πάντως κι ένα υστερόγραφο: Ο Οδυσσέας ήταν, λένε, τόσο πολυμήχανος, τέτοια αλεπού, που μήτε η Θεά του Πεπρωμένου δεν μπορούσε να διαβάσει την ψυχή του. Και ίσως, αν και κάτι τέτοιο υπερβαίνει την ανθρώπινη λογική – ίσως να πρόσεξε στ' αλήθεια πως σωπαίνουν οι Σειρήνες, κι όλες αυτές οι προσποίησεις που αναφέραμε, ήταν κάτι σαν ασπίδα, που την όρθωσε μπροστά τους, και μπροστά στους θεούς.

Το κείμενο του Franz Kafka (1883-1924) γράφτηκε γύρω στο 1920. Βλ. Έδγαρ Άλλαν Πόου, Τζιουζέππε Τομάζι ντι Λαμπεντούζα, *Λίγεια*, μτφρ. Τζένη Μαστοράκη, Στιγμή 1991.

2014

Μάιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

12

ΤΡΙΤΗ

13

ΤΕΤΑΡΤΗ

14

ΠΕΜΠΤΗ

15

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

16

ΣΑΒΒΑΤΟ

17

ΚΥΡΙΑΚΗ

18

Γλυκερίας

Τζόζεφ Κόνραντ

Ο ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Ευτυχισμένος εκείνος που, σαν τον Οδυσσέα, έχει κάνει περιπετειώδες ταξίδι. Και για περιπετειώδη ταξίδια δεν υπάρχει άλλη θάλασσα όπως η Μεσόγειος – η εσωτερική θάλασσα που οι αρχαίοι θεωρούσαν αχανή και πλήρη θαυμάτων. Και, πράγματι, ήταν φοβερή και θαυμαστή, γιατί εμείς οι ίδιοι μόνοι μας, επηρεασμένοι από το θράσος του μυαλού μας και τις δονήσεις της καρδιάς μας, είμαστε οι μοναδικοί τεχνίτες όλων των θαυμάτων και μυθιστοριών του κόσμου.

Για τους ναυτικούς της Μεσογείου τραγουδούσαν ξανθές σειρήνες ανάμεσα σε μαύρους βράχους που έβραζαν σε λευκό αφρό και μιλούσαν μυστηριώδεις φωνές στο σκοτάδι πάνω από την κίνηση των κυμάτων – φωνές απειλητικές, σαγηνευτικές ή προφητικές, όπως εκείνη η φωνή που ακούστηκε στην αρχή της χριστιανι-

κής εποχής από τον καπετάνιο ενός αφρικανικού πλοίου στον Κόλπο της Σύρτης, οι ήρεμες νύχτες του οποίου είναι γεμάτες περίεργα μουρμουρητά και σκιές που φτερουγίζουν. Τον φώναξε με το όνομά του, καλώντας τον να πάει να πει σε όλους πως ο μέγας θεός Παν ήταν νεκρός. Αλλά ο μεγάλος θρύλος της Μεσογείου, θρύλος παραδοσιακού τραγουδιού και βαριάς ιστορίας, ζει, συναρπαστικός και αθάνατος, στο μυαλό μας.

Η σκοτεινή και φοβερή θάλασσα των περιπλανήσεων του πανούργου Οδυσσέα, παραγμένη από την οργή των θεών του Ολύμπου, κρύβοντας στα νησιά της τη μανία παράξενων θηρίων και τα τεχνάσματα παράξενων γυναικών· ο κεντρικός δρόμος ηρώων και σοφών, πολεμιστών, πειρατών και αγίων· η καθημερινή θάλασσα Καρχηδονίων εμπόρων και η λίμνη απολαύσεων Ρωμαίων καισάρων, απαιτούν τον σεβασμό κάθε ναυτικού ως ιστορική εστία εκείνου του πνεύματος ανοιχτής ανυπακοής εναντίον των μεγάλων σωμάτων νερού της γης, που είναι η ψυχή της κλή-

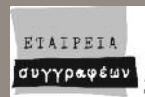
σης του. Προχωρώντας από εκεί προς τη δύση και προς τον νότο, όπως ένας νέος εγκαταλείπει την ασφάλεια της οικίας των γονέων του, το πνεύμα αυτό βρήκε τον δρόμο προς τις Ινδίες, ανακάλυψε τις ακτές μιας νέας ηπείρου και διέσχισε επιτέλους την τεράστια έκταση του μεγάλου Ειρηνικού, πλούσιου σε συστάδες νησιών απομακρυσμένων και μυστηριωδών όπως οι αστερισμοί του ουρανού.

Η πρώτη ώθηση της ναυσιπλοΐας απέκτησε την ορατή μορφή της σε εκείνη τη χωρίς παλίρροιες λεκάνη, ελεύθερη από κρυφούς υφάλους και ύπουλα ρεύματα, λες και τρυφερά έπαιρνε υπόψη της την παιδική ηλικία της τέχνης αυτής. Οι απότομες ακτές της Μεσογείου ευνοούσαν τους αρχάριους σε ένα από τα τολμηρότερα εγχειρήματα της ανθρωπότητας και η μαγευτική εσωτερική θάλασσα της κλασικής περιπέτειας οδήγησε απαλά τον άνθρωπο από ακρωτήριο σε ακρωτήριο, από κόλπο σε κόλπο, από νησί σε νησί, προς τα έξω, προς την υπόσχεση παγκόσμιων ωκεανών πέρα από τις Ηράκλειες Στήλες.

Joseph Conrad (1857-1924). Πολωνικής καταγωγής κορυφαίος αγγλόγλωσσος πεζογράφος. Το απόσπασμα από το (ημι)αυτοβιογραφικό του βιβλίο *The Mirror of the Sea* (1906) μετέφρασε ο ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

2014

Μάιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

19

ΤΡΙΤΗ

20

ΤΕΤΑΡΤΗ

21

ΠΕΜΠΤΗ

22

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

23

ΣΑΒΒΑΤΟ

24

ΚΥΡΙΑΚΗ

25

Κωνσταντίνου & Ελένης

Ερβέ Λε Τελλιέ

ELECTRICO W

Ηορηγή του Αντόνιο είναι πάντα εκεί, πάλλεται, αλλά έχει πέσει η ένταση.

«Ορίστε. Δεν υπάρχει πια Πάτα. Υπάρχει μια Κάτια Μονίζ, και πρέπει να την αφήσουμε ήσυχη».

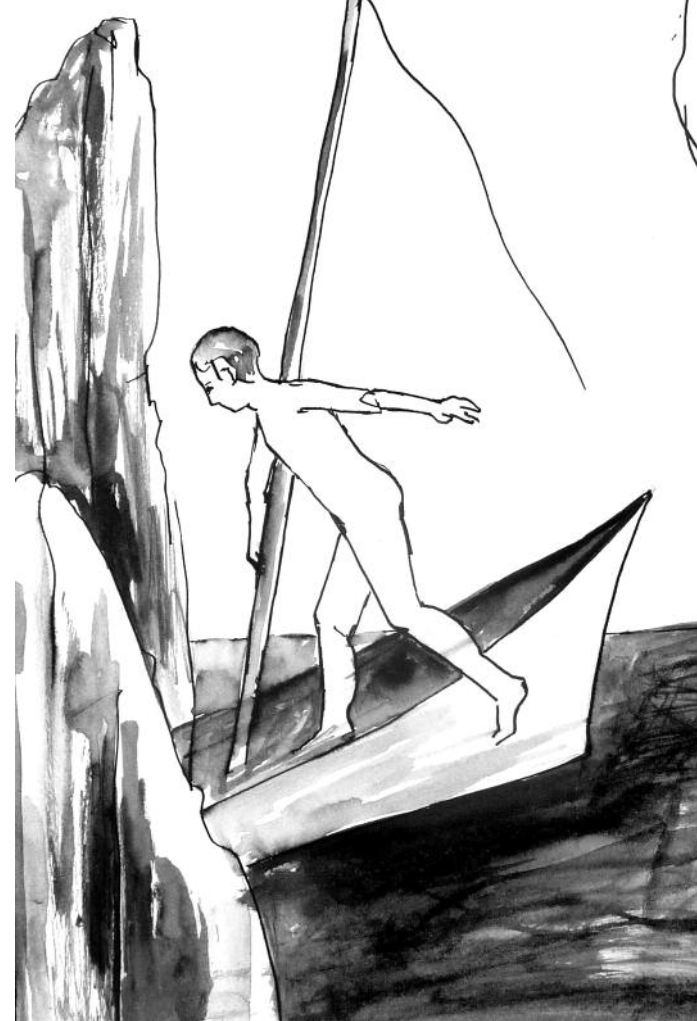
«Δεν είχα πρόθεση να...»

«Δε σε πιστεύω. Δεν ξέρω τι σ' έπιασε, αλλά δεν μπήκες από θαύμα σ' αυτό το τυπογραφείο. Ποιος νομίζει πως είσαι και τολμάς να μου προτείνεις μια μοίρα;»

Αναστέναξα. Φυσικά. Ο Αντόνιο δεν είχε θελήσει να επιστρέψει στην Πάτα, ακριβώς όπως δεν ήθελε και ο Οδυσσεάς στην Πηνελόπη. Τι άλλο είναι η *Οδύσσεια* παρά το χρονικό ενός τυχοδιώκτη που ερωτεύτηκε τη μάγισσα Κίρκη και τη νύμφη Καλυψώ, που του έταξαν το χέρι της Ναυσικάς, και που διαρκώς, παρά τα φαινόμενα, αναβάλλει την επιστροφή του; Ενός άνδρα που, τη νύχτα όπου οι θεοί τον απιθώνουν με τη βία στην παραλία της Ιθάκης, είναι τόσο έξαλλος με την τύχη του ώστε επιδίδεται στην πιο ανώφελη και αιματοβαμμένη σφαγή, όταν και μόνο τ' όνομά του θα έφτανε για να υποκλιθούν μπροστά του οι μνηστήρες;

Δε συνόδεψα τον Αντόνιο στο αεροδρόμιο. Δώσαμε τα χέρια, ψυχρά, και μπήκε σ' ένα ταξί. Αγόρασα τη *Le Monde* απ' το περίπτερο στη Σάντα Ζούστα. Ήταν η προχθεσινή, 20 Σεπτεμβρίου, και η κεντρική της είδηση ήταν η υπόθεση του *Rainbow-Warrior*, του πλοίου της Greenpeace που είχαν βυθίσει Γάλλοι πράκτορες. Στο κάτω μέρος της πρώτης σελίδας, ένα άρθρο του Ουμπέρτο Έκο ανήγγελλε το θάνατο, τη νύχτα της 18ης προς την 19η Σεπτεμβρίου, του συγγραφέα Ίταλο Καλβίνο, από εγκεφαλική αιμορραγία. Ο Καλβίνο ήταν εξήντα δύο ετών. Μου 'ρθε μια σκέψη αφελής αλλά και συγκλονιστική: αυτός ο άνθρωπος, που είχα διαβάσει όλο του το έργο, δε θα ξανάγραφε πια. Σ' ένα χρόνο, δε θα υπήρχε πια «το τελευταίο βιβλίο του Ίταλο Καλβίνο».

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα, μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης. Ο Γάλλος συγγραφέας Hervé Le Tellier (1957) έχει γράψει πεζογραφήματα, λιμπρέτα για όπερες και είναι μέλος του «Εργαστηρίου δυνητικής λογοτεχνίας» (OULIPO). Του αρέσουν οι μελαχρινές, τα μακαρόνια αλ ντέντε και το κόκκινο κρασί (όχι κατ' ανάγκην με αυτή τη σειρά).

Μάικλ Λόνγκλεϋ

ΛΑΕΡΤΗΣ

Όταν βρήκε τον Λαέρτη, μόνο, στη φροντισμένη πεζούλα, να σκαλίζει ένα αμπέλι, αξιοθρήνητο στα ρούχα της δουλειάς, βρόμικα και μπαλωμένα, με κομμάτια δέρμα να προστατεύουν χέρια και πόδια από τα βάτα και, σαν να μην έφταναν αυτά, βέβαιο σημάδι της βαθιάς του θλίψης, ένα σκουφί από δέρμα κασίικας, ο Οδυσσέας έκλαψε στον ίσκιο μιας αχλαδιάς για τον πατέρα τόσο γέρο και εξαθλιωμένο που το μόνο που ήθελε εκείνη τη στιγμή ήταν να τον φιλήσει και να τον αγκαλιάσει και να του φανερώσει όλη την ιστορία, όλη η ιστορία όμως είναι ένας κατάλογος κι ύστερα ένας άλλος. Έτσι περίμενε να αναδυθούν από εκείνο τον βασιλικό κήπο εικόνες

των παιδικών του χρόνων όταν έτρεχε πίσω απ' τον πατέρα του και ρωτούσε για ό,τι έβλεπαν τα μάτια του, τις δεκατρείς αχλαδιές, τις δέκα μηλιές, τις σαράντα συκιές, τις πενήντα σειρές αμπέλια, να ωριμάζουν σε διαφορετικές εποχές για να δίνουν συνεχώς σοδειά ώσπου ο Λαέρτης αναγνώρισε το γιο του και, με τρεμάμενα γόνατα, ζαλισμένος, τύλιξε τα χέρια γύρω απ' το λαιμό του τρανού Οδυσσέα που τράβηξε τον ετοιμόρροπο γέροντα στο στήθος του και τον κράτησε εκεί και νανούρισε σαν κλαράκια τα κόκαλα του πατέρα του, που όλο και μίκραινε μέρα τη μέρα.

«Όμρε, σ' ευχαριστώ!» αναφώνησε πρόσφατα στην Αθήνα ο Ιρλανδός ποιητής Michael Longley (1939) με αφορμή τη δίγλωσση έκδοση του βιβλίου του *Το χταπόδι του Ομήρου κι άλλα ποιήματα* (Πατάκης 2008), που μετέφρασε ο Χάρης Βλαβιανός.

Αουρόρα Λούκε

ΛΩΤΟΦΑΓΙΑ

Αργούμε κάποτε πολύ να εννοήσουμε έναν γνώριμό μας στίχο. Έβαλε τόσες λέξεις ο Όμηρος στην όχθη. Μπορεί εσύ να 'σαι ο λωτός που ο Οδυσσέας δεν πρόλαβε να δοκιμάσει: να είσαι η ίδια ουσία. Από τι άλλο μπορούν άλλωστε να 'ναι φτιαγμένοι οι λωτοί. Έχει η βοτανική γριμόρια μαύρης μαγείας, μυθολογικά φυτολόγια, ρίζες που σίγουρα εκτείνονται κάτω απ' της θάλασσας τα βάθη. Οι σύντροφοί του δεν το διηγήθηκαν ποτέ ούτε οι μυθογράφοι εξιστορούν τις ώρες πριν από τη λήθη. Κανείς δεν έμαθε ποτέ ποια τελετή της μέθης οδήγησε στην αμνημοσύνη, ποια τρέλα τσάκισε τις γοργόνες κι έκανε να ρίξουν πέρα τα κουπιά: πανέρια με λωτούς, αγκαλιές και μαντίλια, τα πέταλα να ξεχειλίζουν απ' την πλώρη,

όποιος και αν έφαγε λωτό, τον μελιστάλαχτο καρπό, ξεχνούσε την αποστολή του, δεν ήθελε τον γυρισμό, κι αυτοί βουλήθηκαν εκεί να μείνουν με τους Λωτοφάγους, μασώντας τον λωτό, τον νόστο λησμονώντας.
Οδύσεια, ι [μτφρ. Δ.Ν. Μαρωνίτη]

στη φυλακή του δέρματος η γύρη, η χυμώδης της σοδειά, τρύγος βλαστών και δροσοσταλίδων, δίχτυα που βγάζουν μόνο φρέσκους λωτούς, φαρμακερούς, πρόθυμο κύπελλο τα διάφανα χέρια. Ένα λουλούδι μασημένο σαν αλοιφή της λήθης ή ένα πετσι σαν μηχανή της λησμονιάς του νόστου.

Αργούνε κάποτε πολύ οι γνώριμοί μας σίχοι να βρουν το σώμα που θα τους διηγηθεί.

(1998)

Η ποιήτρια, δοκιμιογράφος και μεταφράστρια Aurora Luque γεννήθηκε το 1962 στην Ανδαλουσία. Μτφρ. ↪ Ιωάννα Νικολαΐδου και Vicente Fernández González.

Λουκιανός ο Σαμοσατεύς

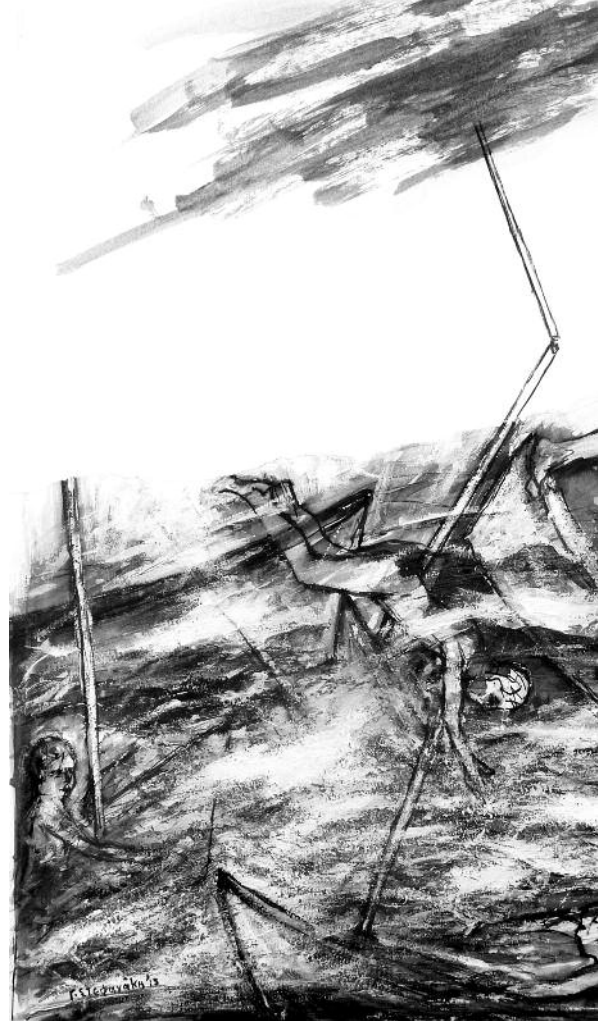
ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΨΩ

Εμείνα κι εκείνο το βράδυ [στο νησί των Μακάρων] και την άλλη μέρα μπάρκαρα. Οι ήρωες ήρθαν να μας κατευοδώσουν κι ο Οδυσσέας με πλησίασε κρυφά απ' την Πηνελόπη και μου 'δωσε ένα γράμμα να το πάω στην Καλυψώ, στο νησί Ωλυγία. [...] Τρεις μέρες ταξιδεύαμε ώσπου φτάσαμε στην Ωλυγία και πλευρίσαμε. Στο μεταξύ εγώ είχα ανοίξει το γράμμα και το διάβασα. Έλεγε:

«Γεια σου Καλυψώ· ο Οδυσσέας είμαι. Όταν έφυγα από το νησί σου μ' εκείνη τη σχεδία που είχα φτιάξει, ναυάγησα και μόλις που πρόλαβε να με γλιτώσει η Λευκοθέα και να φτάσω στη χώρα των Φαιάκων, που μ' έστειλαν στον τόπο μου, όπου βρήκα ένα σωρό μνηστήρες της γυναίκας μου να γλεντοκοπάνε τα υπάρχοντά μου. Τους σκότωσα όλους, έπειτα όμως με σκότωσε κι εμένα ο Τηλέγονος, γιος μου από την Κίρκη, και τώρα βρίσκομαι στο νησί των Μακάρων και χτυπάω το κεφάλι μου που σ' άφησα κι έφυγα αντί να κάτσω και να γίνω αθάνατος, όπως μου έλεγες. Λοιπόν, έτσι και βρω ευκαιρία, θα το σκάσω και θα 'ρθω κοντά σου».

Αυτό ήταν το γράμμα· της έλεγε ακόμα να μας φιλοξενήσει. Προχωρώντας βρήκα κοντά στην ακρογιαλιά τη σπηλιά, έτσι ακριβώς όπως την περιγράφει ο Όμηρος, και την Καλυψώ να γνέθει. Μόλις πήρε το γράμμα και το διάβασε, έκλαψε πρώτα κάμποσο κι ύστερα μας προσκάλεσε να μας περιποιηθεί. Έστρωσε πλούσιο τραπέζι και όλο ρωτούσε για τον Οδυσσέα και για την Πηνελόπη – πώς είναι από εμφάνιση, κι αν είναι έτσι μυαλωμένη όπως περηφανεύοταν άλλοτε γι' αυτήν ο Οδυσσέας. Εμείς, πάλι, της δίναμε τις απαντήσεις που νομίζαμε πως θα την ευχαριστούσαν.

Ο Λουκιανός ο Σαμοσατεύς (2ος αι. μ.Χ.) ήταν εξελληνισμένος Σύρος ρητοροδιδάσκαλος και σατιρικός συγγραφέας, δημιουργός του σατιρικού διαλόγου και από τους σημαντικότερους αττικιστές συγγραφείς της Δεύτερης Σοφιστικής. Εδώ δημοσιεύουμε αποσπάσματα από την *Αθηνή Ιστορία* του, που παρωδεί τις υπερβολές των κλασικών. Απόδοση Δημήτρης Καλοκώρης, Αίολος 2006.

Όσιπ Μαντελστάμ

ΚΥΛΟΥΣΕ ΑΠ' ΤΟ ΜΠΟΥΚΑΛΙ ΣΑΝ ΚΛΩΣΤΗ
ΤΟ ΜΕΛΙ ΧΡΥΣΑΦΙ

Κυλούσε απ' το μπουκάλι σαν κλωστή το μέλι χρυσαφί
τόσο πηχτό και τόσο αργά που πρόλαβε να πει η κυρά:
«Η μοίρα κι αν μας έριξε σε μια Ταυρίδα θλιβερή,
δεν πλήττουμε ποτέ» – και στρέφοντας εκοίταξε μακριά.

Τον Βάκχο λειτουργούν παντού, λες κι έμειναν στον κόσμο
μοναχοί
οι φύλακες και τα σκυλιά (περνάς, κανέναν δεν θα
συναντήσεις),
ίδια βαριά βαρέλια οι μέρες ήρεμες κυλάν εκεί
μακριά, φωνές σε μια καλύβα, τι να πεις τι ν' απαντήσεις.

Μετά το τσάι σε κήπο βγήκαμε τεράστιο, καστανό
σαν βλεφαρίδες στα παράθυρα οι κουρτίνες σκοτεινές,
κλειστές
με αέρινο γυαλί περιχυμένο, νυσταγμένο το βουνό,
να δούμε τα σταφύλια τρεις κολώνες παρακάμψαμε λευκές.

Είπα: τ' αμπέλι σαν πανάρχαια μάχη ζει. Στριφτοί οι ιππείς
χτυπιούνται και χτυπάν σε παρατάξεις κατσαρές, σγουρές.
Στην κακοτράχαλη Ταυρίδα της Ελλάδας η επιστήμη και θα δεις
ολόχρυσων κι αρχοντικών στρεμμάτων σκουριασμένες αυλακίες.

Κι εκεί στην άσπρη κάμαρα σαν ανυφάντρα ορθή η σιωπή.
Μυρίζει ξύδι από την κάβα, γιοματάρι και μπογιά.
Σε σπίτι ελληνικό μια σύζυγος, θυμάται, στανική μνηστή,
όχι η Ελένη, η άλλη, πόσα χρόνια όλο κεντούσε στη σειρά;

Πού να 'σαι τώρα δέρας συ χρυσόμαλλο, ποιος να το πει;
Βαριά τα κύματα λυσομανούσανε στη διαδρομή του μόνου
και το καράβι αφήνοντας, το σκουριασμένο πρωραίο πανί
στο σπίτι γύρισε ο Οδυσσέας, πλήρης χώρου, πλήρης χρόνου.

Το ποίημα του σπουδαίου Ρώσου ποιητή Όσιπ Μανδελύσταμ
(1891-1938) έχει μεταφράσει ο Άρης Αλεξάνδρου (Διάλεξα,
Τυπογραφείο Κείμενα 1984).

Ζάκαρι Μείσον

ΤΑ ΧΑΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ο Οδυσσέας, ανακαλύπτοντας ότι η
φήμη του για πανουργία προπορευ-
όταν, άρχισε να επινοεί ιστορίες για τον
εαυτό του και να τις διασπείρει όπου πή-
γαινε. Αυτό είχε το επιδιωκόμενο αποτέ-
λεσμα να θολώνει αντιλήψεις και να δια-
στρεβλώνει προσδοκίες, διευκολύνοντάς
τον να δουλεύει όπως συνήθιζε, και το μη
αναμενόμενο αποτέλεσμα ένα από τα
ψεύδη του να καταστεί, με ελάχιστες πα-
ραλλαγές, η *Οδύσσεια* του Ομήρου.

Συγγραφέας και ειδικός της πληροφορικής,
ο Αμερικανός Zachary Mason (1974) έγινε
γνωστός με το πρώτο του (αποσπασματικό)
μυθιστόρημα, *Τα χαμένα βιβλία της Οδύσ-
σειας*. Μτφρ. ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

Ουίλλιαμ Σ. Μέρουιν

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Πάντοτε το ξεκίνημα ήταν το ίδιο, ίδια θάλασσα, ίδιοι κίνδυνοι να τον περιμένουν λες και δεν είχε κάνει τίποτε άλλο παρά να γεράσει. Πίσω του στην ακτή που υποχωρούσε πανομοιότυπες μορφές, και κάπου έξω μπροστά του, ξετυλιγόταν η υπομονή με την οποία ήταν παντρεμένος. Υπήρχαν τα νησιά καθένα με τη δική του γυναίκα και το δίδυμο καλωσόρισμα που έπρεπε να πλοηγηθεί κι ένα να λέγεται «σπίτι» του. Η γνώση όλων όσα πρόδιδε μεγάλωνε μέχρι που γινόταν η ίδια είτε έμενε είτε έφευγε. Γι' αυτό έφευγε. Και τι έκπληξη αν κάποιες φορές δεν μπορούσε να θυμηθεί ποιο άτομο ήταν που ευχόταν στην αναχώρησή του κινδύνους που ποτέ δεν θα μπορούσε να διαπλεύσει, και ποιο άτομο, ελάχιστα πιθανό, απόμακρο και αληθινό, ήταν εκείνο προς το οποίο επέστρεφε σπίτι του;

Μεταξύ των κορυφαίων Αμερικανών ποιητών, ο πολυγραφώτατος W.S. Merwin γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη το 1927. Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρης.

Αουγκούστο Μοντερρόσο

ΤΟ ΥΦΑΝΤΟ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ
ή ΠΟΙΟΣ ΞΕΓΕΛΑΕΙ ΠΟΙΟΝ

Πριν από χρόνια ζούσε στην Ελλάδα κάποιος ονόματι Οδυσσέας (ο οποίος αν και αρκούντως σοφός ήταν και ιδιαίτερα πολυμήχανος), παντρεμένος με την Πηνελόπη, χαρισματική γυναίκα μοναδικής ομορφιάς που το μόνο της ελάττωμα ήταν η υπερβολική της εμμονή με την υφαντική, συνήθεια χάρη στην οποία μπορούσε να περνάει μονάχη μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Ο θρύλος λέει ότι κάθε φορά που ο Οδυσσέας με την ευστροφία του παρατηρούσε ότι, παρά τις απαγορεύσεις του, αυτή ήταν έτοιμη να αρχίσει ξανά ένα από τα ατελείωτα υφαντά της, θα μπορούσες να τον δεις τις νύχτες να ετοιμάζει στα κρυφά τις αρβύλες του κι ένα καλό σκάφος, μέχρι που χωρίς να της πει

τίποτα ανοίχτηκε να γυρίσει τον κόσμο και να ψάχνει να βρει τον εαυτό του.

Με τον τρόπο αυτό κατάφερε να τον κρατάει μακριά της ενώ φλέρταρε με τους μνηστήρες, κάνοντάς τους να πιστεύουν ότι υφαίνει όσο ταξιδεύει ο Οδυσσέας κι όχι ότι ο Οδυσσέας ταξιδεύει όσο εκείνη υφαίνει, όπως θα μπορούσε να έχει φανταστεί ο Όμηρος, που, ως γνωστόν, τότε τότε κοιμόταν και δεν έπαιρνε είδηση τίποτα.

Ο Augusto Monterroso (1921-2003) γεννήθηκε στην Τεγουσιγάλπα (Ονδούρα) αλλά έζησε κυρίως στο Μεξικό. Είναι ο συγγραφέας του περίφημου (μεταξύ άλλων) *Δεινόσαυρου*, της θεωρούμενης (μέχρι πρότινος τουλάχιστον) συντομότερης ιστορίας που έχει γραφτεί στην ισπανική γλώσσα: «Όταν ξύπνησε, ο δεινόσαυρος εξακολουθούσε να βρίσκεται εκεί». Μτφρ. ⇨ Δημήτρης Καλοκύρης.

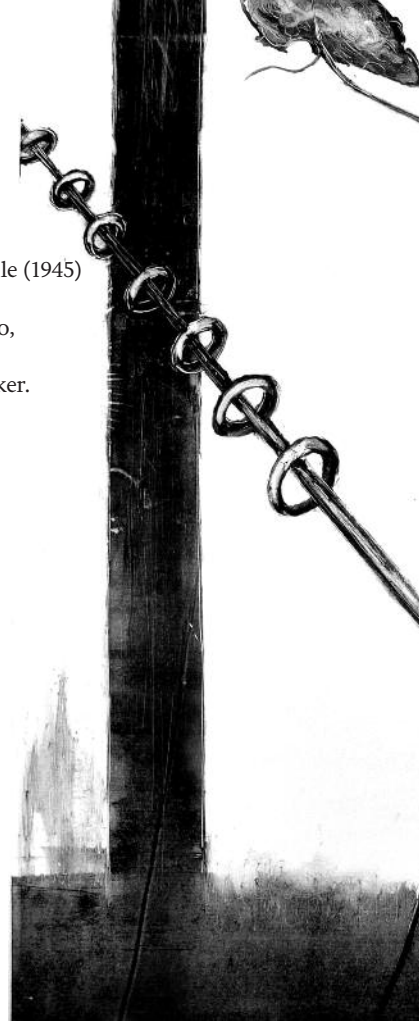
Τζον Μπάνβιλ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Έτσι όπως στεκόμουν μέσα σ' εκείνο το άσπρο φωτεινό κουτί, μεταφέρθηκα στιγμιαία σε μια μακρινή παραλία, πραγματική ή φανταστική, δεν ξέρω τι από τα δύο, παρόλο που οι λεπτομέρειές της είχαν μια χαρακτηριστικά ονειρική ευκρίνεια, όπου καθόμουν στον ήλιο στην κορυφή της σχιστολιθικής άμμου κρατώντας στα χέρια μου μια μεγάλη πλατιά απαλή γαλάζια πέτρα. Η πέτρα ήταν στεγνή και ζεστή, την πίεσα λέει πάνω στο στόμα μου και είχε την αλμύρα όλων των θαλασσινών βυθών και αποστάσεων, τη γεύση μακρινών νησιών, τόπων χαμένων κάτω από κυρτά φυλλώματα, εύθραυστων ψαροκόκαλων, φυκιών, σαπίλας. Τα κυματάκια που έσκαγαν μπροστά μου στο γαλά, μιλούν με ανθρώπινη φωνή, αφηγούνται ψιθυριστά μια αρχαία καταστροφή, ίσως τη λεηλασία της Τροίας ή την καταβύθιση της Ατλαντίδας. Κάθε είδους χείλος γλυφό, αστραφτερό. Υδάτινες χάντρες σπάνε και πέφτουν σε μια αλυσίδα από ασήμι, στην άκρη ενός κουπιού. Βλέπω στο βάθος το μαύρο καράβι να ζυγώνει ολοένα και πιο απειλητικό κάθε στιγμή που περνά. Είμαι εκεί. Ακούω το τραγούδι των σειρήνων. Είμαι εκεί, σχεδόν φτάνω.

Ο Ιρλανδός John Banville (1945) με το βιβλίο *Η θάλασσα* (μτφρ. Τόνια Κοβαλένκο, Καστανιώτης 2005) κέρδισε το βραβείο Booker.

Το ποίημα του Αργεντινού Χ.Λ. Μπόρχες (1899-1987) είναι ένα από τα πολλά που έγραψε με αναφορές στον Οδυσσέα. Ανήκει στη συλλογή *Ο άλλος, ο ίδιος*, 1964 (μτφρ. Δ. Καλοκύρης).

Χόρχε Λουίς Μπόρχες

ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ ΡΑΨΩΔΙΑ

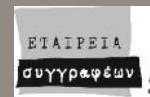
Το σιδερένιο τώρα πια σπαθί έχει κάνει αυτό που όφειλε να κάνει: εκδικήθηκε· τα τρομερά δοξάρια, των εχθρών τα κράνη στο αίμα βάφτηκαν που άφθονο χύθηκε.

Ο Οδυσσέας, σε πείσμα των κυμάτων ενός θεού κι ενάντια στη δίψα των τεράτων, κόντρα στον Άρη και τη φοβερή οργή του, ξαναβρήκε τη γυναίκα και τη γη του.

Τώρα, επιτέλους, απάνεμος λιμένας για την περίφημη βασίλισσα είν' ο ώμος του βασιλιά της· πού να βρίσκεται όμως

κείνος που εξόριστος τριγύρναγε τα πέρατα παλεύοντας να εξηγεί σημεία και τέρατα και λέγοντας πως τ' όνομά του είναι Κανένας;

Ιούνιος 2014

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

30

ΤΡΙΤΗ

1

ΤΕΤΑΡΤΗ

2

ΠΕΜΠΤΗ

3

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

4

ΣΑΒΒΑΤΟ

5

ΚΥΡΙΑΚΗ

6

των Δώδεκα Αποστόλων

Χόρχε Λουίς Μπόρχες

Ο ΑΘΑΝΑΤΟΣ

Ηταπεινοφροσύνη και η αθλιότητα του τρωγλοδύτη έφεραν στον νου μου την εικόνα του Άργου, του γέρικου και ετοιμοθάνατου σκύλου της *Οδύσσειας*, κι έτσι τον ονόμασα Άργο και επιχείρησα να τον διδάξω. Όσες φορές δοκίμασα, απέτυχα. Τελείως μάταιες αποδείχτηκαν και η φιλικότητα και η επιμονή και η αυστηρότητα. Ακίνητος, με μάτια ανέκφραστα, δεν έδειχνε ν' αντιλαμβάνεται τους ήχους που προσπαθούσα να του επιβάλω. Στεκόταν λίγα βήματα από μένα, κι ήταν σαν να βρισκόταν πολύ μακριά. Ξαπλωμένος στην άμμο, από το λυκαυγές ως το λυκόφως, σαν μια μικρή και ρημαγμένη σφίγγα από λάβα, άφηνε να γυρνούν οι ουρανοί από πάνω του. Μου ήταν αδύνατον να πιστέψω ότι δεν είχε καταλάβει τον σκοπό μου. Θυμήθηκα αυτό που έλεγαν οι Αιθίοπες, ότι δηλαδή οι πίθηκοι επίτηδες δεν μιλάνε, για να μην τους αναγκάσουν να δουλέψουν, και απέδωσα τη σιωπή του Άργου σε καχυποψία ή σε φόβο. Απ' αυτή την εικασία, πέρασα σε άλλες, εξίσου εξωφρενικές. Σκέφτηκα ότι ο Άργος κι εγώ ανήκαμε σε διαφορετικά

σύμπαντα· σκέφτηκα ότι οι αντιλήψεις μας ήταν ίδιες, αλλά ότι ο Άργος τις επεξεργαζόταν με διαφορετικό τρόπο και συνέθετε μ' αυτές άλλα αντικείμενα· σκέφτηκα ότι γι' αυτόν μπορεί να μην υπήρχαν αντικείμενα, αλλά μια αέναη και ιλιγγιώδης εναλλαγή εντυπώσεων απειροστής διάρκειας. Σκέφτηκα έναν κόσμο χωρίς μνήμη, χωρίς χρόνο· εξέτασα την πιθανότητα μιας γλώσσας αποκλειστικά με απρόσωπα ρήματα ή άκλιτα επίθετα.

Κι έτσι πέθαιναν οι μέρες και, μαζί με τις μέρες, τα χρόνια, ώσπου, ένα πρωί, συνέβη κάτι που είχε τη μορφή της ευτυχίας: έβρεξε μια αργή, εξουσιαστική βροχή.

Οι νύχτες στην έρημο είναι παγερές καμιά φορά, εκείνη η νύχτα όμως ήταν καμίνι. Ονειρεύτηκα ότι ερχόταν να με σώσει ένας ποταμός της Θεσσαλίας (στα νερά του οποίου είχα επιστρέψει ένα χρυσόφαρο)· τον άκουγα να πλησιάζει πάνω στην κόκκινη άμμο και τη μαύρη πέτρα· με ξύπνησε η δροσιά του αέρα και ο βόμβος της βροχής. Έτρεξα γυμνός να την υποδεχτώ. Η νύχτα είχε αρχίσει να φεύγει· κάτω απ' τα κίτρινα σύννεφα, οι άνθρωποι της φυλής, χαρούμενοι όπως κι εγώ, προσφέρονταν στη ζείδωρη νεροποντή μ' ένα είδος έκστασης. Έμοιαζαν με Κορύβαντες που είχαν καταληφθεί από τον θεό. Ο Άργος, με τα μάτια καρφωμένα στο στε-

ρέωμα, γόγγυζε· ρυάκια όργωναν το πρόσωπό του· δεν ήταν μόνο η βροχή (όπως έμαθα αργότερα), αλλά και δάκρυα. Άργε! φώναξα, Άργε!

Και τότε, μ' ένα ευγενές δέος, σαν να 'χε ανακαλύψει κάτι χαμένο και λησμονημένο από πολύν καιρό, ο Άργος ψέλλισε αυτές τις λέξεις: *Ένθα κύων κείτ' Άργος*. Κι ύστερα, χωρίς να με κοιτάζει: *κείτ' ἐνὶ κόπρῳ*.

Την πραγματικότητα τη δεχόμαστε εύκολα, ίσως γιατί διαισθανόμαστε ότι τίποτα δεν είναι πραγματικό. Τον ρώτησα τι ήξερε για την *Οδύσσεια*. Με πολλή δυσκολία καταλάβαινε τα ελληνικά· χρειάστηκε να του επαναλάβω την ερώτηση.

Πολύ λίγα πράγματα, είπε. Λιγότερα κι από τον τελευταίο ραψωδό. Πάνε κιόλας χίλια εκατό χρόνια από τότε που την έγραψα.

Το Άλεφ (απόσπασμα), μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης.

2014

Ιούλιος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

7

8

9

10

11

12

13

Κυριακής

Ευφημίας

Γιόζεφ Μπρόντσκι

Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΤΟΝ ΤΗΛΕΜΑΧΟ

Αγαπητέ μου Τηλέμαχε,
Ο Τρωικός Πόλεμος
τελείωσε τώρα· δεν θυμάμαι ποιος νίκησε.
Οι Έλληνες ασφαλώς, γιατί μόνον αυτοί θα άφηναν
τόσους νεκρούς τόσο μακριά από την πατρίδα τους.
Παρ' όλα αυτά, η επιστροφή μου καθυστέρησε πολύ.
Ενώ ξοδεύαμε τον χρόνο μας, ο γερο-Ποσειδώνας,
όπως φαίνεται, λύγισε και μάκρυνε τις αποστάσεις.

Δεν ξέρω πού βρίσκομαι ή ποιο μπορεί το μέρος αυτό
να είναι. Μοιάζει με κάποιο βρώμικο νησί, με θάμνους,
κτίρια και μεγάλα γουρούνια που γρυλλίζουν.
Ένας κήπος πνιγμένος στα ζιζάνια· κάποια βασίλισσα
ή άλλη.

Χόρτα και πέτρες πελώριες... Τηλέμαχε, γιε μου!
Για έναν περιπλανώμενο οι μορφές όλων των νησιών
μοιάζουν μεταξύ τους. Και το μυαλό μπερδεύεται
μετρώντας κύματα· μάτια, φλογισμένα από θαλάσσιους
ορίζοντες,
τρέχουν· και η σάρκα του νερού βουλώνει τα αυτιά.

Δεν θυμάμαι πώς κατέληξε ο πόλεμος·
ούτε πόσω χρόνων είσαι – δεν μπορώ να θυμηθώ.
Μεγάλωσε λοιπόν, Τηλέμαχέ μου, γίνε δυνατός.
Μόνον οι θεοί γνωρίζουν αν θα δούμε ο ένας τον άλλο
πάλι. Πάει καιρός που έπαψες να είσαι το μωρό εκείνο
που μπροστά του συγκράτησα τους ταύρους που
όργωναν.

Χωρίς το τέχνασμα του Παλαμίδα
ακόμη θα ζούσαμε στο ίδιο σπίτι οι δυο μας.
Αλλά ίσως είχε δίκιο· μακριά μου
είσαι ασφαλής από κάθε οιδιπόδειο πάθος
και τα όνειρά σου, Τηλέμαχέ μου, είναι άμεμπτα.

Η Άννα Αχμάτοβα τον είχε χαρακτηρίσει ως την κορυφαία
λυρική φωνή της γενιάς του, παρά ταύτα, το 1964 ο Josif
Brodskij (1940-1996) συνελήφθη για «κοινωνικό παρασιτι-
σμό» και υποχρεώθηκε σε εξορία το 1972. Πήρε το Νομπέλ
Λογοτεχνίας το 1987. Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

Ο Joachim du Bellay (1522-1560) ήταν διαπρεπής Γάλλος
λόγιος και μέλος των επίλεκτων ποιητών της «Πλειάδας».
Το διάσημο αυτό σονέτο ανήκει στη συλλογή *Les Regrets*
(1558). Τον πρώτο του στίχο ενσωματώνει ο Σεφέρης στο
ποίημα «Πάνω σ' έναν ξένο στίχο»: *Ευτυχημένος που έκανε
το ταξίδι του Οδυσσέα*. Μτφρ. ⇨ Στρατής Πασχάλης.

Ζοακίμ ντυ Μπελλέ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

Σαν Οδυσσέας, ευτυχής, για ένα ταξίδι ωραίο,
κι σαν κι εκείνον που άρπαξε το δέρας το χρυσό,
κι όλος φθορά επέστρεψε, με συνετό μυαλό,
πλάι στους γονείς του ώσπου να 'ρθει το τέλος το
μοιραίο!

Πότε, αχ, πότε στο χωριό θα δω καθώς θα φτάνω
της καμινάδας τον καπνό, και σε ποια εποχή
θα δω και πάλι του φτωχού σπιτιού μου τη φραγή,
που μου είναι ένα βασίλειο, και κάτι παραπάνω;

Σπίτι μ' αρέσει πιο πολύ το πατρογονικό
απ' των Ρωμαίων το μέγαρο, το αλαζονικό,
κι όχι από μάρμαρο σκληρό, αλλ' απ' αρδόσιο, ο τοίχος.

Απ' το Λατίνο Τίβερη, ο Λίγηρ ποταμός,
και του Λιρέ ο λόφος, κι όχι ο Παλατινός,
κι η σιωπή η γλυκιά του Ανζού, κι όχι ο θαλάσσιος ήχος.

H.D. (Χίλντα Ντούλιτλ)

KIPKH

Ήταν αρκετά εύκολο
να τους υποτάξω στη θέλησή μου.
Ήταν αρκετά εύκολο
να τους μεταμορφώσω μ' ένα άγγιγμα.
Αλλά εσένα,
έτσι ακυβέρνητο στην απέραντη θάλασσα,
πώς να σε καλέσω πίσω;

Κέδρος και λευκή φλαμουριά,
κέδρος πάνω σε βράχια και φυτά της θάλασσας
και ταμάρισκος
άλικος κέδρος και λευκός κέδρος
και μαύρος κέδρος από το μύχιο δάσος,
ευωδιά πάνω σε ευωδιά
και η θαλασσινή μαγεία μου καταλήγει μάταιη.

Ήταν αρκετά εύκολο,
λογισμός τούς κάλεσε
από τις αιχμηρές παρυφές της γης·
προσευχήθηκαν για ένα άγγιγμα,

έκλαψαν για την εικόνα του προσώπου μου,
με ικέτευσαν μέχρι που από οίκτο
τους μεταμόρφωσα στον πραγματικό τους εαυτό.

Πάνθηρας και πάνθηρας,
μια μαύρη λεοπάρδαλη
ακολουθεί από κοντά–
μαύρος πάνθηρας και πορφυρός
και ένα μεγάλο κυνηγόσκυλο,
ένα θεόμορφο κτήνος,
κόβουν την άμμο σε ένα διάφανο δαχτύλιο
και μου φωνάζουν απ' το έδαφος,
καλύπτοντας της θάλασσας τον ήχο
με τις βραχνές φωνές τους,
και τη θαλάσσια βοή με τα γαυγίσματά
τα μουγκρίσματά και τους βρυχηθμούς τους,
καθώς και τα θαλάσσια αστέρια,
το στροβιλισμό της άμμου,
το βραχώδη ταμάρισκο
και την αντήχηση του ανέμου–
όμως όχι τη φωνή σου.

Είναι αρκετά εύκολο να καλέσω άνδρες
από τις παρυφές της γης.
Είναι αρκετά εύκολο να τους προστάξω

να παρουσιαστούν μπροστά στα πόδια μου
με μια μου σκέψη–
Είναι όμορφο να βλέπεις τον ψηλό πάνθηρα
και τα κομψά λαγωνικά που κυνηγούν τα ελάφια
να διαγράφουν κύκλους στο σκοτάδι.
Είναι αρκετά εύκολο
να μετατρέπεις κέδρο και καπνούς λευκής φλαμουριάς
σε παλάτια
και να καλύπτεις θαλάσσια σπήλαια
με όνουχα και ελεφαντόδοντο.

Όμως θα εγκατέλειπα
τα πέτρινα κρόσσια του κοραλλιού
και τη μύχια κάμαρα
του νησιώτικου παλατιού μου
και τα χαρίσματά μου
και ολόκληρη την επικράτεια
της δύναμης και της μαγείας μου
για ένα σου βλέμμα.

Πρωταγωνίστρια, με τον Έζρα Πάουντ και τον Ρίτσαρντ
Άλντινγκτον, του κινήματος του «εικονισμού» (imagism),
η H.D. (Hilda Doolittle, 1886-1961) έχει μεταφράσει Σαπφώ
και Ευριπίδη. Μτφρ. Μάνος Κουνουγάκης (*Μια φωτογραφία:*
Hilda Doolittle, επιμ. Λιάνα Σακελλίου, Gutenberg 2008).

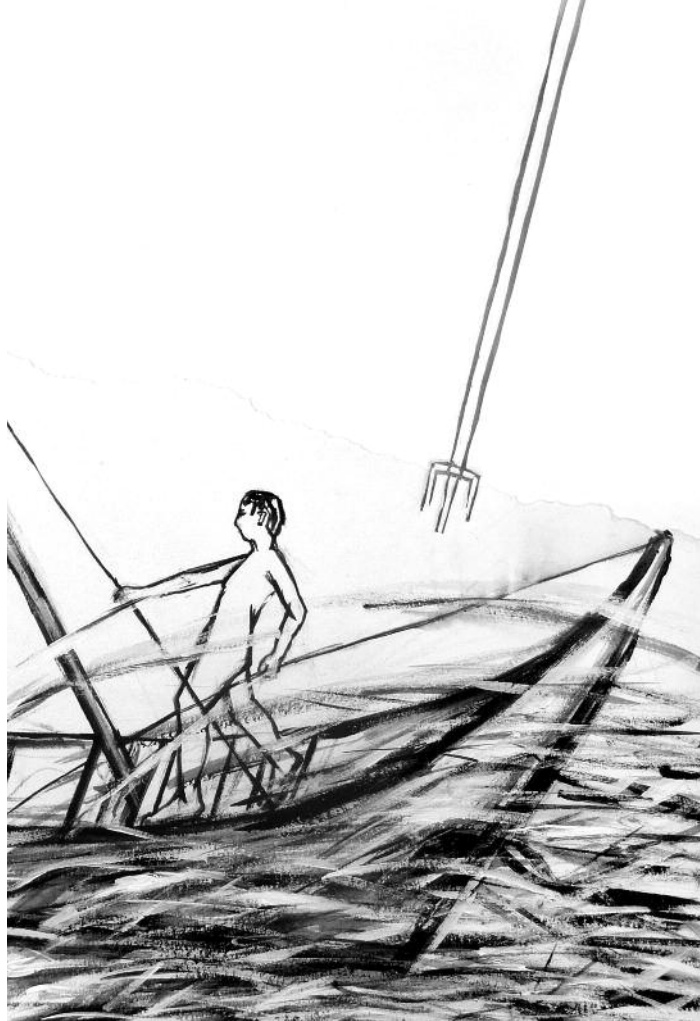
Στέλιος Ξεφλούδας

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Όταν σταμάτησε ο πόλεμος Ξαναγύρισα στην πόλη μας, όπου κανείς δε με περίμενε. Αυτή είναι η επιστροφή του κάθε Οδυσσέα από τον πόλεμο της Τροίας ή από οποιονδήποτε πόλεμο, αν και πιστεύω ότι η Πηνελόπη ήταν ένα πρόσωπο φανταστικό κι ένα φανταστικό νησί η Ιθάκη. Όλοι οι πόλεμοι άλλωστε κι όλες οι επιστροφές είναι ίδιες. Ξαναγύρισα χωρίς καμιά νοσταλγία εκτός από τη νοσταλγία ενός άλλου εαυτού μου.

Οδυσσέας χωρίς Ιθάκη, Δίφρος 1957.

Εμείνα αμετακίνητος στην Ωγυγία κοντά στην Καλυψώ από μια εσωτερική ανάγκη. Απ' τη στιγμή αυτή είχα χαράξει το δρόμο μου με το ίδιο μου το χέρι. Ούτε οι θεοί ούτε οι δαίμονες είχαν ενδιαφερθεί και φροντίσει γι' αυτό. Άλλοι με μισούσαν, ελάχιστοι μ' αγαπούσαν κι όλοι ήταν αδιάφοροι για τη μελλοντική σταδιοδρομία μου. Πιστεύω, χωρίς να είμαι απόλυτα βέβαιος, ότι ο άνθρωπος είναι δημιουργός της τύχης του.

Αφού δεν σκοτώθηκα στον πόλεμο της Τροίας, που κανείς δεν περίμενε το τέλος του, τέλειωσα με την εξυπνάδα και την πονηριά μου κι αποφάσισα να μη γυρίσω στην Ιθάκη, ήμουν ο μόνος υπεύθυνος για την κάθε μέρα και κάθε νύχτα μου. Έπρεπε να ετοιμάζω όλες τις λεπτομέρειες, τις πράξεις μου, τα λόγια, τις χειρονομίες, τις κινήσεις, τη ζωή που θα ζούσα ακόμα και της τελευταίας στιγμής. Τίποτα δεν έκανα απ' όλα αυτά. Αφηνόμουν στα γεγονότα να μ' οδηγήσουν από αντίδραση, δεν μπορούσα άλλωστε να κάνω διαφορετικά, για να μην υποταχτώ στον εαυτό μου. Κι όταν ήμουν βασιλιάς οι αυλικοί μου ετοίμαζαν όσα έπρεπε να πω και να εκτελέσω. Τώρα τ' αφήνω να γίνουν μόνο τους. Δεν είναι εύκολο ν' αλλάξεις συνήθειες.

Οδυσσέας, Δίφρος 1974.

Ο συγγραφέας Στέλιος Ξεφλούδας (1902-1984) χαρακτηρίζεται από την καλλιέργεια του λεγόμενου «εσωτερικού μονολόγου». Έγραψε κυρίως μυθιστορήματα, δύο από τα οποία αναφέρονται άμεσα ή μεταφορικά στον Οδυσσέα.

Οβίδιος

ΕΡΩΤΙΚΑ ΑΝΤΙΦΑΡΜΑΚΑ

(Μιλάει η Κίρκη:)

Όχι! Γι' αυτό που μ' άρεσε παλιά, θυμάμαι, να ελπίζω, τώρα δεν σε ικετεύω άντρας μου να θελήσεις να γενείς.

Κι όμως, θαρρώ πως άξιζα ταίρι δικό σου να είχα γίνει. Ήμουν θεά, του Ήλιου του μεγάλου θυγατέρα.

Τούτο ζητώ, μη βιάζεσαι. Μόνο, αυτό το δώρο θέλω. Οι παρακλήσεις μου τι άραγε λιγότερο μπορούσαν να ζητήσουν;

Κοίτα, αργιεύουν τα νερά. Πρέπει να τα φοβάσαι. Σύντομα θα 'ναι για πανιά ο αέρας πιο κατάλληλος. Ποια η ανάγκη της φυγής; Δεν έχει αναστηθεί καινούργια Τροία.

Εδώ κανένas τους συντρόφους στα όπλα δεν καλεί. Εδώ είναι έρωτας, ειρήνη εδώ, κι εγώ μονάχα πληγωμένη.

Κι η γη αυτή ασφαλισμένη στη βασιλεία σου θα είναι». Μιλούσε αυτή κι έλυσε το πλοίο ο Οδυσσέας,

κι ο Νότος έπαιρνε με τα πανιά τα ανώφελά της λόγια. Καίγεται η Κίρκη και στις παλιές τις τέχνες της προσφεύγει
κι όμως ο έρωτας έτσι διόλου δε λιγοστεύει.
Όποιος λοιπόν αποζητά βοήθεια απ' τη δική μου τέχνη πίστη καμιά μην έχει σε μαγικά και ξόρκια.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

(Μιλάει ο Οδυσσέας:)

Τον χρόνο εκείνο, που ο Αχιλλέας, πύργος Ελλήνων, έπεσε κάτω!

Μα ουδέ τα δάκρυα, ουδέ η θλίψη, ουδέ ο φόβος με εμπόδισαν

το σώμα εκείνου να το σηκώσω από το χώμα ψηλά μονάχος.

Σ' αυτούς τους ώμους, σ' αυτούς, το λέω, εγώ το σώμα του Αχιλλέα βάσταξα αντάμα με τ' άρματά του· αυτά πασχίζω να ξαναπάρω.

Πράγματι έχω εγώ δυνάμεις που τόσο βάρος μπορούν ν' αντέξουν

και ψυχή έχω που τη δική σας τιμή τη νιώθει. Γι' αυτό αλήθεια η κυανή του μάνα για χάρη του αγοριού της έγινε ικέτις, ώστε τα δώρα τα επουράνια, που είναι έργα μιας τέτοιας τέχνης, να ντύσουν κείνον τον ανόητο αγροίκο σπλίτη; Αλήθεια εκείνος δεν τα γνωρίζει τα σκαλίσματα τέτοιας ασπίδας, τον Ωκεανό κι όλες τις χώρες και στα ουράνια ψηλά τα άστρα και τις Πλειάδες, Υάδες κι Άρκτο που δε βουτάει ποτέ στο κύμα, ούτε τις δύο ενάντιες πόλεις και του Ωρίωνα το λαμπρό ξίφος· ζητά να πιάσει έρματα τέτοια, που δεν τα βάζει διόλου ο νους του.

Ο Πόπλιος Οβίδιος Νάσων (Publius Ovidius Naso, 43 π.Χ.-18 μ.Χ.) είναι γνωστός κυρίως από τα έργα του *Μεταμορφώσεις* (*Metamorphoses*) και *Η τέχνη του έρωτα* (*Ars Amandi*). Τα *Ερωτικά αντιφάρμακα* (*Remedia amoris*) μετέφρασε ο Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Άγρα 1999, τις *Μεταμορφώσεις* ο γιατρός Θ.Χ. Τσοχαλής, Αθήνα 2009.

Ντέρεκ Ουόλκοτ

ΟΜΗΡΟΣ

Σκυμμένοι πάνω από τα κουπιά τους χαμογελούν:
«Εμείς είμαστε, καπετάνιε, που η Καλυψώ μάς φέρ-
θηκε σαν να 'μασταν γουρούνια.
Άφησε τον ήλιο να σε μαυρίσει και να γεμίσει φουσκάλες
τα χείλη σου
για να τους πονάει να δίνουν διαταγές, γαμώ κι εσάς
και τον πόλεμό σας».

[...] Ο ναύκληρος σήκωσε την αξίνα και τα μακριά
κουπιά προσαρμόστηκαν σ' ένα ρυθμό, καθώς η πρώτη
πήρε
την κατεύθυνσή της. Εκείνος είδε ένα παλάτι από σχι-
στόλιθο
πάνω απ' το μικρό του λιμάνι, είδε
το πετροχελίδονο να κάνει βουτιές

και ν' αγγίζει το σκεπασμένο με ήλιο νερό, ένωσε το αε-
ράκι
ν' ανεβαίνει σαν μυρμήγκι στο μέτωπό του και τώρα οι
κουπιές,

που η κίνησή τους ήταν απaráλλαχτη σαν τις κινήσεις
της ερπηστικής κάμπιας, ανασήκωναν τη χρυσαλλιδική
βεντάλια

των ανοιχτών πανιών, ενώ η πρύμνη άφηγε πίσω της
ένα αυλάκι
νερού. Η γρήγορη αξίνα χτυπούσε σαν την καρδιά του
Οδυσσέα·
αν έτυχε να δεις πεταλούδα ν' ακολουθεί τη σκιά της

κατά μήκος ενός πυρωμένου όρμου το μεσημέρι ή ένα
αρματωμένο κανό να κατευθύνεται προς τα κέρατα ενός
νησιού, τότε θα καταλάβεις γιατί ένα λιμάνι-στόμα
ανοίγει με χαρά, γιατί το μαύρο πλήρωμα,

σκλάβοι και καπετάνιος στο τέλος της επιχείρησής τους
φώναζαν καθώς ένωσαν τα κύματα να υψώνονται
και να πέφτουν με τις καρδιές τους, γιατί
οι κωπηλάτες έκλειναν τα μάτια τους
και προσεύχονταν να κατευθύνονταν προς την πατρίδα.
Ήξεραν καλά τα δυνατά ρεύματα της Καραϊβικής
που από το Άνδρος και το Κάστρις μπορούσαν
να τους σπρώξουν στο Μαργαρίτα ή στο Κουρασάο.

Κι όσο κοντύτερα ήταν η πατρίδα τόσο μεγάλωναν οι
φόβοι μας
πως καμιά πατρίδα δε θα ερχόταν να μας προϋπαντήσει
στη δική μας ακτή και οι ψαράδες
αυτό που φοβούνται όσο κι ο Οδυσσέας

μέχρι να δουν το μοναδικό μάτι του φάρου να τρεμο-
παίζει.
Τότε ο χτύπος της καρδιάς τους γίνεται ένα με τους χτύ-
πους
των κουπιών στο κύμα και οι ροζιασμένες παλάμες τους
δακρύζουν, λαχταρούν φοίνικες ή λιόδεντρα.

Ο Derek Walcott (1930), απόγονος σκλάβων από τις Δυτικές
Ινδίες, ποιητής και θεατρικός συγγραφέας, τιμήθηκε το 1992
με το βραβείο Νομπέλ Λογοτεχνίας. Το απόσπασμα XL, II
από το επικό του ποίημα *Όμηρος* (Λιβάνης 1993) έχει
μεταφράσει η Ελένη Κεκροπούλου και επιμελήθηκε
ο Τηλέμαχος Χυτήρης.

Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΙΧ 395

«**Α**π' την πατρίδα τίποτε γλυκύτερο» βεβαίωνε ο Οδυσσεάς.
Αλλά δεν είχε ευφρανθεί με έκχυτο στην Κίρκης το νησί.
Και μόνο τον καπνό του αν είχε μυριστεί,
ας σκάσουν κι ασ πλαντάξουν δέκα Πηνελόπες, θα 'λεγε.

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Χ 50

Όχι,
δε συμφωνώ, κι ασ λέει ο Όμηρος
πως μεταμόρφωνε η Κίρκη σε λύκους ή γουρούνια
τους άντρες που τη συναντούσαν· πανούργα εταίρα,
ζητιάνους εξαπατώντας τους τους κατανούσε.
Το νου τούς άρπαζε
και, δίχως τίποτα δικό τους πια,
σαν ζώα άλογα τους έτρεφε.
Ο Οδυσσεάς, μυαλωμένος, ότι μακριά απ' τη νεότητα,
όχι με φάρμακο του Ερμή μα με τον φυσικό καταδικό του
λογισμό τις γητειές της πολέμησε.

Ο Παλλαδάς καταγόταν από τη Χαλκίδα και έζησε στην Αλεξάνδρεια στο δεύτερο μισό του 4ου αιώνα μ.Χ. Σώζονται περί τα 160 επιγράμματά του διαφόρων ειδών.
Μτφρ. ⇨ Παντελής Μπουκάλας.

Κωστής Παλαμάς

ΣΤΙΓΜΕΣ ΚΑΙ ΡΙΜΕΣ

Με το σπαθί του νου να σας κρατώ μακριά
πολέμησα, άδειες από νου, λάμιες ορμές κοπάδι,
μα η ζωή μου κλουβί, γυρίζω, ανθρώπου σκιά.
(Του ομηρικού ζωγραφιά θείου Λαερτιάδη

στης φαντασίας μου σ' αντικρύζω τη στοά
φερμένο από την Κίρκη στο Κιμμέριο το σκοτάδι
μαντείες να καρτεράς από τους ίσκιους του Άδη
με του σπαθιού σου τη γοργή λαμποκοπιά

παραμερίζοντας των ίσκιων την αχορτασιά
που της θυσίας σου γύρευαν το αίμα να πιουν, δροσιά).
Σπαθί του νου μου, ανημποριά, κι ήρθε το βράδυ.
Αίμα, αίμα πιέτε, αχόρταστες λάμιες ορμές, κοπάδι...

Δειλοί και σκληροί στίχοι, 1928.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ

Πόλεμοι μακρινοί, φουρτούνες, ξένοι τόποι
σου τον κρατάν το σύντροφο χρόνια και χρόνια,
σε φοβερίζουν κίντυνοι και καταφρόνια,
έγνοια, πλάνη, κι οργή σε ζώνει, Πηνελόπη.
Οι οχτροί σου γύρω και σιμά σου οι χαροκόποι,
κι εσύ μονάχα αυτόν ακούς, κοιτάς, προσμένεις,
στον αργαλειό σου απάνω υφαίνεις και ξεϋφαίνεις
το γνέμα της πιστής αγάπης, Πηνελόπη.
Απ' τα καλά που Ασία χαίρεται κι Ευρώπη
καλό είναι το φιλί πιο μέσα το δικό σου,
και πιο ψηλός από 'να θρόνο ο αργαλειός σου,
και σα βωμός το μέτωπό σου, ω Πηνελόπη.
Κι ένα μονάχα ξέρουν και θεοί κι άνθρωποι
από τον αργαλειό σου κι απ' το μέτωπό σου
κι απ' το φιλί σου πιο τρανό το σύντροφό σου,
το βασιλιά που όλο σου λείπει, ω Πηνελόπη.
Αλλά κι αν τον κρατάν μακριά σου ξένοι τόποι,
πόλεμοι μακρινοί και οι Σκύλλες και οι Σειρήνες,
απ' την ψυχή του δεν το σβήνουν ούτε κείνες
τ' ολάσπρο φως του στοχασμού σου, ω Πηνελόπη!

Ο γυρισμός, 1897.

Έζρα Πάουντ

ΚΑΝΤΟ Ι

Και τότε κατηφορίσαμε στο καράβι,
σηκώσαμε την καρένα στη θάλασσα τη θεοτική,
και το φορτώσαμε μ' αρνιά, φορτώσαμε μαζί και τα κορμιά μας
βαριά από τα δάκρυα, κι οι αγέρηδες ολόπρυμα
μας πήραν πέρα μακριά με το πρησμένο караβόπανο,
της Κίρκης τούτη η τέχνη, της καλοχτένιστης θεάς.
Τότες καθίσαμε στην κουπαστή, κι ο αέρας μάγκωσε το τιμόνι.
Έτσι ολάρμενοι, περνούσαμε το πέλαγο ως να τελειώσει η μέρα.
Αποκοιμήθη ο ήλιος, ίσκιος σ' ολάκερο τον ωκεανό,
και τότες μπήκαμε στα πιο βαθιά νερά,
στις Κιμμέριες χώρες, και στις πολυάνθρωπες πολιτείες
σκεπασμένες με μια κρουστή καταχινιά, ποτές δεν την τρυπάει
ο αχιτιδοβόλος ήλιος
μήτε όταν βγαίνει στ' αψηλά κοντά στ' αστέρια
μήτε όταν σκύβει να γυρίσει πίσω από τον ουρανό·
νύχτα ολόμαυρη τεντωμένη εκεί πάνω στους άμοιρους ανθρώπους.
Πίσω στο ρέμα του ωκεανού, κι ήρθαμε τότε
στον τόπο που μας αρμήνεψε η Κίρκη. [...]

Απόσπασμα από το πρώτο Canto του Ezra Pound (1885-1972),
μτφρ. Γιώργος Σεφέρης (Αντιγραφές, Ίκαρος 1965).

Λίντα Πάσταν

Ο ΜΝΗΣΤΗΡΑΣ

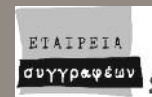
Υπάρχει πάντοτε μια ιστορία
που κανείς δεν κάνει τον κόπο να πει:
ο νεότερος γιος ενός νεότερου γιου,
σχεδόν ούτε καν μνηστήρας, κάθεται
στην αιχμηρή άκρη του τραπεζιού
μεταξύ ανδρών που θορυβούν, χωρίς να πεινά
παρά μόνο για μια ματιά της Πηνελόπης,
μιας σπαταλημένης γυναίκας, νομίζει –
αυτά τα ωχρά μπράτσα, αυτά τα μαλλιά
ένας ιστός που θα μπορούσε να είχε πλέξει
γύρω από το δικό της κεφάλι.
Κάποτε προσπαθεί να πιάσει κουβέντα
με τον γιο που τον κοιτάζει με απορία
αλλά δεν απαντά.
Πώς μπορούσε να φύγει ο Οδυσσέας;
αναρωτιέται, αλλά είναι ευγνώμων
για την ευκαιρία να παριστάνει
πως εκείνη ίσως τον διαλέξει.

Σχεδόν ξέρει πως θα υπάρχει κακό τέλος,
αν και το δικό του θα είναι ελάχιστος
παραπόταμος
σε εκείνη τη χωρίς φραγμούς θάλασσα
σπαταλημένου αίματος.

Linda Pastan (1932). Αμερικανίδα ποιήτρια τη βραβευ-
μένη ποίηση της οποίας συχνά απασχόλησαν ελληνικά
θέματα. Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρης.

2014

Σεπτέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

1

2

3

4

5

6

7

Αρχή της Ινδίκτου

Ζαχαρία

Φερνάντο Πεσσόα

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ο μύθος είναι το τίποτα που το παν είναι
ο ίδιος ο ήλιος που τους ουρανούς ανοίγει
είναι ένας μύθος βουβός και λαμπερός –
το νεκρό σκήνωμα του Θεού
ζωντανό και γυμνό.

Αυτός, που εδώ βρήκε λιμάνι,
υπήρξε επειδή ποτέ δεν υπήρξε.
Χωρίς να υπάρχει ήταν για μας αρκετός.
Επειδή ποτέ δεν ήρθε, είναι τελικά αυτός που ήρθε
και μας δημιούργησε.

Έτσι ο μύθος με
την πραγματικότητα μπερδεύεται,
τη γονιμοποιεί και προχωράει.
Εδώ κάτω, η ζωή, μισό
του τίποτα, πεθαίνει.

Πετρώνιος

ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΣΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ

Άσε τη χώρα σου και γύρισε παράλια ξένα,
Άω νεανία! Πραγμάτων πιο επικίνδυνων σειρά
σε περιμένει. Στα βάσανα μην υποκύψεις.
Του Δούναβη του απόμακρου τις όχθες να γνωρίσεις,
τον παγερό Βοριά, τα ειρηνικά βασίλεια της Αιγύπτου,
τις χώρες που τον Ήλιο βλέπουν ν' ανατέλλει
και κείνες που τον βλέπουνε να γέρνει:
Πολύπειρος να φθάσεις, Οδυσσέα, σε τόπους άλλους.

Το «Exhortatio ad Ulysses», που αποδίδεται στον [Ψευδο]
Πετρώνιο (1ος αι. μ.Χ.) έχει πρωτοϋποδείξει ως παραφρασμένη
πηγή της καβαφικής «Ιθάκης» ο Τίμος Μαλάνος (*Ο ποιητής Κ.Π.
Καβάφης*, Δίφρος 1957), στον οποίο (πρέπει να) οφείλεται και η
μετάφραση.

Ο Πορτογάλος ποιητής Fernando Pessoa (1888-1935), που υπέγραφε και με τα ονόματα Άλβαρο ντε Κάμπος, Αλμπέρτο Καρέιρο και Ρικάρντο Ρέις, είναι και ο συγγραφέας του *Βιβλίου της ανησυχίας*, που φέρει την υπογραφή Μπερνάρντο Σοάρες. Θεωρείται από τους μεγαλύτερους ποιητές του 20ού αιώνα. Το ποίημα «Οδυσσέας» είναι από τη συλλογή *Το μήνυμα*, 1934. Μτφρ. ⇨ Μαρία Παπαδήμα.

Γιάννης Ρίτσος

Η ΑΠΟΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

Δεν ήτανε πως δεν τον γνώρισε στο φως της παραστιάς· δεν ήταν τα κουρέλια του επαίτη, η μεταμφίεση, – όχι· καθαρά σημάδια: η ουλή στο γόνατό του, η ρώμη, η πονηριά στο μάτι. Τρομαγμένη, ακουμπώντας τη ράχη της στον τοίχο, μια δικαιολογία ζητούσε, μια προθεσμία ακόμη λίγου χρόνου, να μην απαντήσει, να μην προδοθεί. Γι' αυτόν, λοιπόν, είχε ξοδέψει είκοσι χρόνια, είκοσι χρόνια αναμονής και ονείρων, για τούτον τον άθλιο, τον αιματόβρεχτο ασπρογένη; Ρίχτηκε άφωνη σε μια καρέκλα, κοίταξε αργά τους σκοτωμένους μνηστήρες στο πάτωμα, σαν να κοιτούσε νεκρές τις ίδιες της επιθυμίες. Και: «καλωσόρισες», του είπε, ακούγοντας ξένη, μακρινή, τη φωνή της. Στη γωνιά, ο αργαλειός της γέμιζε το ταβάνι με καγκελωτές σκιές· κι όσα πουλιά είχε υφάνει με κόκκινες λαμπρές κλωστές σε πράσινα φυλλώματα, αίφνης, τούτη τη νύχτα της επιστροφής, γυρίσαν στο σταχτί και μαύρο χαμοπετώντας στον επίπεδο ουρανό της τελευταίας της καρτερίας.

Πέτρης, Επαναλήψεις, Κιγκλίδωμα, Κέδρος 1968.

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΝΑΥΣΙΚΑΣ

Όταν, με το βραδάκι, γύρισε απ' την ακροποταμιά στη ναυτική πολιτεία, που στα μπαλκόνια της και στις κληματαριές της σκοντάφταν τα κατάρτια, τα ίδια τ' αδέρφια της βγήκαν απ' το παλάτι και ξεζέψαν τα μουλάρια, έπαιρναν απ' τ' αμάξι και κουβάλαγαν στο σπίτι τα πλυμένα ρούχα ξηρά κι ευωδιασμένα από ήλιο, δάφνη και σαπούνη· την ώρα που οι δούλες άναβαν τους λύχνους κι έστρωναν το δείπνο. Η κόρη έλαμπε απόψε με μian άλλη ομορφιά, κι έτρεμε πολυάσχολη μη κι απ' το βάρος των πλυμένων ρούχων νιώσουνε τ' αδέρφια της πως έλειπε μια φορεσιά. Κανέννας, βέβαια, δεν κατάλαβε. Ο ξένος είχε απομείνει έξω απ' τον ποτισμένο κήπο μόνος. Όταν εμφανίστηκε, μόνο η Αρήτη γνώρισε την αλλαξιά του γιου της Λαομέδοντα στο σώμα του ξένου, όταν αυτός της πρόσπεσε στα γόνατα, κι ευθύς τον ένοιωσε σα γιο της. Σήκω –του είπε– και κάθισε στην καλύτερη θέση κάτω απ' το στύλο που κρεμόταν η κιθάρα του Δημόδοκου.

Μαρτυρίες, Β', Κέδρος 1966.

Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι

Ο Dante Gabriel Rossetti (1828-1882) ήταν Άγγλος ποιητής, εικονογράφος και ζωγράφος, ιδρυτικό μέλος της περίφημης ομάδας των Προραφαηλιτών (1848) συγγραφέων και ζωγράφων, την οποία αγκάλιασαν αμέσως ο Ουίλλιαμ Μόρρις και ο Έντουαρντ Μπερν-Τζόουνς. Απόδοση ⇨ Γιώργος Βέης.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΙΝΑΚΑ ΤΟΥ ΕΝΤΟΥΑΡΝΤ ΜΠΕΡΝ-ΤΖΟΟΥΝΣ
«ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΤΗΣ ΚΙΡΚΗΣ»

Χρυσάφενιο κρασί, γύρω της χρυσά τα ηλιοτρόπια
λάμπουν, σκύβει, σκοτεινά της νύχτας μαλλιά,
ντυμένη στα χρυσά, να στάξει τις μαύρες σταγόνες,
τ' αποστάγματα του θανάτου και της ντροπής.

Θα φανερώσει άραγε στους καλεσμένους σου
ο Ήλιος μαζί με την Εκάτη (Ω, Κίρκη, ναι, οι λατρείες
σου είναι!)
την έκσταση στο όνομα του Έρωτα,
προτού η Νύχτα δώσει το παρασύνθημα στη Μέρα;

Άρχοντες καταφθάνουν, ενώ στα γόνατά της ζαρώνουν
τώρα τα θηρία, που κάποτε ήταν σαν κι αυτούς,
τη νέα μεταμόρφωση περιμένοντας για ν' αντηχήσουν

Όλοι μαζί το πληκτικό της θάλασσας βουητό,
τον μάταιο θρήνο
από την παραλία της παλίρροιας των παθών,
όπου το αναμαλλιασμένο φύκι τη θάλασσα μισεί.

Γκαμπριέλ Σαϊντ

ΚΙΡΚΗ

Ηπατρίδα μου είναι στα μάτια σου, το καθήκον μου είναι
στα χείλη σου.
Ζήτα μου ό,τι θέλεις εκτός από το να σ' εγκαταλείψω.
Αν ναυάγησα στις ακρογιαλιές σου, αν ξάπλωσα στην άμμο
σου
είμαι ένας ευτυχισμένος χοίρος, είμαι δικός σου, τίποτε άλλο
δεν έχει σημασία.
Είμαι από τον ίδιο ήλιο μ' εσένα.
Οι δάφνες μου στην ευδαιμονία σου, το χτήμα μου δικό σου.

Ο Gabriel Zaid (1934) είναι Μεξικανός ποιητής και δοκιμιογράφος. Βλ. *Η παρουσία της Ελλάδας στην ποίηση της Λατινικής Αμερικής*, μτφρ. Ρήγας Καππάτος, Εκάτη 2003.

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ:

Ο Αϊάντας κι ο Αχιλλέας κατηγορούν την τακτική μας, δειλία την αποκαλούν, τη φρόνηση καθόλου δεν λογαριάζουν στοιχείο του πολέμου, υποτιμούν την πρόγνωση και εκτιμούν μονάχα τη σωματική ρώμη. Στις ήρεμες διανοητικές διεργασίες που προνοούν πώς θ' αξιοποιηθεί αυτή η σωματική ρώμη όταν έρθει η κατάλληλη στιγμή, που υπολογίζουν με τη σωστή κατασκοπεία τη δύναμη του εχθρού – ε, ναι, σ' αυτές δεν δίνουνε καμία σημασία. Τις ονομάζουν τεμπελοδουλειά, άσκηση επί χάρτου, γραφειοκρατία. Γι' αυτούς, ο κριός που γκρεμίζει ένα τείχος λόγω της δύναμης και της ορμής του χτυπήματος είναι ανώτερος από το χέρι που τον κατασκεύασε κι εκείνους που η διάνοιά τους οδηγεί με λογική τη λειτουργία του.

Τρωίλος και Χρυσήδα, πράξη Α', σκηνή 3, μτφρ. Ερρίκος Μπελιές, Κέδρος 2001.

Έντνα Σεντ Βίνσεντ Μιλλέυ

ΜΙΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑ

Σκέφτηκα, καθώς σκούπιζα τα μάτια στην άκρη της ποδιάς μου: Κι η Πηνελόπη το έκανε αυτό.

Και περισσότερες από μία φορά: δεν γίνεται να πλέκεις συνεχώς

Και συνεχώς να ξεπλέκεις όλο το βράδυ·

Τα χέρια σου κουράζονται και σφίγγει πίσω ο λαϊμός σου·
Και προς το πρωί, όταν νομίζεις πως ποτέ δεν θα υπάρξει φως

Κι ο άντρας σου λείπει και δεν ξέρεις πού, για χρόνια
Ξαφνικά ξεσπάς σε δάκρυα·

Τίποτε άλλο βέβαια δεν υπάρχει να κάνεις.

Και σκέφτηκα, καθώς σκούπιζα τα μάτια στην άκρη της ποδιάς μου:

Πρόκειται για μια αρχαία χειρονομία, αυθεντική, γνήσια,
Μέρος της καλύτερης παράδοσης, κλασική, Ελληνική·
Κι ο Οδυσσέας το έκανε αυτό.

Αλλά μόνον ως χειρονομία – μια χειρονομία που υπονοούσε

Στους συγκεντρωμένους πως ήταν πολύ συγκινημένος για να μιλήσει.

Την είχε μάθει από την Πηνελόπη...

Την Πηνελόπη, που πραγματικά έκλαιγε.

Η Edna St. Vincent Millay (1892-1950), Αμερικανίδα ποιήτρια και θεατρική συγγραφέας, τιμήθηκε το 1923 με το βραβείο Πούλιτцер για την Ποίηση. Μτφρ. ⇨ Γιώργος Χουλιάρας.

Γιώργος Σεφέρης

ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΣΤΟΝ ΑΔΗ

νήπιοι, οἱ κατὰ βοῦς Ὑπερίωνος Ἑλίοιο ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἥμαρ.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ α 8-9

Αφού μας μέναν παξιμάδια
τι κακοκεφαλιά
να φάμε στην ακρογιαλιά
του Ἴηλιου τ' αργά γελάδια

που το καθένα κι ένα κάστρο
για να το πολεμάς
σαράντα χρόνους και να πας
να γίνεις ἥρωας κι ἄστρο!

Πεινούσαμε στις γης την πλάτη,
σα φάγαμε καλά
πέσαμε εδώ στα χαμηλά
ανίδειοι και χορτάτοι.

Στροφή, 1931.

Άγγελος Σικελιανός

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΑΛΥΨΩΣ

Το ευρύχωρο άντρο, γιόμιζεν από τα κυπαρίσσια
μιαν ήρεμη ευωδιά,
κι από των ξέρρηχων φυκιών την ακροπελαγίσια
πνοήν, η θεία βραδιά...

Έτσι, ως μπροστά της έπλεχε, μια κι άλληνε πλεξούδα
γιομάτη και χρυσή,
αργά, το ηλιοβασίλεμμα, η Νύφη ορτή ετραγούδα,
και βόγγαε το νησί...

[...]

«Λαμπρέ θνητέ, σε χαιρετώ... Σου θέρισε σα στάχια
τα κύματα μακριά
η ευκή μου, και τραβήχτηκε πάνω απ' τα μαύρα βράχια
η θλιβερή σου σκιά.

Με το καλόν οπ' ώφυγες και πια δε σου προσμένω
τα μέλη τα γερά,
οπ' ώσβηνα τον πόθο τους σα σίδερο αναμμένο
μέσα στα κρύα νερά...

Μαζί σου, αν γεύτηκα, θνητέ, της γης αδρό το μέλι
στη βαθουλή σπηλιά,
των Ολυμπίων τον έρωτα κι αν ένιωσες στα μέλη
σε αργόπορη αγκαλιά,

δε χάρηκες μ' ελεύτερη καρδιά, με αστρίτη μάτι
τη θεϊκή μου ορμή
που ως κύμα εγλίστρα απάνω σου, κι η νοσταλγία σ'
επάτει
για μιας θνητής κορμί;

[...]

Ω, πόσο ηταν λαμπρότερο το μέγα σου το τόξο
πα στ' αργυρό καρφί,
σαν από κάθε πάλεμα και κάθε οργήν απόξω,
με μια αρετή κρυφή...

Το απόσπασμα από το ποίημα του Σικελιανού (1884-1951)
συμπεριλαμβάνεται στον Β' τόμο του *Λυρικού Βίου*, Ίκαρος
1946.

Φρίντριχ Σίλλερ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Όλα τα νερά διασχίζοντας, το σπίτι του να βρει,
ο Οδυσσέας·
μέσα από τα γαβγίσματα της Σκύλλας, τις απειλές
της Χάρυβδης,
μέσα από τη φρίκη της εχθρικής θάλασσας, τη φρίκη
της στεριάς·
στο ίδιο το βασίλειο του Άδη η περιπλάνησή του τον
οδηγεί.
Τελικά η μοίρα τον φέρνει κοιμισμένο στην ακτή της
Ιθάκης,
όπου ξυπνά και την πατρίδα του θρηνώντας δεν
αναγνωρίζει.

Ο κορυφαίος ρομαντικός ποιητής, θεατρικός
συγγραφέας και στοχαστής Friedrich Schiller (1759-
1805) μεταξύ άλλων μετέφρασε Ευριπίδη.
Μτφρ. ⇨ Άννα Γεωργίου και Γιώργος Χουλιάρας.

Γιόραν Σιλντ

ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

Για τον καπετάνιο, που κρατούσε το τιμόνι ξαπλωτός
με τα πόδια και διάβαζε με πάθος την *Οδύσσεια*, αυ-
τό το ξεκίνημα ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακό. Όποιο νησί
από τα μικρά της Σικελίας προτιμήσεις, όπως την Ωγυ-
γία, το νησί που η νύμφη Καλυψώ κράτησε τον Οδυσσέα
αιχμάλωτο, ο ήρωας πάνω στη σχεδία του πιθανόν να
έπλευσε με τον ίδιο τρόπο που ξεκινούσαμε κι εμείς
τώρα, ευθεία στη θάλασσα της Ιθάκης, με τον πολικό
αστέρα στα αριστερά του όλη την ώρα, όπως τον είχε
συμβουλέψει η νύμφη. Είχαμε έναν άνεμο όπως αυτόν
που η νύμφη του είχε συστήσει, και σύντομα ο άδειος
ορίζοντας της θάλασσας και του ουρανού έσπασε από
την αχνή σκιά ενός βουνού στα δυτικά. Μήπως η σκέψη
του Οδυσσέα και των περιπετειών του επηρέαζε την
κρίση μου, ή μήπως το σκάφος που η Μόνα μου έδειξε
μετά από λίγες ώρες έμοιαζε αλήθεια πειρατικό; Ήταν
ένα φαρδύ μεγάλο σκάφος ανοικτό, με αιχμηρή πλώρη,
μαζεμένα τα τριγωνικά πανιά και με οκτώ μαυρισμένους
από τον ήλιο κωπηλάτες, γυμνούς ως τη μέση. Η πορεία
του δεν άφηνε αμφιβολία πως ήθελε να μας πλησιάσει.

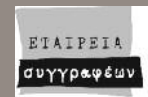
Και τώρα, όπως και σε άλλες αμφίβολες καταστάσεις,
καταφεύγαμε στη μηχανή μας, και με ανακούφιση είδαμε
ότι η «Δάφνη», αν χρειαστεί, μπορεί να το σκάσει. Έτσι
αφήσαμε το άλλο σκάφος να μας πλησιάσει στις δέκα
οργιές. Οι άνδρες σταμάτησαν να κωπηλατούν, σήκω-
σαν μερικές αναποδογυρισμένες στά- μνες ψηλά και φώ-
ναξαν καθαρά:

«Άκουα! Άκουα!»

Ανακουφισμένοι, όμως ακόμα λίγο καχύποπτοι, τους
αφήσαμε να πλησιάσουν. Ήταν ψαράδες από τη Σάντα
Μαρία ντι Λεύκα, οι οποίοι ήταν τέσσερις μέρες στη θά-
λασσα και δεν είχαν ούτε μία σταγόνα νερό. Τους δώ-
σαμε δεκαπέντε λίτρα και ανταμειφθήκαμε με ένα
όμορφο ψάρι για το δείπνο μας και με απλόχερες υπο-
σχέσεις για διαμεσολάβηση στην Παναγία. Αυτό ήταν το
τελευταίο σκάφος που είδαμε σε όλη τη διαδρομή μας.

Ο Φινλανδός φιλέλληνας Göran Schildt (1917-2009) έχει
γράψει ένα ογκώδες οδοιπορικό στην Ελλάδα (κυρίως, με
ιστιοπλοϊκό σκάφος), το *Στα χνάρια του Οδυσσέα* (1951),
μτφρ. Ισμήνη-Λουίζα Ταμβακάκη, Alphantrust/Εκάτη 2012.
Βλ. παράλληλα *Στα χνάρια του Οδυσσέα (Ταξιδεύοντας
ανάμεσα στο μύθο και την πραγματικότητα)*, ΜΙΕΤ 2004.

2014

Οκτώβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

20

21

22

23

24

25

26

Γερασίμου

Ιακώβου

Δημητρίου Μυροβλήτου

Μπέρνχαρντ Σλινκ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Όπως το βιβλίο του, έτσι και η παράδοση του Ντε Μπάουρ αρχίζει με την *Οδύσσεια*. Αλλά όχι ως αρχέτυπο όλων των ιστοριών γυρισμού, όπως είχα πιστέψει στην πρώτη ανάγνωση. Η κατανόηση της *Οδύσσειας* ως αρχέτυπο όλων των γυρισμών έπρεπε, είπε, να αποδομηθεί. Μόνο η νοσταλγία του αναγνώστη έβλεπε ως συνεπή στόχο της *Οδύσσειας* το γυρισμό. Χωρίς τη νοσταλγία εμφανιζόταν μια άλλη εικόνα: ο Οδυσσεύς δεν επιδιώκει να γυρίσει στο σπίτι, αλλά κοιμάται με τη μια ή την άλλη γυναίκα. Επιστρέφει όχι με δική του απόφαση, αλλά επειδή αυτό έχουν αποφασίσει οι θεοί· πρέπει να δοθεί λύση όχι στη δική του κατάσταση, αλλά στην κατάσταση της γυναίκας του στο σπίτι. Οι μνηστήρες έχουν μωριστεί το τέχνασμα της Πηνελόπης να ξηλώνει τη νύχτα ό,τι ύφανε το πρωί και απαιτούν απ' αυτή να τελειώσει το υφαντό και να τηρήσει την υπόσχεση να παντρευτεί στη συνέχεια έναν από αυτούς. Ο Οδυσσεύς δεν γυρίζει πραγματικά· σύντομα ξαναφεύγει, κι αυτό το νέο ξεκίνημα μπορεί να υπόσχεται πάλι την ευτυχή επάνοδο, αλλά τίποτε δεν είναι σίγουρο.

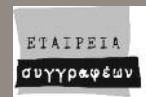
[...] Το μόνο σταθερό είναι ότι η *Οδύσσεια* μετέτρεψε τον πανάρχαιο μύθο του ταξιδιού, της περιπέτειας και του γυρισμού από γεγονός χωρίς χρόνο και τόπο σε έπος, σε ιστορία που διαδραματίζεται σε τόπο και χρόνο. Δημιούργησε τα αφηρημένα μεγέθη του τόπου και του χρόνου χωρίς τα οποία δεν θα είχαμε ιστορία και ιστορίες.

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Γερμανού Bernhard Schlink (1944) *Die Heimkehr* (2006), μτφρ. Ιάκωβος Κοπερτί, Κριτική 2007.

2014

Οκτώβριος

Νοέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

27

ΤΡΙΤΗ

28

ΤΕΤΑΡΤΗ

29

ΠΕΜΠΤΗ

30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

31

ΣΑΒΒΑΤΟ

1

ΚΥΡΙΑΚΗ

2

Εθνική εορτή

Κοσμά και Δαμιανού

Σοφοκλής

ΑΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ:

Και πάντα, ω του Λαέρτη γιε, σε βρίσκω να κυνηγάς να καταφέρεις κάποιο κρυφό παιχνίδι στον εχθρό, και τώρα σε βλέπω εδώ στις ναυτικές τριγύρω του Αίαντα τις σκηνές, όπου κρατούνε την πιο άκρη στην παράταξη, να ψάχνεις απ' ώρα και ν' αναμετράς τα χνάρια τα νιοχάραχτα εκείνου, για να δεις αν είναι μέσα εϊτ' αν δεν είναι μέσα. Και σε βγάζει καλά ο τορός, σα να 'χεις του πιο άξιου λαγωνικού τη μύτη. [...] [Αίαντα], ο γιος του Λαέρτη τι γένηκε; Ποια τύχη να σου τον βρήκε; Μη σου 'χει ξεφύγει;

ΑΙΑΣ:

Τι; Με ρωτάς για την αφορεσμένη την αλεπού, πού να 'ναι;

ΑΘΗΝΑ:

Ναι για κείνον, τον Οδυσσέα λέω, τον αντίδικό σου. [...]

ΟΔΥΣΣΕΑΣ (στην Αθηνά):

Τον κλαίγομαι τον δύστυχο [Αίαντα] αν κι εχθρό μου που σ' άγρια τέτοια συμφορά έχει πέσει, και βάζω με το νου μου όχι πιο λίγο απ' τη δική του μοίρα τη δική μου. Γιατί βλέπω, πως τίποτα εμείς άλλο δεν είμαστε, όσο ζούμε, παρά μόνο φαντάσματα κι ένας ανάερος ίσκιος.

Οι τραγωδίες του Σοφοκλέους, Α', μτφρ. Ι.Ν. Γρυπάρης, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Στησίχορος

ΝΟΣΤΟΙ

(Η Ελένη αποχαιρετά τον Τηλέμαχο στη Σπάρτη και βλέπει οιωνό που προμηνύει την κατάληξη του δράματος.)

Βλέπει η Ελένη η ξωτικιά ξάφνου θεού σημάδι και στου Οδυσσέα τον γιον ξεφώνισε:
«Τηλέμαχε,
ποιος άγγελος μας έρχεται ουρανόπεμπτος
απ' τους ατρύγητους αιθέρες κατεβαίνοντας
] κρώζοντας για αίμα; [
Στ' ανάκτορά σας θα φανερωθεί ο Οδυσσέας
] άντρας
] με τις βουλές της Αθηνάς
] σαν το κοράκι πάνω κει που κρώζει
] μήτε κι εγώ θα σ' εμποδίσω
η Πηνελόπη αφού σε δει γιον ακριβού πατέρα
] καλά τελειώματα».

Χορικολυρικοί. Μετάφραση, εισαγωγές, σχόλια Γιάννης Δάλλας, Άγρα 2003.

Ουάλλας Στίβενς

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΩΣ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

J'ai passé trop de temps à travailler mon violon, à voyager. Mais l'exercice essentiel du compositeur –la méditation– rien ne l'a jamais suspendu en moi... Je vis un rêve permanent, qui ne s'arrête ni nuit ni jour.

GEORGES ENESCO

Ο Οδυσσέας είναι αυτός που πλησιάζει από την ανατολή, ο αένας τυχοδιώκτης; Τα δέντρα αναρρώνουν, εκείνος ο χειμώνας ξεπλύθηκε. Κάποιος κινείται

στον ορίζοντα και ανυψώνεται πάνω και πέρα απ' αυτόν. Μια μορφή φωτιάς πλησιάζει τα κρέπια της Πηνελόπης, η άγρια παρουσία της και μόνο αφυπνίζει τον κόσμο όπου κατοικεί.

Έχει συνθέσει, από καιρό, έναν εαυτό για να τον υποδεχτεί, σύντροφο του δικού του εαυτού για χάρη της, που τον φαντάστηκε, δύο σε μια βαθιά ριζωμένη φωλιά, φίλος και φίλη αγαπητή.

Τα δέντρα έχουν αναρρώσει, σαν ουσιαστική άσκηση σ' έναν απάνθρωπο στοχασμό, ευρύτερο του δικού της. Κανένας άνεμος δεν τη φύλαγε σαν σκυλί τη νύχτα.

Δεν ήθελε τίποτα που να μη μπορούσε εκείνος να φέρει όταν θα ερχόταν μόνος. Δεν ήθελε στολίδια. Τα μπράτσα του θα ήταν το περιδέριο και η ζώνη της, η τελική περιουσία του πόθου τους.

Αλλά ήταν ο Οδυσσέας; Ή μήπως ήταν μόνο η ζεστασιά του ήλιου στο μαξιλάρι της; Η σκέψη συνέχιζε να κτυπά μέσα της όπως η καρδιά της. Οι δυο τους συνέχιζαν να κτυπούν μαζί. Ήταν πρωί.

Ήταν ο Οδυσσέας και δεν ήταν. Είχαν ωστόσο συναντηθεί, φίλος και φίλη αγαπητή με την προτροπή όλου του κόσμου. Η βάρβαρη δύναμη μέσα της δεν θα την πρόδιδε ποτέ.

Θα μιλούσε λίγο στον εαυτό της καθώς χτένιζε τα μαλλιά της,

επαναλαμβάνοντας τ' όνομά του με τις υπομονετικές συλλαβές, χωρίς ποτέ να ξεχνά αυτόν που ερχόταν διαρκώς όλο και πιο κοντά της.

Το ποίημα αυτό του σπουδαίου Αμερικανού ποιητή Wallace Stevens (1879-1955) περιλαμβάνεται στο βιβλίο *Δεκατρείς τρόποι να κοιτάς ένα κοτσύφι*, μτφρ. Χάρης Βλαβιανός, Άγρα 2007.

Βένο Τάουφερ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ

Ένα πλαίσιο ένας σκελετός σκουριασμένος
Ερόδες και σωλήνες και σασί αυτοκινήτων
οι αναθυμιάσεις η ομίχλη η υγρασία
εδώ κι εκεί ήχοι από κιβώτια λίγο πιο μακριά
σπαρμένα προφυλακτικά κηρόχαρτο μπουκάλια
με τρεις κόκκινες καρδιές τενεκέδες που γυαλίζουν
μες στους θάμνους ένα δέντρο κολλημένο στο έδαφος
κωπηλατεί σπρώχνοντας τον ουρανό και όποιος
περάσει από εκεί θα φανταστεί τους άθλους του οδυσσέα
σε μια διασταύρωση σε ένα οροπέδιο προς τα πού
όχι εμπρός όχι πίσω αν είναι προς τα πίσω
είναι και προς τα εμπρός μαζί εμπρός και πίσω
ασαφείς αλλά σαφείς είναι οι μορφές που στρέφονται
στον νεοφερμένο όταν φτάνω νιώθω άσχημα όταν ούτε
χαιρετισμό δεν αποσπώ και δεν μπορώ να θυμηθώ από πού
έρχομαι όταν ο ήλιος έχει δύσει
σκοτάδι καλύπτει τον τόπο
και είναι ένα θαύμα του κόσμου
που ευχές απευθύνω

σε ένα σκυλί που γαβγίζοντας φτερνίζεται
με τη μουσούδα του στη σκόνη
δεν είναι άδειο το χέρι μου
κρατώ από τα δάχτυλα
μισό αδελφι μου την πέτρα.

Τραγουδί από το θεατρικό έργο
Οδυσσέας & Υιός ή Το σπίτι και ο κόσμος,
του Σλοβένου ποιητή, μεταφραστή και
θεατρικού συγγραφέα Veno Taufer (1933).
Μτφρ. ⇨ Δ.Ψ.

Άλφρεντ Τέννυσον

ULYSSES

*This is my son, mine own Telemachus,
To whom I leave the sceptre and the isle, –
Well-loved of me, discerning to fulfil
This labour, by slow prudence to make mild
A rugged people, and thro' soft degrees
Subdue them to the useful and the good.
Most blameless is he, centred in the sphere
Of common duties, decent not to fail
In offices of tenderness, and pay
Meet adoration to my household gods,
When I am gone. He works his work, I mine.*

(Απόσπασμα)

«Δεν είμαι βέβαιος ότι ο Τέννυσον δεν είναι ο πιο σπουδαίος από όλους τους ποιητές» έχει γράψει ο Έντγκαρ Άλλαν Πόου. Το ποίημα «Οδυσσέας» του λόρδου Τέννυσον (1809-1892) γράφτηκε το 1833 και δημοσιεύτηκε έντεκα χρόνια αργότερα. Το 1895 ο Καβάφης γράφει το άρθρο «Το τέλος του Οδυσσέως» (που δεν δημοσιεύτηκε τελικά), όπου σχολιάζει την παρουσία του Οδυσσέα στο ΚΣΤ' άσμα της Κόλασης του Δάντη συγκρίνοντάς το με τον «Οδυσσέα» του Τέννυσον, προς τον οποίο ο Καβάφης (όπως σχολιάζει ο Γ.Π. Σαββίδης) έχει έναν λανθάνοντα ανταγωνισμό, που πιθανώς του ενέπνευσε τη «Δευτέρα Οδύσσεια» (1894), η οποία κορυφώθηκε αργότερα στην «Ιθάκη» (1910). Λόγω του ιδιαίτερου θεματολογικού του ενδιαφέροντος παρουσιάζουμε την προσέγγιση του αποσπάσματος που μετέφρασε ο Καβάφης (σπάνιο δείγμα μεταφραστικής του προσπάθειας) και παράλληλα την απόδοση τεσσάρων ακόμα μεταφραστών.

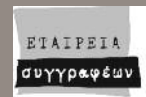
«Του Τέννυσον ο Οδυσσεύς» γράφει ο Καβάφης «ζει εν Ιθάκη και μελαγχολεί επί τη σκνηρά ζωή την οποίαν διάγει, περιορισμένος εν μικρά νήσω και ασχολούμενος περί μικρά έργα. Η μνήμη των ταξιδίων του δεν τον αφήνει να ησυχάσει. Θέλει να τα-

ξιδεύσει πάλιν, θέλει να ταξιδεύει πάντοτε. Τον πιέζει η ιδέα ότι το σταδίον του ετελείωσε. Θα πίνω την ζωήν μέχρι τρυγός, λέει (*I will drink life to the lees*). [...] Η απόφασίς του ελήφθη:»

*Το σκήπτρον και την νήσον μου αφήνω
Τεις τον υιόν μου, τον Τηλέμαχόν μου
τον προσφιλή. Είναι κατάλληλος
διά τον μόχθον τούτον – με βραδείαν
φρόνησιν ν' ημερώση τον τραχύν
λαόν και ν' αποτάσση βαθμηδόν
εις τα καλά και εις τα χρήσιμα.
Είν άμωμος, εντός της σφαίρας μένων
των καθηκόντων των κοινών. Προσέτι
οπότεν φύγω θα σεμνύνεται
ουδέποτε της τρυφερότητος
να παραλίπη τας υποχρεώσεις,
και θα τελή εις τους οικείους μου
θεούς την πρέπουσαν αυτοίς λατρείαν.
Εργάζετ' εις το έργον του εκείνος.
Εργάζομαι εις το έργον μου εγώ.*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗ

2014

Νοέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

25

26

27

28

29

30

Αικατερίνης

Στυλιανού

Ανδρέου

Το θρόνο μου και το νησί χαρίζω
τώρα στο γιο μου, τον αγαπημένο
Τηλέμαχο, που ξέρει τη δουλειά του,
με φρόνηση σιγά σιγά ημερώνει
τ' άγριο πλήθος, γλυκότροπα του δείχνει
εκείνο που ωφελεί και που συμφέρει.
Κι είναι άσπιλος, πιστός στο κοινό χρέος
και στο στήθος θερμίν αγάπη κρύβει,
τους θεούς, που πιστεύουμε, λατρεύει
κι εγώ σαν φύγω μένει αυτός. Κι οι δυο μας
κάνουμε το έργο, που ποθεί η ψυχή μας.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ (1885-1961)

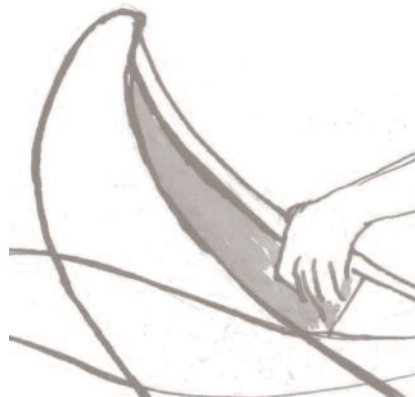
Στο γιο μου τώρα τον αγαπημένο
Τηλέμαχο, που ξέρει τη δουλειά του,
το νησί και το σκήπτρο μου χαρίζω.
Έναν τραχύ με φρόνηση θα πραινεί
λαό, με γλυκό τρόπο θα του δείχνει
εκείνο που ωφελεί και που συμφέρει.
Είναι άψογος, πιστός στο κοινό χρέος,
και στα σπλάχνα θερμίν αγάπη κρύβει,
λατρεύει τους θεούς μας τους εφέστιους.
Εγώ σα φύγω μένει αυτός. Κι οι δυο μας
κάνουμε το έργο που ο καθείς μας θέλει.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΥΡΟΥ
(Άγγλοι λυρικοί, εκδ. Άλφα, Ι. Σκαζίκη, 1944)

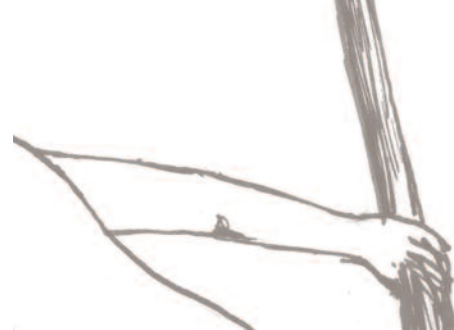
Τούτος είναι ο δικός μου γιος, ο γιος μου
το Τηλέμαχος, που σ' αυτόν αφήνω
το νησί και το σκήπτρο μου. – Να κάνει
ξέρει τη δουλειά αυτή και πώς, ακόμη,
με συναίνεση, τραχύ λαό να πραινεί
και με μαλακό τρόπο να του δείχνει
το καλό και το χρήσιμο. Από φόβο
στέκει μακριά, στο χρέος προσηλωμένος
το κοινό, κι ευπρεπής· άστοχος όχι,
η δουλειά αν θα 'χει χρεία από τρυφεράδα.
Και στους θεούς του σπιτιού μου θ' απονέμει
την πρόπουσα λατρείαν αυτός, εγώ όταν
θα 'χω πια φύγει. Εκείνος στη δουλειά του
και στη δουλειά μου εγώ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΡΗ ΔΙΚΤΑΙΟΥ
(Σε αναζήτηση του απόλυτου, Φέξης 1960)

Αυτός είναι ο γιος μου, ο ολόδικός μου Τηλέμαχος.
Το σκήπτρο μου στα χέρια του αφήνω και το
μικρό νησί – πολυαγαπημένος μου, συνετός για
να εκπληρώσει
τούτο το χρέος με σωφροσύνη περισσή να ημερέψει
έναν άγριο λαό και δίχως βιάση πριν καλά καλά το
καταλάβουν
να τους καθυποτάξει στο χρήσιμο και το καλό.
Άμεμπτος είναι, αφοσιωμένος στη σφαίρα
κοινών καθηκόντων, άριστος για να μην αποτύχει
στα καθήκοντά του και να αποτίσει
την πρόπουσα τιμή στους θεούς του σπιτικού μου,
όταν εγώ θα 'χω πια φύγει. Αυτός το χρέος του, το δικό
μου εγώ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΛΥΚΕΡΙΑΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
(Άλφρεντ Τέννυσον, Ποιήματα, Ηριδανός 2008)

Τζέιμς Τζόυς

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ο Μπακ Μάλλιγκαν κατσούφιασε κοιτάζοντας τη σαπουνάδα πάνω στο ξυράφι του. Τινάχτηκε από τη θέση του κι άρχισε να ψάχνει βιαστικά τις τσέπες του παντελονιού του.

— Γρήγορα, φώναξε με πιγμένη φωνή.

Προχώρησε προς το κανονιοβολείο και χώνοντας το χέρι του στην πάνω τσέπη του Στήβεν είπε:

— Δανείστε μας το μυξοκούρελό σας να σκουπίσω το ξυράφι μου.

Ο Στήβεν τον ανέχθηκε καθώς τράβηξε και κράτησε επιδεικτικά από την άκρη του ένα ζαρωμένο βρώμικο μαντήλι. Ο Μπακ Μάλλιγκαν σκούπισε προσεκτικά το ξυράφι. Ύστερα, κοιτάζοντας το μαντήλι, είπε:

— Το μυξοκούρελο του βάρδου. Μια νέα καλλιτεχνική απόχρωση για τους Ιρλανδούς ποιητές: μυξοπράσινο. Μπορείς ακόμα και να το γευτείς, έτσι;

Ξαναγυρίζοντας στο στήθαιό κοίταξε πέρα προς τον κόλπο του Δουβλίνου, καθώς τ' απαλά μαλλιά του, χρώματος ωχρής βελανιδιάς, ανέμιζαν ανάλαφρα.

— Θεέ μου, είπε ήρεμα. Η θάλασσα δεν είναι έτσι όπως την αποκαλεί ο Άλτζυ, η γκριζα γλυκειά μας μάνα; Η μυξοπράσινη θάλασσα. Η αρχιδοσφίχτρα θάλασσα. Επί οίνοπα πόντον. Ω, Ντένταλους, οι Έλληνες. Πρέπει να σου τους γνωρίσω. Πρέπει να τους διαβάσεις στο πρωτότυπο! Θάλαττα! Θάλαττα. Είναι η μεγάλη γλυκειά μας μάνα. Έλα να την κοιτάξεις.

Ο Στήβεν σηκώθηκε κι ανέβηκε στο στήθαιό. Ακουμπώντας πάνω του κοίταξε κάτω τη θάλασσα και το πλοίο του ταχυδρομείου, καθώς έβγαινε από το στόμιο του λιμανιού του Κίνγκσταουν.

— Η παντοδύναμη μάνα μας, είπε ο Μπακ Μάλλιγκαν.

James Joyce, *Οδυσσείας*, 1922, μτφρ. Σωκράτης Καψάσκης, Κέδρος 1990.

Φλάβιος Φιλόστρατος

[Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ ΣΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ]

(Ο Παλαμήδης, γιος του Ναυπλίου, πολυμήχανος κι αυτός, εφευρέτης παιγνιδιών, των μέτρων, των σταθμών, των γραμμάτων και πολλών άλλων, βρέθηκε στο στόχαστρο του Οδυσσέα, ο οποίος με δόλο τον ενοχοποίησε και τον καταδίκασε σε θάνατο.)

Είχαν συνέλευση κάποτε οι Αχαιοί κι έτυχε να περάσουν γερανοί πετώντας με τον συνηθισμένο τους τρόπο. Στρέφει τότε το βλέμμα του στον Παλαμήδη ο Οδυσσέας και του λέει: «Οι γερανοί μαρτυρούν στους Αχαιούς ότι αυτοί βρήκαν τα γράμματα, κι όχι εσύ». Και του απαντά ο Παλαμήδης: «Δεν βρήκα εγώ τα γράμματα, αυτά με βρήκαν. Γιατί όταν βρίσκονταν παλιά στον οίκο των Μουσών, χρειαζόταν ένας τέτοιος άντρας, αφού οι θεοί τα φανερώνουν αυτά διά σοφών ανθρώπων. Οι γερανοί λοιπόν δεν ανασχηματίζουν γράμματα, αλλά πετάνε δοξάζοντας την τάξη, κατευθύνονται δε προς τη Λιβύη για να πολεμήσουν με μικρόσωμους ανθρώπους· όσο για σένα, τίποτα δεν έχεις να πεις περί τάξεως, γιατί είσαι άτακτος στις μάχες».

Ηρωικός, 709, μτφρ. ⇨ Παντελής Μπουκάλας. Ο Φιλόστρατος (160/170 - 244/249 μ.Χ.) είναι από τους κύριους εκπροσώπους της Δεύτερης Σοφιστικής. Γεννήθηκε στη Λήμνο, σπούδασε στην Αθήνα και αργότερα εγκαταστάθηκε στη Ρώμη, την εποχή του Σεπτίμιου Σεβήρου. Τα σημαντικότερα έργα του είναι οι *Βίοι σοφιστών* και *Τὰ ἐς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον*.

Ο Lars Forssell (1928-2007), Σουηδός ποιητής και θεατρικός συγγραφέας, δημοσίευσε αυτό το ποίημα το 1957. Βλ. *Σύγχρονη σουηδική ποίηση*, πρόλογος, επιλογή, μετάφραση Μαργαρίτα Μέλμπεργκ, επιμέλεια Κ.Γ. Παπαγεωργίου, Γνώση 1994.

Λαρς Φορσσέλ

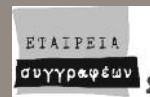
Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

Τρεις φορές τρία τριαντάφυλλα
έριξα σήμερα στη θάλασσα, όταν το κύμα
σε σηκώνει απ' την Ιθάκη.
Τρεις φορές τρία περιστέρια
πέταξαν απ' το χέρι μου χτυπώντας τα φτερά τους.

Είναι τόση η πορφύρα, Καλυψώ,
που με λίγα γραμμάκια θα έβαφες όλη τη θάλασσα
κόκκινη μες στο αίμα.
Γι' αυτό τι νόημα έχει η απόσταση
και ο χωρισμός μας;

Ακόμα με μαγεύουν στον ύπνο μου οι σειρήνες
κι η θάλασσα βρυχάται.
Και το όνειρο καλεί καταιγίδα
κι εσένα.

2014

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

15

16

17

18

19

20

21

Ελευθερίου

Έντουαρντ Χιρς

ΕΚΣΤΑΣΗ

(Οδύσσεια, ραψωδία λ)

Άκουγα προσεκτικά ώστε η θεά να σαγηνεύσει το μυαλό μου
Ακόντρα στο εκστατικό φως του ήλιου, βασιλιά του μεσημεριού,
και να μπορέσω να διασχίσω την απόσταση χωρίς βλάβη
προς τα αρπακτικά στενά της Σκύλλας και της Χάρυβδης,

αλλά δεν ήμουν προετοιμασμένος για τη Σειρήνα νωχελική
σε ένα κρεβάτι σε βρόμικο δωμάτιο πάνω από ταβέρνα
όπου εργάτες ρουφούσαν ξινό κόκκινο κρασί
και έπαιζαν την τύχη τους αργά μέσα στη νύχτα.

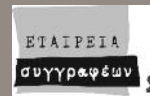
Χρειάζεται μόνο μια στιγμή για να διαπλεύσεις την αιωνιότητα
που ντύθηκε γρήγορα κι έφυγε, μετά από είκοσι λεπτά,
παίρνοντας τα λεφτά μου. Επέστρεψα στο πλοίο
και τους συνηθισμένους ανθρώπους που βιάζονταν να πάνε σπίτι τους,

αλλά, αγάπη, κάποιο μέρος του εαυτού μου δεν άφησε ποτέ
εκείνη τη σκοτεινή πράσινη ακτή που γλύκανε το τριφύλλι.

Ο Αμερικανός ποιητής και κριτικός Edward Hirsch (1950) είναι πρόεδρος του J.S. Guggenheim Memorial Foundation στη Νέα Υόρκη. Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή *Lay Back the Darkness* (2003). Απόδοση ⇨ Γιώργος Χουλιάρης.

2014

Δεκέμβριος

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΡΙΤΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ

22

23

24

25

26

27

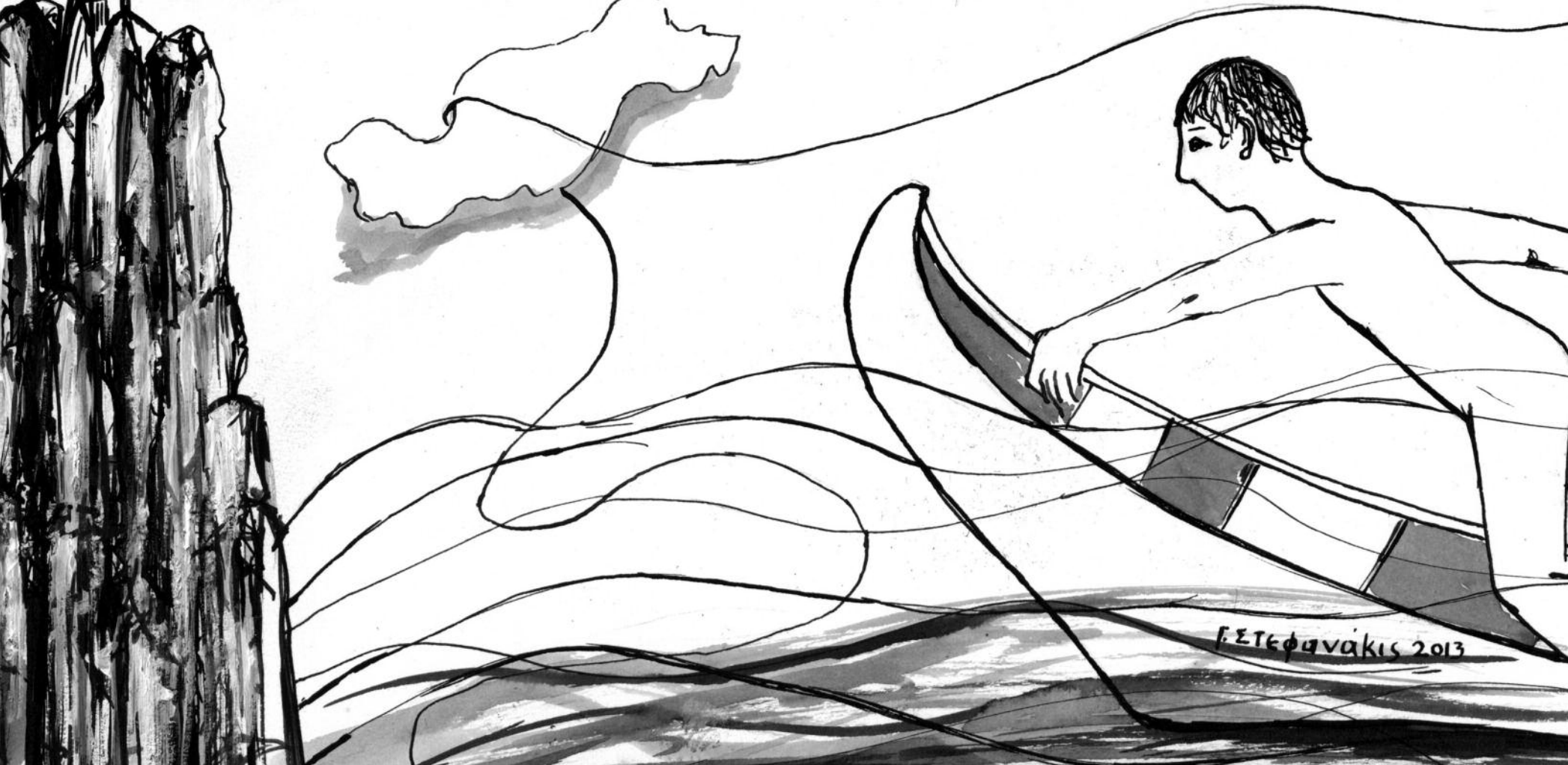
28

Αναστασίας

Ευγενίας

Χριστούγεννα

Στεφάνου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2015

Ιανουάριος 2015	Φεβρουάριος 2015	Μάρτιος 2015	Απρίλιος 2015	Μάιος 2015	Ιούνιος 2015
Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
Ιούλιος 2015	Αύγουστος 2015	Σεπτέμβριος 2015	Οκτώβριος 2015	Νοέμβριος 2015	Δεκέμβριος 2015
Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Δ Τ Τ Π Π Σ Κ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31